

Naam: _____

Een passende titel schrijven bij de gegeven tekstdelen (vraag 1a)
De tekstdelen in de juiste volgorde plaatsen (vraag 1b)
De hoofdgedachte weergeven

Om een tekst overzichtelijk te maken, is hij vaak onderverdeeld in verschillende delen. Een titel boven het tekstdeel vertelt waarover dat deel van de tekst zal gaan OF de titel wil je nieuwsgierig maken.
Als je zelf een titel bij een tekstdeel moet schrijven, is het belangrijk dat je eerst goed leest waarover het tekstdeel gaat.

1 Lees de verschillende tekstdelen.

Plaats de tekstdelen in de juiste volgorde door ze te nummeren van 1 tot 4.
Geef de hoofdgedachte van de tekst weer door boven elk tekstdeel een passende titel te schrijven.

Titel (hoofdgedachte): *bv. Ik ontmoet de vreemde jongen opnieuw.*

Nummer: 4

Wilde hij zijn beurs stelen? Wantrouwig volgde ik hem op een afstand. Even later haalde hij de burger in, keek hem aandachtig aan en verdween in een steegje. Waarschijnlijk was hij iets geniepigs van plan! Maar ik kon hem niet langer volgen, want voor me lag de Via del Agnolo! Daar verwachtte meester Verrocchio me. Omdat ik helemaal van streek was, haalde ik diep adem voordat ik binnenging.

Maar nauwelijks had ik een stap gezet of ik herkende de vreemde jongen van daarnet, die nu met zijn rug naar mij toe zat! Ik beefde als een riet. En eensklaps plofte er een zware hand neer op mijn schouder ...

Naam: _____

Titel (hoofdgedachte): *bv. De jongen heeft bloed aan zijn handen.*

Nummer: 2

Bebloede handen! Die jongen probeerde inderdaad gestold bloed te verbergen. Hij was uit dat gebouw daar gekomen, had om zich heen gekeken of niemand hem zag, liep toen naar de fontein en waste midden op straat zijn handen. Zou hij iemand hebben vermoord? Hij liet het water van zijn handen druppen en draaide zich om in mijn richting. Ik dook weg in een verre hoek om te voorkomen dat hij me zag. Eigenlijk zou ik de benen moeten nemen. Maar mijn nieuwsgierigheid was groter dan mijn angst.

Titel (hoofdgedachte): *bv. Een mysterieuze jongen*

Nummer: 1

Ik was nog maar net aangekomen in Firenze, een stad in Toscane die even bekend was om zijn geweld als om zijn schoonheid, en nu al voelde ik de opwinding door mijn aderen stromen. Sinds die ochtend zocht ik het atelier waar ik opgeleid zou worden. Ik was twaalf jaar en het werd hoog tijd dat ik begon te werken. Maar die jongen maakte me nieuwsgierig. Pech voor het atelier!

Titel (hoofdgedachte): *bv. Op de markt*

Nummer: 3

Toen hij op de markt kwam, greep hij een kooi van een vogelvanger beet, deed het deurtje open en liet het vogeltje vrij. Hij keek het even na. "Hé, wat doet u daar?", riep de verkoper. "Hier, neem deze florijnen. Ik koop hem", reageerde de jonge onbekende. "Die is geschikt", zuchtte de vogelvanger terwijl hij de geldstukken aanpakte. Vreemd. Wat een zacht gezicht had die jongen, haast het gezicht van een engel. Maar met een arends blik keek hij rond tussen de mensen, totdat hij iemand gevonden had, een duur geklede man. Het was een burger met een enorme kaak. De jongen liep naar hem toe.

Naam: _____

Gevoelens en karaktereigenschappen bij de hoofdpersonages plaatsen (vraag 2)

Als je een verhaal zeer aandachtig leest, kom je veel te weten over het karakter van de personages.

Enkele karaktereigenschappen:

gevoelig, nieuwsgierig, jaloers, opgewekt, gemeen ...

2 Lees de tekst.

Piero is net aangekomen in Firenze. Hij gaat leren schilderen bij meester Verrocchio. In de stad merkt hij Leonardo op. Piero denkt dat hij een moordenaar is en dat hij mensen wil beroven. Aangekomen in het huis van zijn meester, leert hij de waarheid over Leonardo.

-
- woordenschat**
- dissectie: een lijk
  - opensnijden om
  - het lichaam te
  - bestuderen

“Jij moet Piero zijn, de zoon van mijn vriend Federico!”, hoorde ik zeggen.

Achter me stond een man, die ik niet had zien aankomen.

Hij vervolgde: “Ik ben je meester, Andrea Verrocchio. Wel, heb je je tong ingeslikt?”

Ik stond met mijn mond vol tanden en keek naar zijn ronde, babyachtige gezicht met strenge ogen. En er ging een rilling door me heen toen de zittende jongen naar me omkeek. In zijn hand hield hij een papier vast waarop ik ... het gezicht herkende van de burger die hij net stond te bespieden. Onderaan had hij een paar onleesbare regels neergekrabbeld. Allicht een code voor de handlangers die de arme oude man zouden gaan beroven! Ik moest meester Verrocchio waarschuwen ...

“Meester ...”, zei ik en wees naar de jongen, die op zijn stoel bleef zitten.

“Hij is, hij is ...”

“Hij is mijn beste leerling: Leonardo. Hij is twintig en al bijna meester”, antwoordde Verrocchio glimlachend. Hij liep naar de jongen toe, bekeek zijn tekening en zei: “Wel, Leonardo, als je van de straat komt, breng je nog altijd bijzondere hoofden mee. Wow, dat is echt een lelijkerd! En je vreselijke gewoonte om van rechts naar links te schrijven, raak je maar niet kwijt. Het valt onmogelijk te lezen!”

“Ik schrijf links, meester, niemand heeft me ooit geleerd om anders te schrijven”, antwoordde Leonardo zacht.

“En hoe ging de dissectie?”

“Erg goed, meester. Nu begrijp ik beter hoe spieren werken.”

Naam: _____

“Heeft iemand je uit het ziekenhuis zien komen? Je weet dat sommige mensen niet willen dat er in lijken wordt gesneden, ook niet voor de wetenschap.”

“Nee, niemand.”

Dat was niet waar. Ik had hem gezien! Maar ik kon hem onmogelijk zeggen dat ik dacht dat hij een moordenaar en een dief was, terwijl hij alleen maar meer wilde weten. Meester Verrocchio keek me aan en zei tegen Leonardo: “Ik vertrouw hem aan jou toe. Laat hem zien wat hij moet doen.”

De jongen nam me vriendelijk bij de schouder en wees me de weg tussen de nog ruwe standbeelden, gietvormen van voeten en handen, onafgewerkte schilderijen, voorbeeldtekeningen en gereedschap om goud te smeden.

“Dat zijn Lorenzo en Pietro, leerlingen die al goed kunnen schilderen. Jouw eerste taak is vegen, opruimen en schoonmaken. De beloning die je daarvoor krijgt, is ... die stamper daar, waarmee je pigmentpoeder fijn mag wrijven. Verder was je de penselen uit, schuur je de houten planken en maak je ze glad voor je ze met plamuur bestrijkt ...”

“En daarna ga ik erop tekenen ...”

“Hé, later, veel later! Als je wilt leren schilderen, moet je eerst geduldig leren zijn!” Glimlachend reageerde hij op mijn teleurgestelde blik.

“Kom, zo zijn we allemaal begonnen. Eerst is het een beetje hard, maar het loont de moeite, dat zul je wel merken.’

Bron: Uitgeverij Averbode, *Het eerste schilderij van Leonardo*, Tijdsein, 2009

Naam: _____

Geef eerst bij elk personage een karaktereigenschap. Noteer dan de zin uit de tekst waardoor je dat weet. Kies uit: *ongeduldig – nieuwsgierig – vriendelijk – angstig – opgewonden – bezorgd – opmerkzaam – jaloers – verlegen – attent – voorzichtig.*

personage	karaktereigenschap	zin uit de tekst
Piero	<i>Bv. ongeduldig</i>	<i>En daarna ga ik erop tekenen ...</i>
Meester Verrocchio	<i>Bv. bezorgd</i>	<i>Heeft iemand je uit het ziekenhuis zien komen?</i>
Leonardo	<i>Bv. vriendelijk</i>	<i>De jongen nam me vriendelijk bij de schouder.</i>

Naam: _____

Bij een afbeelding het juiste hoofdpersonage plaatsen (vraag 3)

Als je een tekst leest, vorm je een beeld van de verschillende personages die in het verhaal voorkomen. Ze krijgen een eigen gezicht, een eigen lichaam, je ziet ze écht rondlopen. Om dat beeld te krijgen, moet je alle details over de personages goed lezen en opnemen.

3 Noteer bij elk personage de juiste naam. Schrijf bij elk personage nog één zin waarin je vertelt hoe je weet wie dat personage is. *zin = eigen invulling*
Kies uit: *Piero, meester Verrocchio, Leonardo.*

meester Verrocchio
Bv. Achter me stond een man die ik niet had zien aankomen.
Piero
Bv. Hij is een jongen die verbaasd naar Leonardo kijkt.

Leonardo
Bv. In zijn hand hield hij een papier vast.

Naam: _____

Inhoudsvragen beantwoorden (vraag 4)

Elk verhaal wil jou iets vertellen. Dat noemen we de inhoud van de tekst. Om het verhaal goed te kunnen volgen, moet je de belangrijkste zaken begrijpen. Dat noemen we **de hoofdzaken** van het verhaal. Daarnaast geeft de schrijver nog heel wat informatie die niet zo belangrijk is om het verhaal te begrijpen: **de bijzaken**. Die informatie maakt het verhaal wel interessant en levendig.

- 4** Lees deze zinnen. Noteer een 'H' voor de zin als het gaat om een hoofdzaak. Noteer de 'B' van bijzaak voor de zin als het om minder belangrijke informatie gaat.

H Piero komt aan bij zijn meester Verrocchio om het vak van de schilderkunst te leren.

B Leonardo schrijft links.

B De jongen wees me de weg tussen de nog ruwe standbeelden, gietvormen van voeten en handen, onafgewerkte schilderijen, voorbeeldtekeningen en gereedschap om goud te smeden.

H Leonardo onderzoekt dode lichamen om te begrijpen hoe de spieren van mensen werken en om ze beter te kunnen schilderen.

B Meester Verrocchio heeft een babyachtig gezicht.

- 5** Beantwoord de vragen. Soms vind je het antwoord letterlijk in de tekst!

a Leonardo maakt in de stad tekeningen van mensen met een bijzonder hoofd. Waarom doet hij dat?

Hij wil leren hoe hij verschillende soorten gezichten moet tekenen. Hij kan ze misschien ooit gebruiken in een schilderij.

b Waarom is meester Verrocchio bezorgd of iemand Leonardo uit het ziekenhuis heeft zien komen?

Sommige mensen willen niet dat er in lijken wordt gesneden, ook niet voor de wetenschap.

c Hoe weet je dat alles zich in het atelier van een kunstenaar afspeelt?

Er staan ruwe standbeelden, gietvormen van voeten en handen, onafgewerkte schilderijen, voorbeeldtekeningen en gereedschap om goud te smeden.

Naam: _____

Onderliggende begrippen geven (vraag 5)

➤ Een **bovenliggend begrip** is een verzamelnaam voor verschillende voorwerpen samen.
De verschillende voorwerpen worden **onderliggende begrippen** genoemd.

<u>bovenliggend begrip</u>	fruit	muziek
<u>onderliggend begrip</u>	appel, peer, kiwi, banaan, sinaasappel ...	jazz, disco, reggae, hiphop ...

6 In het atelier ziet Piero veel kunstvoorwerpen. Noteer alle onderliggende begrippen die je onder de noemer 'kunstvoorwerpen' kunt plaatsen.

*ruwe standbeelden, gietvormen van voeten en handen,
onafgewerkte schilderijen, voorbeeldtekeningen*

7 De leerling van een schilder krijgt verschillende taken vooraleer hij aan het echte schilderwerk mag beginnen. Kijk in de tekst en schrijf de taken bij het juiste bovenliggende begrip: penselen uitwassen – plamuren – vegen – opruimen – poeder fijnmalen – houten planken schuren – schoonmaken – planken gladmaken.

huishoudelijke taken	schildertaken
<i>vegen</i>	<i>penselen uitwassen</i>
<i>opruimen</i>	<i>plamuren</i>
<i>schoonmaken</i>	<i>poeder fijnmalen</i>
_____	<i>houten planken schuren</i>
_____	<i>planken gladmaken</i>
_____	_____

Naam: _____

Eigen gevoelens verwoorden (vraag 6)

Als iemand vraagt om te schrijven wat jij bij een verhaal voelt of denkt, dan gaat het over jouw mening en jouw gevoelens. Om je gevoelens te verwoorden, moet je de tekst wel grondig lezen en je kunnen inleven in de verschillende personages. Je moet je inbeelden dat je een van de personages bent.

8 Lees deze tekstjes. Wat denk jij?

- a Leonardo werd geboren in 1452. Toen wisten de mensen nog maar heel weinig over het menselijk lichaam. Om te begrijpen hoe het menselijk lichaam werkte, sneed Leonardo tientallen lijken open. Maar dat was streng verboden door de katholieke kerk! Door dissectie dacht Leonardo de lijken beter te kunnen tekenen. Wat denk jij?

eigen invulling

bv. Het is goed dat we zo meer te weten zijn gekomen over het menselijk lichaam.

- b Om schilder te worden, moet je veel oefenen en kijken naar de werken van andere kunstenaars. Als jongens twaalf jaar oud waren, konden ze al in de leer gaan bij een meester. Ze moesten dan allerlei klusjes opknappen voor hun meester: vegen, opruimen, schoonmaken, penselen uitwassen ... En dat allemaal gratis en voor niks! Wat vind jij daarvan?

eigen invulling

bv. Ze kregen geen geld, maar konden op die manier toch een beroep leren.

- c We veroordelen anderen vaak te snel. Piero verdenkt Leonardo van de ergste dingen zoals moord en diefstal. Welke goede raad zou jij Piero willen geven?

eigen invulling

bv. Oordeel niet als je iemand nog niet kent.

Naam: _____

De tekstdelen in de juiste volgorde plaatsen (vraag 1b)

- 1** Maak een artikel over Pop Art in Amerika. Je krijgt alle tekstblokken, de illustraties, de kopjes en de titel.

Een klein stappenplan om tot een goed resultaat te komen:

- 1 Werk op een A3-blad dat je liggend voor je legt.
- 2 Knip de tekstblokken, kopjes, titel en illustraties uit.
- 3 Lees alle tekstblokken aandachtig. Voorzie ze van het passende kopje en voeg de illustraties op de juiste plaats toe.
- 4 Ben je er zeker van dat alles op de juiste plaats ligt? Kleef dan de tekstblokken, de kopjes, de titel en de illustraties op je A3-blad.

Naam: _____

Vraag een willekeurig iemand naar een kunststroming uit de jaren 1960, en bijna zeker zal het antwoord zijn: Pop Art. Het sprak meteen aan. In Amerika was het een reactie op de enorm geladen (maar uitputtende) abstract expressionisten.

De 'Joe'stoel van Jonathan Da Pas (1970) was een hommage aan de populaire baseballspeler Joe Di Maggio. Het ontwerp was geïnspireerd op de 'zachte sculpturen' van Oldenburg, buitenproportionele modellen in stof van alledaagse voorwerpen zoals lolly's en hamburgers.

In Amerika waren Roy Lichtenstein, Andy Warhol (1928-1987) en de van oorsprong Zweedse beeldhouwer Claes Oldenburg (geboren in 1929) de sleutelfiguren in de Pop Art. Volgens Warhol ging het in de Pop Art om het creëren van 'beelden die iedereen in een fractie van een seconde kan herkennen ... Alle grote, moderne dingen die de abstract expressionisten hadden geprobeerd te negeren'. Dat omvatte strips, dollarbiljetten, filmsterren, kant-en-klaar voedsel, verpakkingen ... allemaal zaken uit de consumptie maatschappij! Oldenburg noemde zijn atelier zelfs 'The Store' (De Winkel), waar hij in gips modellen maakte van voedingsmiddelen.

POP ART IN AMERIKA

In de eerste schilderijen van Warhol beeldde hij beroemde merkartikelen (Coca-Cola, Campbell's soep, Brillo sponsjes) af in een rasterpatroon. Zo leek het alsof de producten in de rekken van een winkel of op een lopende band in een fabriek stonden. Vanaf 1962 schilderde Warhol niet meer en legde hij zich toe op de zijdezeefdruk. Dat was een nabootsing van de massaproductie van consumptiegoederen. Het was ook een manier om de kunstenaar uit te schakelen. Maar toch was Warhol als kunstenaar aanwezig, vanwege de manier waarop hij zijn beelden samenstelde en door zijn expressieve kleurgebruik.

Een groot deel van het werk van Lichtenstein, zoals bijvoorbeeld 'Whaam!' (1963), bestond uit enorm uitgegrote stripverhalen. Lichtenstein gebruikte maar één of twee plaatjes uit een geheel, en dus waren de beelden totaal uit hun context gerukt. Het echte onderwerp was de manier waarop de kunst was gemaakt – de vlakke kleur, dikke zwarte omtreklijnen en de precieze weergave van gekleurde stipjes, zoals in drukwerk.

De keuze van oppervlakkig, elementair materiaal voor de onderwerpen verlegde de aandacht van de kijker naar het oppervlak van de kunst en naar de door de kunstenaar gebruikte methoden. Pop Art lichtte beelden uit hun gewone context en vergrootte ze soms extreem uit, zoals de stripverhalen van Roy Lichtenstein. Of door intensieve kleuren te gebruiken, zoals Warhol. Hierdoor werd de toeschouwer gedwongen om zich te concentreren op de vorm en de compositie, en niet op de voorwerpen. Roy Lichtenstein zei over de stripverhalen: "De helft van de tijd liggen ze kriskras door elkaar als ik aan het werk ben."

De glamoureuze idolen in het werk van Warhol belichaamden de tragische kant van de roem. Een van die idolen was Marilyn Monroe, het labiele sekssymbool dat in 1962 overleed aan een overdosis. Een ander tragisch idool was First Lady Jackie Kennedy. Haar echtgenoot werd op 22 november 1963 vermoord.

Naam: _____

Komisch effect

CAMPBELL'S SOUPCANS
Andy Warhol 1965

ALLEDAAGSE WERKELIJKHEID

STRIPVERHALEN

POP ART OM IN TE ZITTEN

Tragische idolen

President Kennedy en zijn vrouw Jackie op de dag van de moordaanslag in 1963.

1960-1980

Naam: _____

POP ART IN AMERIKA 1960-1980

Vraag een willekeurige iemand naar een kunststroming uit de jaren 1960, en bijna zeker zal het antwoord zijn: Pop Art. Het sprak meteen aan. In Amerika was het een reactie op de enorm geladen (maar uitputtende) abstract expressionisten.

In de eerste schilderijen van Warhol beeldde hij beroemde merkartikelen (Coca-Cola, Campbell's soep, Brillo sponsjes) af in een rasterpatroon. Zo leek het alsof de producten in de rekken van een winkel of op een lopende band in een fabriek stonden.
Vanaf 1962 schilderde Warhol niet meer en legde hij zich toe op de zijdezede druk. Dat was een nabootsing van de massaproductie van consumptiegoederen. Het was ook een manier om de kunstenaar uit te schakelen. Maar toch was Warhol als kunstenaar aanwezig, vanwege de manier waarop hij zijn beelden samenstelde en door zijn expressieve kleurgebruik.

ALLEDAGSE WERKELIJKHEID

In Amerika waren Roy Lichtenstein, Andy Warhol (1928-1987) en de van oorsprong Zweedse beeldhouwer Claes Oldenburg (geboren in 1929) de sleutelfiguren in de Pop Art. Volgens Warhol ging het in de Pop Art om het creëren van 'beelden die iedereen in een fractie van een seconde kan herkennen ... Alle grote, moderne dingen die de abstract expressionisten hadden geprobeerd te negeren'. Dat omvatte strips, dollen, jatten, filmsterren, kant-en-klaar voedsel, verpakkingen ... allemaal zaken uit de consumptie maatschappij! Oldenburg noemde zijn atelier zelfs 'The Store' (De Winkel), waar hij in gips modellen maakte van voedingsmiddelen.

Tragische idolen

De glamouruze idolen in het werk van Warhol belichaamden de tragische kant van de naam. Een van die idolen was Marilyn Monroe, het liberale seksymbool dat in 1962 overleed aan een overdosis. Een ander tragisch idool was First Lady Jackie Kennedy. Haar echtgenoot werd op 22 november 1963 vermoord.

President Kennedy en zijn vrouw Jackie op de dag van de moordslag in 1963.

CAMPBELL'S SOUPCANS Andy Warhol 1965

STRIPVERHALEN

Een groot deel van het werk van Lichtenstein, zoals bijvoorbeeld 'Whaam!' (1963), bestond uit enorm uitvergrote stripverhalen. Lichtenstein gebruikte maar één of twee plaatjes uit een geheel, en dus waren de beelden totaal uit hun context gerukt. Het echte onderwerp was de manier waarop de kunst was gemaakt – de vlakke kleur, dikke zwarte omlijningen en de precieze weergave van gekleurde stipjes, zoals in dit werk.

De keuze van oppervlakkig, elementair materiaal voor de onderwerpen verlegde de aandacht van de kijker naar het oppervlak van de kunst en naar de door de kunstenaar gebruikte methoden.

Pop Art lichte beelden uit hun gewone context en vergrootte ze soms extreem uit, zoals de stripverhalen van Roy Lichtenstein. Of door inensievelen kleuren te gebruiken, zoals Warhol. Hierdoor werd de toeschouwer gedwongen om zich te concentreren op de vorm en de compositie, en niet op de voorwerpen.
Roy Lichtenstein zei over de stripverhalen: "De helft van de tijd liggen ze kriskras door elkaar als ik aan het werk ben."

POP ART OM IN TE ZITTEN

Komisch effect

De 'Joe Stiel' van Jonathan Donat (1970) was een hommage aan de populaire beeldhouwer Joe Di Maggio. Het ontwerp was geïnspireerd op de 'zachte sculpturen' van Oldenburg, buitensproportionele modellen in stof van alledaagse voorwerpen zoals lady's en hamburgers.

Naam: _____

Inhoudsvragen beantwoorden (vraag 4)

2 Noteer de hoofdgedachte van het artikel door in drie zinnen te verwoorden wat jij onder Pop Art verstaat.

*bv. Pop art is een kunststroming uit de jaren '60.
Volgens Andy Warhol gaat het over het creëren van
beelden die iedereen herkent.*

3 In de tekst staan best moeilijke woorden. Welke woorden moet je opzoeken om de tekst goed te kunnen begrijpen?
Noteer minstens drie woorden met hun betekenis.

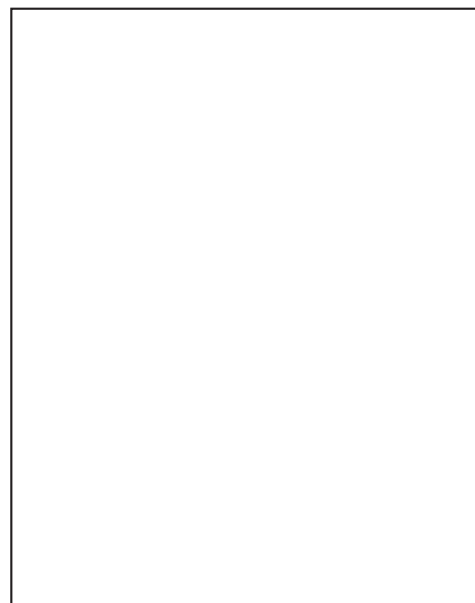
eigen invulling

4 Andy Warhol heeft veel bekende mensen afgebeeld. Zoek op het internet naar zijn werken. Kies een beroemdheid en vertel meer over zijn of haar leven. Mag je een kleine afbeelding afdrukken van je leerkracht? Kleef ze dan in het kader.

a Ik gebruikte deze zoekterm: *eigen invulling*

b Mijn beroemdheid:
eigen invulling

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Lees bij elke vraag eerst de luistertekst voor of laat de leerlingen de track beluisteren.

vraag 1 (cd 1 track 5)

Jan van Eyck

Iedereen wil wel een schilderij van Jan van Eyck. Toch heeft de beroemde schilder daar niet altijd tijd voor. Hij is immers hofschilder van de Bourgondische hertog Filips de Goede. De hertog betaalt hem voor allerlei opdrachten, die niet altijd met schilderen te maken hebben. Jan van Eyck kan niet alleen uitzonderlijk goed het penseel hanteren, hij is ook slim en welbespraakt. Daarom laat de hertog hem onderhandelen met vorsten van naburige landen en stuurt hij hem op spionagetocht naar het Oosten. De schilder woont niet bij de hertog; hij en zijn vrouw Margaretha kopen een stenen huis in Brugge. Zijn broers Hubert en Lambert, en misschien ook wel zijn zus Margaretha, zijn eveneens gebeten door de schildersmicrobe. Hubert helpt bij het schilderen van het wereldberoemde Lam Gods. De schildersfamilie is afkomstig uit het Maasland, misschien wel uit Maaseik, zo zou je denken als je hun familienaam hoort.

Jan van Eyck is zich bewust van zijn bijzondere talent en zijn belangrijke positie aan het hof. Daarom penseelt hij op verschillende schilderijen zijn naam. Dan kan iedereen zien dat hij de schilder van het werk is. Op sommige lijsten staat zijn lijfspreuk 'Als ich can' geschreven. Dat betekent zoiets als 'Ik schilder zo goed als ik kan'. En of hij het kan!

Bron: Ceciel de Bie, *Verf: word een schildertalent!*, Uitgeverij Ploegsma, 2011

vraag 2 (cd 1 track 6)

Een dief met lef

Een zekere Arseen Goedertier schroeft op een nacht in 1934 twee panelen van het Lam Gods van Jan van Eyck los en gaat ermee aan de haal. Eén paneel geeft hij terug, voor het andere eist hij losgeld. De ruil gaat echter niet door. Goedertier sterft net voor hij wil opbiechten waar hij het paneel verstopt heeft.

Er wordt nog steeds gezocht naar het paneel, waarop de rechtvaardige rechters staan afgebeeld. Het veelluik wordt al jaren tentoongesteld met een kopie van het verloren paneel. Een van de personages daarop zou het gezicht van koning Leopold III hebben. Het gestolen paneel is nog steeds het meest gezochte schilderij in België!

Bron: Katharina Smeyers, *Schildersspionnen, het verhaal van de Vlaamse primitieven*, Uitgeverij Davidsfonds/Infodok, 2008

Naam: _____

vraag 3 (cd 1 track 7)

6 schilders

- 1 De Franse schilder Claude Monet verliet regelmatig zijn atelier om buiten te schilderen. Tijdens een lange wandeling, op zoek naar een geschikt schildersplekje, kwam Monet oog in oog te staan met de kathedraal van de stad Rouen. Meteen was hij verkocht door de lichtval op de gigantische gevel. Dit moest en zou hij op het doek krijgen. Monet wist de eigenaar van een modezaak tegenover de kathedraal zo ver te krijgen dat hij zijn schildersezal in de etalage mocht neerzetten. Vanuit het winkelraam kon je veel beter bekijken hoe het licht over de gevel van de kathedraal streek, gleed, kroop en soms zelf leek te kriebelen. In de ochtend, op de middag, tegen de avond, ieder moment was het licht weer anders. Monet schilderde en schilderde. Hij maakte in totaal 28 schilderijen van de kathedraal.
- 2 De schilderes Charley Toorop heeft haar vrienden en haar kinderen geschilderd. Charley zelf is de middelste figuur aan de rechterkant. Er kwamen appeltjes, vissen, brood en een fles op de voorgrond. Het is net alsof de mensen op het doek in een film spelen, op ieder gezicht lijkt een schijnwerper gericht.
- 3 De vader van Karel Appel was kapper. Hij wilde dat zijn zoon ging werken in de zaak, want knippen kon Karel als de beste. Maar Karel wilde iets anders doen, hij ging liever schilderen. Hij maakte het ene schilderij na het andere. Toen Karel twintig jaar oud was, wist hij het helemaal zeker: hij was kunstschilder. Hij liet zich inspireren door kindertekeningen. Hierdoor kreeg hij wel eens de kritiek: 'Dat kan ik ook!'
- 4 Gerrit Rietveld was een zeer beroemde Nederlandse architect. Meteen na de lagere school ging Gerrit in de meubelmakerij van zijn vader werken. Daar leerde hij de kneepjes van het vak. Meubels met je handen maken kost veel tijd. Gerrit wilde dat een machine in één klap een stoel kon produceren. Want een stoel moest simpel en betaalbaar zijn. Weg met de oude stoffige zetels van opa en de donkerbruine meubels! Er moest licht komen in de huizen! Rietveld heeft in zijn leven ruim 200 stoelen en ongeveer 100 gebouwen ontworpen.
- 5 De Amerikaanse kunstenaar Barnett Newman wilde geen portret of stilleven schilderen, maar alleen zijn gevoelens weergeven zoals verdriet, blijdschap, of gewoon hoe het is om hier op aarde te zijn. Hij besloot met heel grote kleurvlakken te werken. De mensen riepen schande, dat kan een huisschilder ook! Met de titel van zijn schilderijen probeerde Newman de mensen uit te dagen om toch wat langer te blijven kijken.
- 6 Vincent van Gogh was idolaat van de nacht. Idolaat betekent: ergens helemaal gek van zijn. Hij schreef zijn zus dat hij de nachtkleuren misschien nog wel mooier vond dan de kleuren van overdag. Vincent maakte vaak lange avondwandelingen. Daar werd hij rustig van. Ook verliefde stelletjes lopen graag gearmd onder de sterrenhemel, over een boulevard of langs het strand. Dat is heel romantisch. Over dit schilderij van Van Gogh zijn veel liedjes geschreven, zoals *Starry, starry night*.

Bron: Ceciel de Bie, *Verf: word een schildertalent!*, Uitgeverij Ploegsma, 2011

Naam: _____

Aantekeningen maken bij een luistertekst en vragen oplossen (vraag 2)

Gericht luisteren is niet altijd zo eenvoudig. Je moet er je hoofd bijhouden. Als je even afgeleid bent, mis je een heleboel informatie.

Enkele tips om een luistertekst te onthouden:

- Luister heel aandachtig, laat je niet afleiden.
- Noteer sleutelwoorden waarmee je achteraf de tekst kunt navertellen.
- Blijf bij de hoofdzaken, details hoeft je niet te noteren.
- Gebruik je verbeelding en probeer je voor te stellen wat je hoort. Zo onthoud je alles beter.

1 De Bourgondische hertog Filips de Goede leefde in de vijftiende eeuw. Hij hield van luxe, mooie dingen en vooral ook van kunst. Hij liet zich omringen door de beste vaklui uit zijn rijk, zoals de beroemde schilder Jan van Eyck.

- a Beluister goed het fragment 'Jan van Eyck'. Terwijl je luistert, noteer je sleutelwoorden. Die zullen je helpen om daarna de vragen op te lossen.

Mijn sleutelwoorden:

eigen invulling

bv.: beroemd schilder, slim, welbespraakt,

onderhandelen, spionagetechnieken, Brugge,

Lam Gods, ...

- b Beantwoord de volgende vragen. Gebruik je sleutelwoorden. Vragen die je niet kunt oplossen, laat je open. Je krijgt zo dadelijk nog een tweede luisterbeurt. Dan kun je gericht luisteren naar de info die je nog nodig hebt.

- Welke talenten, buiten schilderen, heeft Jan van Eyck nog?

Hij is slim en welbespraakt.

- Waarvoor gebruikt hij die talenten?

Hij onderhandelt met vorsten en gaat op spionage-tocht naar het Oosten.

Naam: _____

- Waar woonde Jan van Eyck?

Brugge

- Uit welke stad, zoals de familienaam laat vermoeden, is de schilder waarschijnlijk afkomstig?

Maaseik

- Wat is de naam van het wereldberoemde schilderij van Jan van Eyck dat in de tekst genoemd wordt?

Lam Gods

- Waarom schildert Van Eyck op verschillende schilderijen zijn naam?

Dan kan iedereen zien dat hij de schilder van het werk is.

OF Hij is zich bewust van zijn bijzondere talent en zijn belangrijke positie aan het hof.

- Wat betekent de lijfspreuk 'als ich can', die Van Eyck op sommige van zijn schilderijlijsten zette?

Ik schilder zo goed als ik kan.

Naam: _____

- 2** Voor het tweede luisterfragment maken we een hele sprong in de tijd. Het wereldberoemde schilderij 'Lam Gods' kreeg een belangrijke plaats in de Sint-Baafskathedraal in Gent.

- Lees eerst de vragen.
- Beluister dan het fragment 'Een dief met lef'.
- Beluister het fragment eventueel nog een tweede keer.

- a Wat is de naam van de man die twee panelen van het Lam Gods stal?

Arseen Goedertier

- b In welk jaar gebeurde die diefstal?

1934

- c Hoe komt het dat men niet weet waar het gestolen paneel zich nu bevindt?

Goedertier sterft voor hij kan zeggen waar het paneel zich bevindt.

- d Wat staat er afgebeeld op het gestolen paneel?

De rechtvaardige rechters

- e Als je de Sint-Baafskathedraal bezoekt, kun je toch het volledige schilderij bewonderen. Hoe komt dat?

Men heeft er een kopie geplaatst.

- f Van wie zou je op het schilderij het gezicht kunnen zien?

koning Leopold III

Naam: _____

Instructies uitvoeren (vraag 1)
Aantekeningen maken bij een luistertekst en vragen oplossen
(vraag 2)

3 Welke tekst hoort bij welke afbeelding?

Luister goed naar de tekst '6 schilders' en bekijk de afbeeldingen aandachtig.
Schrijf onder elk kunstwerk de naam van de kunstenaar.

Ga als volgt te werk:

- Schrijf je sleutelwoorden op een kladblad.
- Schrijf de naam van de kunstenaar pas op je kopieerblad als je echt zeker bent.
- Heb je op het einde van de oefening nog niet alle kunstenaars kunnen invullen?

Herlees dan eerst de sleutelwoorden voor je de oefening afwerkt.

Luister eventueel een tweede keer en werk de oefening dan af.

Door goed te luisteren naar de zes fragmenten kun je achterhalen welke kunstenaar het kunstwerk gemaakt heeft. Kies uit: *Karel Appel – Gerrit Rietveld – Barnett Newman – Charley Toorop – Claude Monet – Vincent Van Gogh.*

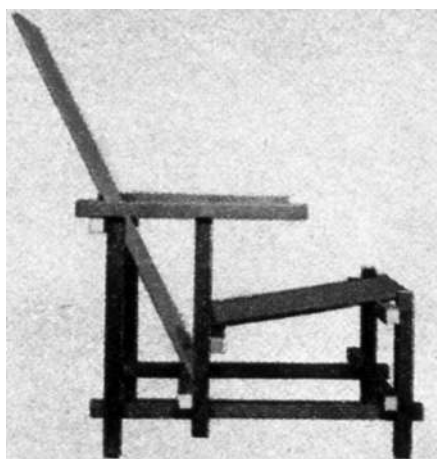
Naam: _____

Claude Monet

Barnett Newman

Gerrit Rietveld

Karel Appel

Charley Toorop

Vincent van Gogh

Lees bij elke vraag eerst de luistertekst voor of laat de leerlingen de track beluisteren.

vraag 1 (cd 1 track 8)

Opening Kunsthal

FM 93.4, u luistert naar radio Rijnmond. Koningin Beatrix is op dit moment bezig met de opening van de Kunsthal aan de Westzeedijk in Rotterdam. De hal is ontworpen door architect Rem Koolhaas en is bedoeld voor het houden van zeer uiteenlopende tentoonstellingen.

www.rijnmond.nl

vraag 2 (cd 1 track 9)

7 kunstwerken gestolen uit de Kunsthal

Dames en heren,

Wij hechten eraan de gebeurtenissen van afgelopen nacht met u te delen. Wat er is gebeurd, is een nachtmerrie voor iedere museumdirecteur. Ondanks de state of the art beveiliging van de Kunsthal, zijn zeven topwerken uit de tentoonstelling Avant-Gardes gestolen. Te weten: werk van Picasso, Matisse, Lucian Freud, Meijer de Haan, Gauguin en twee werken van Monet. Het zijn unieke werken die al eerder over de hele wereld tentoongesteld zijn, goed gedocumenteerd zijn en nu voor het eerst bij elkaar te zien waren.

Wij, de Kunsthal en ook het bestuur van de Triton Foundation, zijn geschokt over wat er is gebeurd, maar we laten ons niet kisten. We hebben met elkaar besloten om de tentoonstelling morgen gewoon weer te openen en alle betrokkenen willen dat het publiek dit soort bijzondere kunstverzamelingen, privéverzamelingen, kan blijven bewonderen.

Graag wil ik hier kwijt dat deze daad in de hele kunstwereld, museumwereld als een bom is ingeslagen. En niet alleen in de museumwereld, maar ook bij wethouder Laan en het gemeentebestuur van Rotterdam. Zij hebben ons alle steun toegezegd.

Direct na de melding was de politie binnen vijf minuten ter plaatse en is onmiddellijk met een technisch onderzoek begonnen. Hangende dit onderzoek, zullen wij en de Triton Foundation verder geen mededelingen doen over deze inbraak. We hebben er alle vertrouwen in dat deze ernstige zaak de hoogste prioriteit heeft gekregen en bij de politie in goede handen is.

En misschien nog even dit: alle werken zijn internationaal geregistreerd en beschreven. Ze zijn dus niet verhandelbaar. En over de waarde van de werken doen wij verder geen uitspraken.

Zoals gezegd, dames en heren, morgen is de Kunsthal weer open. Dank u voor uw aanwezigheid.

<http://nos.nl/>

Naam: _____

**Aantekeningen maken bij een luistertekst en vragen oplossen
(vraag 2)**

- 1** De Kunsthal is een gekend museum in Rotterdam. Het werd op 31 oktober 1992 geopend. Luister naar het korte fragment 'Opening Kunsthal' en beantwoord de vragen. Je mag het fragment twee keer beluisteren.

- a Wie heeft het museum officieel geopend?

koningin Beatrix

- b Door wie werd het museum ontworpen?

architect Rem Koolhaas

- c Wat is de bedoeling van de Kunsthal?

Men wil er zeer uiteenlopende tentoonstellingen houden.

- d Naar welke radiozender luisteren we?

Radio Rijnmond

Naam: _____

2 In 2012 werd de Kunsthal in Rotterdam beroofd! Beluister aandachtig het radiofragment '7 kunstwerken gestolen uit de Kunsthal'. Je hoort Emily Ansenk, directeur van de Kunsthal, aan het woord.

- a Noteer de sleutelwoorden. Beantwoord daarna de vragen.
Je mag na het invullen van de vragen het fragment een tweede keer beluisteren en je antwoorden verder aanvullen.

Mijn sleutelwoorden:	<i>eigen invulling</i>
_____	
_____	
_____	
_____	
_____	
_____	

- a Hoeveel topwerken werden er gestolen?

zeven

- b Elke tentoonstelling die de Kunsthal houdt, krijgt een passende naam. Wat is de naam van deze tentoonstelling?

Avant-Gardes

- c Markeer de namen van alle kunstenaars van wie een werk werd gestolen.

☒ Matisse	☒ Picasso	☐ Mirò	☐ Mondriaan
☐ Manet	☒ Monet	☒ Gauguin	☐ Modigliani
☐ Van Gogh	☒ de Haan	☐ Hopper	☐ Pollock
☐ Magritte	☒ Freud	☐ Cézanne	

- d Wie heeft zijn volledige steun toegezegd aan de Kunsthal en de Triton Foundation?

De museumwereld, wethouder Laan en het gemeentebestuur van Rotterdam

- e Waarom zijn de werken die gestolen zijn niet verhandelbaar? (verkoopbaar)

Alle werken zijn internationaal geregistreerd en beschreven.

- f De schilderijen werden gestolen uit de Kunsthal, maar wie is de eigenaar van de werken?

De Triton Foundation

Naam: _____

- 3** Overloop nu per twee (drie) de resultaten van oefening 1 en 2 en vul aan, indien nodig. Vraag dan de correctiesleutel aan de leerkracht. Raadpleeg ook de correctiesleutel als er een discussie ontstaat.
- 4** Hieronder zie je de afbeeldingen van de gestolen schilderijen. Maak groepjes van twee (drie). Eén leerling leest de omschrijving van een schilderij voor aan de anderen. Die noteren de correcte naam van de kunstenaar onder elk schilderij. De leerling die leest, mag niet mee naar de oplossing zoeken. De volgende omschrijving wordt door een andere leerling gelezen.

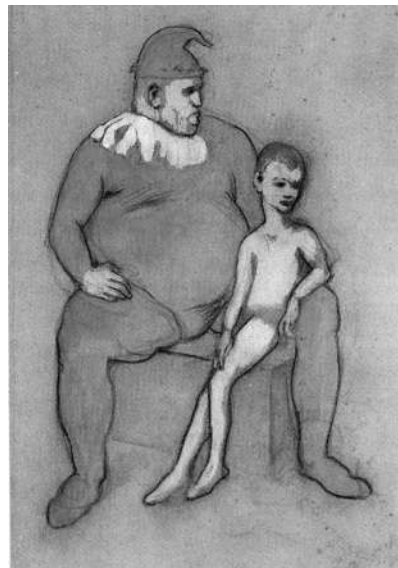
Claude Monet

Paul Gauguin

Meijer de Haan

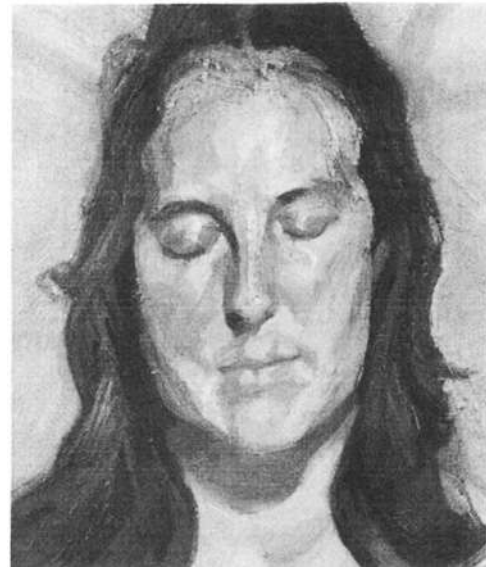
Pablo Picasso

Naam: _____

Claude Monet

Lucian Freud

Henri Matisse

@ Controleer je resultaat door de werken op het internet op te zoeken. Ga naar 'Afbeeldingen' bij Google.

Naam: _____

Omschrijvingen voor oefening 4:

1 Meijer de Haan werd op 14 april 1852 geboren in Amsterdam. Hij stamde af van een rijke joodse familie. Meyer was de oudste zoon van het gezin en werkte korte tijd mee in de fabriek van zijn vader. Hij droeg zeer snel zijn aandeel van de fabriek over aan zijn twee broers in ruil voor een maandelijkse toelage. Zo kon hij zich toeleggen op wat hem echt interesseerde: kunst. Meijer de Haan had een voorkeur voor het schilderen van portretten. Het schilderij dat gestolen werd, is een zelfportret van de kunstenaar. Hij schilderde zichzelf tegen een Japanse achtergrond.

2 Pablo Picasso begon zijn opleiding aan La Lonja, een academie voor beeldende kunsten in Barcelona. Vanaf 1900 verbleef hij regelmatig enkele maanden in Parijs, waar hij zich uiteindelijk in 1904 vestigde. In die tijd was de Franse hoofdstad het centrum van de kunstwereld. Daar ontwikkelde Picasso zijn eerste stijl, waarin onderwerpen als armoede en wanhoop werden weergegeven in koel blauw.

De ingetogen sfeer van de schilderijen uit deze 'blauwe periode' geeft de bittere armoede in het leven van de kunstenaar weer. Hij deelde toen een atelier met een bevriende dichter. Ze sliepen om de beurt in het eenpersoonsbed en moesten zelfs schilderijen verbranden voor een beetje warmte.

In de daaropvolgende 'roze periode', verving Picasso de blauwe tinten door roze. Zijn onderwerpen waren nu harlekijnen, acrobaten en dansers, en zijn enthousiasme voor het circus verjoeg zijn vroegere soberheid. De schilderijen uit de roze periode verkochten goed en al snel was zijn tijd van armoede voorbij.

3 Na eerst vooral karikatuurtekeningen gemaakt te hebben, begon Claude Monet op 24-jarige leeftijd met het schilderen van landschappen in de buitenlucht. Monet schilderde aanvankelijk vooral landschappen uit de omgeving waar hij woonde. Hij heeft later ook veel buiten Frankrijk geschilderd. Vanaf de jaren 1880 maakte hij series schilderijen met hetzelfde onderwerp waarbij de licht- en weersomstandigheden varieerden. We mogen Monet beschouwen als grondlegger en trouwste vertegenwoordiger van het impressionisme.

4 Lucian Freud is geboren op 8 december 1922 in Berlijn. Hij is een kleinzoon van de bekende Oostenrijkse psychiater Sigmund Freud. Freud maakt vaak gebruik van aardkleuren. Zijn schildertechniek verandert van heel gedetailleerd naar een veel grover verfgebruik. De uitdrukking van de personen op de schilderijen straalt steeds een afwezige sfeer uit. De modellen moesten erg lang voor Freud poseren. Zo rekende een van de modellen uit dat hij in totaal wel 150 uur had geposeerd voor één schilderij. De vermoeidheid van de modellen blijkt soms ook uit zijn werken. Af en toe worden de modellen slapend afgebeeld. Het werk van Freud behoort tot de hedendaagse kunst.

Naam: _____

5 Henri Matisse is een Franse schilder en beeldhouwer die graag met felle, nauwelijks gemengde kleuren werkt. Hij gebruikt geen perspectief. Het liefst van al schildert hij vrouwen. Hij schildert ze naakt, gekleed, binnen, buiten en in allerlei poses.

In de laatste jaren van zijn leven kan Matisse door een mislukte maag- en darmoperatie niet lang meer staan. Grote schilderijen maken wordt dan ook moeilijk. Daarom legt hij zich vooral toe op het uitknippen van vormen uit geverfd papier.

6 Paul Gauguin werd geboren in Parijs op 7 juni 1848. Reeds vanaf zijn jeugd reisde Gauguin graag en veel. Hij was de zoon van een Franse vader en een Peruviaanse moeder. In 1872 ging hij werken als effectenmakelaar.

Hij schilderde als hobby. Al snel groeide zijn interesse voor de schilderkunst. Na zich eerst aangesloten te hebben bij de impressionisten, begon Gauguin een eigen stijl te ontwikkelen. Hij schilderde onder andere vrouwen in traditionele klederdracht waarbij hij rust en eenvoud wilde weergeven. In 1891 verliet Gauguin Frankrijk. Hij belandde op de Marquesaseilanden waar hij zijn topwerken schilderde. Op 54-jarige leeftijd stierf Gauguin in armoede.

Naam: _____

Infinitieven aanduiden (vraag 1)

Wat is een infinitief?

De infinitief is een soort 'moedervorm' van een werkwoord.
Het is de vorm die je terugvindt in een woordenboek.

Bv. *werken, slapen, gaan, schrijven ...*

Je vindt de infinitief door een minizin te maken met *ik zal ...*

Bv. *Ik zal slapen, ik zal kopen ...*

(De eind-n van de infinitief wordt meestal niet uitgesproken.)

1 Markeer in de tekst de vier infinitieven. Denk aan de tip: 'Ik zal ...'

Dit is het verhaal van Carmen en José. Een verhaal over liefde, wanhopige liefde. Een droevig verhaal dus, want het eindigt met een mes. Vlak bij de arena van Sevilla ... Maar ik kan beter bij het begin beginnen

José woont samen met zijn oude moeder in een boerenhutje op zo'n armeluisberg in Spanje. Hij is arm en heeft maar een klein lapje grond, net groot genoeg om hun voedsel op te verbouwen. Van Carmen heeft José nog nooit gehoord. Het enige meisje dat José kent, is Lisa, zijn buurmeisje. Met haar wil hij trouwen. Later, als hij veel geld zal verdienen

Naam: _____

**Persoonsvormen aanduiden (vraag 2, 3, 4)
Infinitieven geven (vraag 2)**

- 2** Markeer de persoonsvormen in de tekst.
Noteer de infinitief van zeven werkwoorden naar keuze in de tabel.

Op een dag marcheerde het leger door zijn dorpje. Het leger was op zoek naar sterke jongens. Ze moesten soldaat worden. Dan konden ze de struikrovers vangen. Die maakten de bergen onveilig.
 “Mama, ik word soldaat!” zei hij. “Dan verdien ik zo veel geld dat ik een huisje voor je kan kopen. Een huisje van rode steen. En ik plant er allemaal druiven omheen. Dan kan ik trouwen met Lisa. Wij gaan dan boven wonen en jij beneden.”

Bv.

werkwoord		infinitief van het werkwoord
<u>marcheerde</u>	Ik zal	<u>marcheren</u>
<u>was</u>	Ik zal	<u>zijn</u>
<u>moesten</u>	Ik zal	<u>moeten</u>
<u>worden</u>	Ik zal	<u>worden</u>
<u>konden</u>	Ik zal	<u>kunnen</u>
<u>vangen</u>	Ik zal	<u>vangen</u>
<u>maakten</u>	Ik zal	<u>maken</u>

Naam: _____

Wat is een persoonsvorm?

De persoonsvorm is de werkwoordsvorm die bij het onderwerp past.

Dat onderwerp kan een persoon, dier, plant of voorwerp zijn.

De persoonsvorm staat meestal in de buurt van het onderwerp.

Bv. (Ik) sta, (de leeuw) staat, (de huizen) staan ...

Hoe vind ik de persoonsvorm?

Je vindt de persoonsvorm door de ja-nee-vraag te stellen.

De persoonsvorm komt zo vooraan te staan.

Bv. *Opa houdt van snorkelen.* → /Houdt/ opa van snorkelen?

Gevonden? Zet de persoonsvorm steeds tussen schuine strepen!

3 Maak van de volgende zinnen eerst een ja-nee-vraag.

Zet dan de persoonsvorm tussen schuine strepen.

Ik word soldaat.

→ /Word/ ik soldaat?

Dan kan ik een huisje voor je kopen.

→ /Kan/ ik dan een huisje voor je kopen?

Ik zal met Lisa trouwen.

→ /Zal/ ik met Lisa trouwen?

Wij gaan dan boven wonen.

→ /Gaan/ wij dan boven wonen?

4 Markeer alle persoonsvormen.

Tip: Stel jezelf de ja-nee-vraag.

Commandant Zuniga (leerde) José het soldatenvak. De commandant (was) echter nooit tevreden.

José (moest) eerst vloeren vegen. De andere soldaten (hoefden) niet te vegen. Die (marcheerden) in de bergen.

De soldaten (hadden) geregeld een dagje vrij. Dan (hingen) ze voor de poort van de tabaksfabriek. Daar (werkten) een heleboel leuke meisjes. Die (moesten) de hele dag sigaren maken.

Tijdens de pauze (kwamen) al de meisjes naar buiten. Elke soldaat (had) kleine geschenken bij zich. Iedereen (hield) het meest van Carmen.

Naam: _____

Persoonsvormen aanduiden (vraag 2, 3, 4)
Infinitieven geven (vraag 4)
Aanduiden: tegenwoordige of verleden tijd (vraag 4)

Werkwoorden in de tegenwoordige of in de verleden tijd?

Met **de tegenwoordige tijd van de persoonsvorm** vertelt de schrijver of spreker wat er op dat moment gebeurt.

Met **de verleden tijd van de persoonsvorm** vertelt de schrijver of spreker over wat voorbij is.

Enkele voorbeelden:

tegenwoordige tijd	verleden tijd
> José schrijft nu een brief naar zijn moeder.	José schreef gisteren een brief naar zijn moeder.
> Carmen zet zich vandaag naast José.	Carmen zette zich vorige week naast José.

5 Lees de tekst.

- a Zet alle persoonsvormen tussen schuine strepen. (Stel jezelf de ja-nee-vraag.)
- b Noteer de infinitief van de persoonsvorm (ik zal ...) in de tabel.
- c Zet een kruisje in de juiste kolom (Staat de persoonsvorm in de verleden of de tegenwoordige tijd?)

Carmen / **zag** / José.
Heupwiegend/stapte/ze naar hem.

Carmen: “Schrijf/je een liefdesbrief voor mij?”

José: “Deze brief/stuur/ik naar mijn moeder.”

Carmen: “Nu/maak/je me heel verdrietig!”

Iedereen/lachte/
José/kreeg/een kleur.

Die hele middag/zat/hij daar op dat plein te dromen.

Naam: _____

infinitief	tegenwoordige tijd	verleden tijd
zien		x
<i>stappen</i>		x
<i>schrijven</i>	x	
<i>sturen</i>	x	
<i>maken</i>	x	
<i>lachen</i>		x
<i>krijgen</i>		x
<i>zitten</i>		x

Naam: _____

Verleden tijd omzetten naar tegenwoordige tijd (vraag 5)
Aanduiden: werkwoorden die (niet) van klank veranderen (vraag 6)

Hoe zet ik een zin om van de verleden naar de tegenwoordige tijd?

Als je de persoonsvorm in een zin kunt vinden, dan is het niet moeilijk om deze zin om te zetten van de verleden tijd naar de tegenwoordige tijd.

Enkele voorbeelden:

- > José **bleef** aan Carmen denken. → José **blijft** aan Carmen denken.
- > José **kon** haar niet vergeten. → José kan **haar** niet vergeten.

6 Zet in deze zinnen eerst de persoonsvorm tussen schuine strepen.
Zet dan die persoonsvorm om van de verleden naar de tegenwoordige tijd.

- 1 José/hoorde/opeens gegil vanuit de fabriek.
- 2 Hij/holde/erop af.
- 3 Carmen/kwam/de poort uit rennen.
- 4 Er/liepen/nog enkele meisjes achter haar aan.
- 5 Ze/hadden/ruzie.
- 6 Carmen/werd/door Rosa uitgemaakt voor vieze zigeunerin.
- 7 Ze/nam/haar tabaksmes.
- 8 Ze/haalde/uit naar het gezicht van Rosa.
- 9 Overal/zag/je bloed.
- 10 Rosa/zakte/in elkaar.

- 1 José hoort opeens gegil vanuit de fabriek.
- 2 Hij holt erop af.
- 3 Carmen komt de poort uit rennen.
- 4 Er lopen nog enkele meisjes achter haar aan.
- 5 Ze hebben ruzie.
- 6 Carmen wordt door Rosa uitgemaakt voor vieze zigeunerin.
- 7 Ze neemt haar tabaksmes.
- 8 Ze haalt uit naar het gezicht van Rosa.
- 9 Overal zie je bloed.
- 10 Rosa zakt in elkaar.

Naam: _____

7 Bedenk twee zinnen die passen bij het vervolg van het verhaal. Schrijf die zinnen eerst in de verleden tijd en dan in de tegenwoordige tijd.

a verleden tijd:

eigen invulling

---

tegenwoordige tijd:

---

b verleden tijd:

---

tegenwoordige tijd:

Welke werkwoorden veranderen van klank? Welke niet?

De meeste werkwoorden krijgen in de verleden tijd *-de(n)* of *-te(n)* bij de stam.

Bv. *speel – speelde, werk – werkte, hoor – hoorde ...*

Sommige werkwoorden veranderen van klank in de verleden tijd.

Bv. *geef – gaf, drink – dronk, loop – liep ...*

Hoe weet ik of een werkwoord wel of niet van klank verandert?

Daar bestaat jammer genoeg geen trucje voor.

Of toch: eentje! Veel luisteren, spreken, lezen en schrijven.

(Dit helpt ook: leg een lijstje aan van werkwoorden die van klank veranderen.)

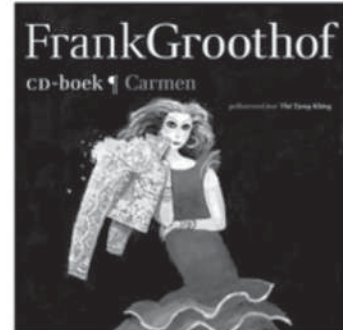

Naam: _____

- 8** Noteer de stam en de verleden tijd van de werkwoorden die onderstreept zijn. Plaats dan een kruisje in de juiste kolom van de tabel.

Carmen werd gevangengenomen. Ze belandde voor een maand achter de tralies. José kreeg meteen een belangrijke taak. Hij ging met vier soldaten Carmen naar de gevangenis brengen.

Daar stapten ze door de smalle straatjes van Sevilla. José beval de soldaten om terug te keren naar de kazerne. Hij maakte het touw rond de handen van Carmen los.

De commandant begreep het onmiddellijk. José had dit expres gedaan. José zat in de gevangenis op water en brood. Maar toch was hij niet verdrietig. Carmen wachtte op hem in de bergen!

Meer lezen?
Frank Groothof
Carmen
Uitgeverij Gottmer, 2012

stam	verleden tijd	de klank verandert	de klank verandert niet
Ik word	Carmen werd	X	
Ik <i>beland</i>	Carmen <i>belandde</i>		X
Ik <i>krijg</i>	José <i>kreeg</i>	X	
Ik <i>ga</i>	José <i>ging</i>	X	
Ik <i>stap</i>	Ze <i>stapten</i>		X
Ik <i>beveel</i>	José <i>beval</i>	X	
Ik <i>maak</i>	José <i>maakte</i>		X
Ik <i>begrijp</i>	De commandant <i>begreep</i>	X	
Ik <i>heb</i>	José <i>had</i>	X	
Ik <i>zit</i>	José <i>zat</i>	X	
Ik <i>ben</i>	José <i>was</i>	X	
Ik <i>wacht</i>	Carmen <i>wachtte</i>		X

Naam: _____

Infinities aanduiden (vraag 1)

- 1** Al ooit gehoord van Tinka Pittoors? Neen? Hoog tijd dat je haar wat beter leert kennen. Lees deze tekst.

a Onderstreep in de tekst vijf infinitieven. *meerdere antwoorden mogelijk*

Tinka volgde eerst les in de schilderkunst. Een schilder maakt tweedimensionele kunst. Dat zijn kunstwerken die plat zijn. Wanneer je kunstwerken maakt die je van alle kanten kunt bekijken en waar je op en onder kunt kijken, dan maak je driedimensionele kunst. Tinka droomde ervan om enkel driedimensionele kunst te maken. Ze houdt ontzettend van bouwen. In haar atelier verzamelt ze stokken, sponzen, plasticine, spiegels, speelgoedappeltjes, restjes stof en nog veel meer. Haar lievelingskleuren – grasgroen, blauw en zilver – duiken altijd op in haar werk.

Zie je die vreemde vierkantjesboom? Eronder zit een vrouw op een bankje. Veel kan de boom niet meer groeien. Hij zit onder een glazen stolp. Tinka vindt het jammer dat er zo weinig wilde natuur over is. Oeroude bossen met grote bomen zijn bijna overal verdwenen. In de stad heb je wel parken, maar daar bedenkt de mens welke planten en bloemen er komen en waar ze moeten staan.

Naam: _____

**Persoonsvormen aanduiden (vraag 2, 3)
Infinitieven geven (vraag 2)**

b Zoek nog vijf andere werkwoorden in de tekst. Schrijf ze in de tabel en geef de infinitief. *meerdere antwoorden mogelijk*

het werkwoord	infinitief van het werkwoord

2 Jan Fabre is een bekende Belgische kunstenaar. Lees deze tekst en zet vijf persoonsvormen tussen schuine streepjes. *meerdere antwoorden mogelijk*

De man die de wolken meet van Jan Fabre

Jan/maakt/behalve beelden en tekeningen ook theater- en dansstukken. Zijn werk/wordt/over de hele wereld getoond. Hij/had/bijvoorbeeld een tentoonstelling in het Louvre in Parijs.

De man die de wolken/meet//is/een beeld over hoe kunst ontstaat. Kunstenaars /vertellen/in hun werk over liefde, dood, verdriet ... Dat/zijn/moeilijke onderwerpen. Niet iedereen/begrijpt/wat de kunstenaars vertellen. Jan Fabre/wil/kunstenaars een boodschap meegeven:/geef/niet op en /blijf/kunst maken! Zonder kunst/zou/de wereld een stuk saaier zijn. Deze man /meet/de wolken met een meetlat. Dat/is/echt lastig. Wolken/zijn/immers voortdurend in beweging. Toch/geeft/de man die de wolken meet niet op. Hij/staat/zelfs op een laddertje om dichtbij de wolken te zijn.

Naam: _____

Aanduiden: tegenwoordige of verleden tijd (vraag 4)

3 Noteer het onderwerp dat bij de persoonsvormen uit de tekst hoort. Staat de persoonsvorm in de tegenwoordige of de verleden tijd? Zet een kruisje in de juiste kolom.

Bv. meerdere antwoorden mogelijk

onderwerp	persoonsvorm	tegenwoordige tijd	verleden tijd
<i>Jan</i>	<i>maakt</i>	<i>x</i>	
<i>Zijn werk</i>	<i>wordt</i>	<i>x</i>	
<i>Hij</i>	<i>had</i>		<i>x</i>
<i>Kunstenaars</i>	<i>vertellen</i>	<i>x</i>	
<i>Wolken</i>	<i>zijn</i>	<i>x</i>	

4 Heb jij een droom waarvan je denkt: ik vind het lastig, maar ik wil ervoor gaan? Vertel.

eigen invulling

Naam: _____

**Verleden tijd omzetten naar tegenwoordige tijd (vraag 5)
Aanduiden: werkwoorden die (niet) van klank veranderen (vraag 6)**

5 'Het einde van een sombere dag' is een schilderij van Tom Liekens.

Het einde van een sombere dag

Tom/schildert/graag grote doeken. Het einde van een sombere dag/is/drie meter lang en twee meter hoog. Even hoog als een deur.

De kunstenaar/kan/zo'n doek in één week schilderen. De voorbereiding/duurt/wel veel langer. Hiervoor/zoekt/Tom Liekens afbeeldingen op het internet en/kijkt/hij in boeken. Als een schilderij in zijn hoofd zit,/maakt/hij eerst een voorstudie. Daarna/gaat/hij aan de slag met verf op een groot doek. Er/zitten/veel kleine dingen in het schilderij verborgen. Tom Liekens/houdt/van kleur. In sommige van zijn doeken/zitten/wel 35 verschillende tinten groen.

Voor dit schilderij/reisde/hij naar Spitsbergen. Dat/is/een eilandengroep bij de Noordpool. Hij/ondervond/daar hoe hard de natuur/kon/zijn. Hij/merkte/ook dat sneeuw veel kleuren/heeft/ Soms/zie/je lichtblauw, grijs, lichtpaars. Dit schilderij/toont/drie figuren rond een kampvuur: een panda, een speelgoedbeer, een konijn.

a Zoek in de tekst zes persoonsvormen in de tegenwoordige tijd en zet ze tussen schuine strepen. *meerdere antwoorden mogelijk*

b Noteer de drie werkwoorden die in de verleden tijd staan in de tabel. Zet een kruisje in de juiste kolom: verandert het werkwoord van klank of niet?

stam	verleden tijd	met klank-verandering	zonder klank-verandering
Ik <i>reis</i>	<i>reisde</i>		X
Ik <i>ondervind</i>	<i>ondervond</i>	X	
Ik <i>merk</i>	<i>merkte</i>		X

c Bekijk het schilderij aandachtig. Verzin nog een andere, passende titel. *eigen invulling*

Naam: _____

- 6** Werkwoorden vertellen je wat er gebeurt. In de volgende tekst ontbreken de werkwoorden. Vul ze in. Kies uit: *moet – maakt – stelt – was – zet – houdt – gebruikt – zijn – heeft – lijken – balt – werkt – maakte.*

Anna van Sofie Muller

Sofie _____ *maakt* _____

vaak beelden van kleine kinderen. Ze _____ *gebruikt* _____ hiervoor brons- of marmorpoeder met epoxy (een soort plastic).

Haar beelden _____ *zijn* _____

niet alleen mooi, vaak is er iets aan de hand. Ze _____ *lijken* _____ heel eenzaam, triest.

De kunstenaars _____ *werkt* _____

lang aan één beeld.

Hier _____ *maakte* _____ ze de sculptuur Anna. Dit beeld _____ *stelt* _____ haar eigen dochter Anna voor toen ze één jaar oud _____ *was* _____.

Anna _____ *zet* _____ haar eerste stapjes.

Ze _____ *balt* _____ haar handen tot vuistjes.

Ze _____ *moet* _____ goed opletten dat ze niet valt.

Ze _____ *houdt* _____ de hand van mama vast

aan één vinger. Ook al zie je de mama van Anna niet, het meisje _____ *heeft* _____ het gevoel dat mama dicht bij haar is.

Weet jij nog hoe het was toen jij leerde fietsen? Vertel.

_____ *eigen invulling* _____
_____
_____

Naam: _____

De hoofdgedachte van een tekst samenvatten in één zin (vraag 1)
Het hoofdpersonage benoemen (vraag 2a)
Karaktereigenschappen van personages afleiden uit een tekstfragment (vraag 2b)
Structuur vinden in eenvoudige, informatieve teksten (vraag 3b en c)

Hoe vat ik het fragment dat ik gelezen heb samen in één zin?

Lees de tekst. Stel dat je mama of je leerkracht zou vragen waarover het fragment gaat. Wat zou je dan vertellen?
Probeer nu wat je verteld hebt te verwoorden in één zin.

Het hoofdpersonage van het fragment is dat personage waar het meest over geschreven wordt.

Markeer of onderstreep alle woorden die een emotie of een **karaktereigenschap van de personages** weergeven. Die informatie kun je dan per personage groeperen.

Hoe vind ik structuur in teksten?

Je kunt gegevens die je in de tekst terugvindt in een schema plaatsen. Je moet geen zinnen schrijven, je mag woorden of woordgroepen gebruiken. Als je daarmee klaar bent, probeer je kort te vertellen wat er in je schema staat.

1 Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

Bette Babs Buitelaar wist helemaal niks van de Vereniging Voor Vleeswaren Van Verse Varkens en ook niks over de Worstwedstrijd van de Eeuw. Ze was bijna negen jaar en woonde met haar vader en moeder in de Appelstraat in Moppel.

Op een dag gebeurde er iets raars.

De bel ging en Bette Babs deed open. Op de stoep stond een oude meneer met twee enorme koffers. Hij had waterige ogen, verkreukelde oren en zijn kale hoofd glom alsof iemand het had ingesmeerd met boter. Mama kwam achter Bette Babs aan de gang in en schrok zich een ongeluk.

Naam: _____

“Opa Tuitjes?”, zei ze.

De meneer die opa Tuitjes heette, sleepte de koffers naar binnen en keek rond.

“Zo. Ik ben er”, zei hij met een diepe zucht.

Mama starde hem ongelovig aan. “Opa Tuitjes? Bent u het echt? Wat komt u doen?”

“Hier logeren”, zei opa Tuitjes vriendelijk. “Mijn huis is weggewaaid. Heb je iets te drinken voor je oude opa?”

Mama wreef in haar handen, keek naar Bette Babs en haalde een glaasje appelsap.

“Nou, eh, ga eerst maar even zitten”, zei ze.

“Dank je, kind.” En toen vertelde opa Tuitjes dat zijn huis in Amerika was weggewaaid door een orkaan. En dat hij wel twaalf uur in het vliegtuig had gezeten en nog een uur in een taxi, en dat hij moe was en graag naar zijn kamer wilde. “Over zes weken is mijn huis weer opgebouwd. Ik blijf zolang op familiebezoek. Waar is de logeerkamer?”

“In het tuinhuisje”, zei mama automatisch. Ze keek op de klok. Papa kwam zo thuis. Of nee, papa kwam nú thuis, want Bette Babs hoorde de keukendeur. Hij kwam de kamer in en keek naar de koffers. “Wat doet die man hier?”, vroeg hij verbaasd.

“Dat is opa Tuitjes”, zei Bette Babs.

“Wie is opa Tuitjes?”

“Dat ben ik”, zei opa Tuitjes. “En wat doet u hier?”

“Ik woon hier”, zei papa.

“O, en ik logeer hier”, zei opa.

Bette Babs schoot in de lach. “Zijn huis is weggewaaid”, zei ze. “Hij blijft zes weken logeren in het tuinhuisje.”

“Fijn dat het mag”, zei opa. “En wat ben ik blij dat ik mijn achterkleindochter eindelijk eens zie. Kom eens hier, kind.”

Bette Babs kwam dichterbij en opa bekeek haar van top tot teen. “Wat ben je gegroeid”, zei hij bewonderend.

Bron: kinderboeken.blog.nl

- a Vat het fragment samen in één zin. Zeg in die zin wat er in het fragment gebeurt.

Bv. Opa Tuitjes komt onverwachts logeren bij de familie Buitelaar omdat zijn huis is weggewaaid door een orkaan.

- b Wie is het hoofdpersonage? Over wie wordt het meest geschreven?

Opa Tuitjes

Naam: _____

- c Markeer eerst alle woorden die een emotie of een karaktereigenschap van een personage weergeven. Schrijf dan die eigenschappen hieronder op.

Bette Babs: *vrolijk, geschrokken*

Opa Tuitjes: *vriendelijk, bewonderend*

Mama: *ongelovig*

Papa: *verbaasd*

- d Kun je een schema maken van deze tekst?
Gebruik geen zinnen, maar woorden of woordgroepen. Als je daarmee klaar bent, probeer je kort te vertellen wat er in je schema staat.

meerdere antwoorden mogelijk

Bv. Bette Babs: 9 jaar

opa Tuitjes op bezoek → dakloos

kan logeren in tuinhuis

Naam: _____

2 Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

Itto's huis is grappig, met vrolijke kleuren en houten versieringen. Hij heeft een rare, gele lamp, in de vorm van een kat, op de rode brievenbus geschroefd. Bij de voordeur is een veranda en aan de zijkant een kelderluik. Maar Itto gaat liever door de keuken naar de kelder. En er is ook nog een parkeerplaatsje.

Itto verhuurt in Pension Kat drie kamers. De Koningskamer op de tweede verdieping is de grootste en heeft een eigen badkamer. Itto heeft in die kamer bijna alles goud geschilderd. Op de eerste verdieping liggen de Landkamer en het Weeskamertje. De Landkamer is half zo groot als de Koningskamer en helemaal groen. Het Weeskamertje verhuurt Itto stiekem, want eigenlijk

mag een derde kamer niet van de gemeente. Daarvoor had hij geen vergunning gekregen. Maar Itto wilde toch een kamertje voor mensen die op doorreis zijn. "Die willen alleen maar een goed bed om in te slapen en een douche", zei hij. Meer slaapkamers zijn er niet in Pension Kat. Daarom slapen Itto en ik buiten. Niet echt natuurlijk, maar in de laatste bus waarin Itto heeft gereden. Die staat achter een dichte haag. Hij heeft de bus gekocht, want anders zou die naar de schroothoop gaan. En daarna heeft hij hem omgebouwd tot kampeerbuis. Van zijn eigen spaargeld. Itto woont daarin van de lente tot en met de herfst. Ik nu dus ook. Voor mij heeft hij onderin een klein slaapkamertje gemaakt. Achter in de bus staat Itto's bed verstopt achter een houten wand. Er zit ook een minikeuken in, maar meestal kookt hij in de keuken van Pension Kat. In de winter is het pension gesloten voor gasten. Dan gaan we gewoon zelf weer in het huis wonen.

Bron: kinderboeken.blog.nl

a Hoe heet het hoofdpersonage?

Itto

b Kleur de karaktereigenschap die bij Itto past groen.

- iemand die de wet stipt naleeft

- iemand met een goed hart

- iemand die veel luxe wil

c Hoeveel kamers mag Itto verhuren? 2

Naam: _____

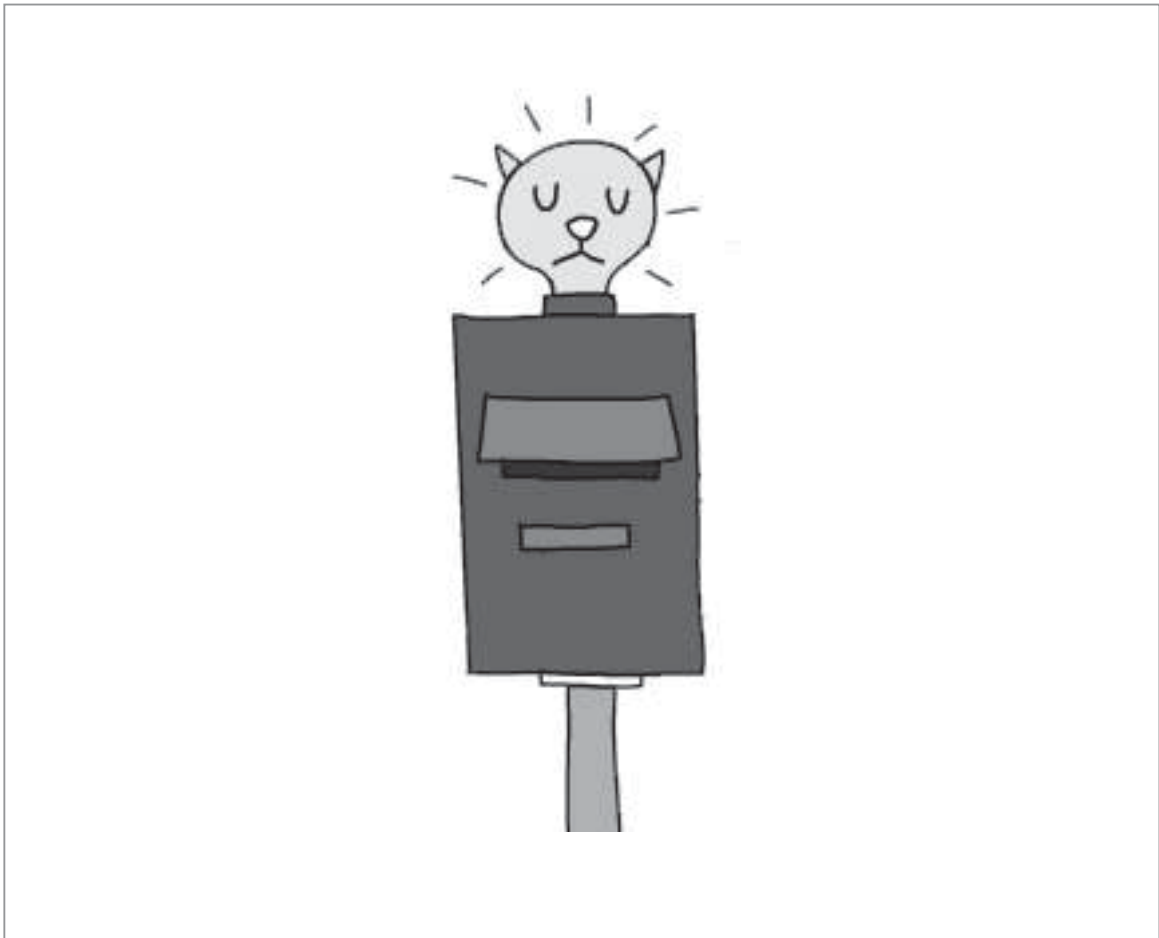
d Waarom mag hij niet meer kamers verhuren?

Hij heeft daarvoor geen vergunning gekregen.

e Waarvoor wordt de kampeerbus gebruikt?

Itto woont daarin van de lente tot en met de herfst.

f Teken hoe de brievenbus van het pension eruitziet.

f Waarom zou het pension 'Kat' heten?

bv. Omdat Itto van katten houdt.

g Vul het schema aan.

Naam: _____

Je mening geven over een tekst en die mening motiveren (vraag 2c)

Hoe geef je je mening? Hoe verwoord je die? Hoe motiveer je ze?

Je mag uiteraard eerlijk zeggen wat je van een tekst vindt. Je moet natuurlijk ook kunnen vertellen waarom je dat vindt.

Misschien kan deze situatie je helpen. Je vriend wil dat boek kopen. Ga jij het hem aanraden? Welke argumenten gebruik je om hem het boek te doen kopen? Of raad je het af? Welke argumenten geef je dan?

3 Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

Itto en ik wonen hier trouwens niet alleen. Er lopen ook drie katten rond: Mik, Roet en Bel. Zij blijven meestal bij ons in de buurt. Mik heeft een oranje vacht, groene ogen en is nieuwsgierig. Onze Bel is heel eigenwijs en heeft blauwe ogen. En Roet, de pikzwarte poes met goudgele ogen, gedraagt zich als een echte dame.

Itto heeft al veel gasten gehad in Pension Kat. Hij vertelde over een vader met vier kinderen. De vader sliep in het Weeskamertje. Zijn twee dochters lagen in de Koningskamer, maar ze noemden die de Prinsessenkamer. De twee jongens veroverden de Landkamer en dat werd de Landroversgrot. Ook was er een groep dames geweest die tijdens hun wandelvakantie in Hinterhugel verbleven in Pension Kat. Hun gids sliep luxueus in de Koningskamer. De rest van de groep kampeerde in de wei achter Pension Kat. Itto had eigenlijk ook geen vergunning voor een camping, maar hij waagde het er voor die ene keer toch op.

“Ik ga er wel een vergunning voor aanvragen”, zei Itto blij. “Dan krijg ik nog meer gasten!”

Het leukste vond hij de kleine groep kunstenaars. Die heb ik ook nog meegemaakt. Vijf dagen lang waren ze in de heuvels rond Hinterhugel aan het tekenen, schilderen en fotograferen. Ze hadden alle kamers en ook de keuken van het pension gehuurd. Elke avond kookten en bakten ze grote maaltijden. Het rook dan heel lekker in Pension Kat.

“Met soepstengels, sausjes en toetjes versieren we het eten als een kerstboom”, vertelde een van de kunstenaars mij.

Op hun laatste avond mochten we mee-eten. We zaten aan een lange tafel in de wei, onder de fruitbomen en de sterren. Itto kreeg een heel mooi schilderijtje van Pension Kat. Ik kreeg een foto van Mik, Roet en Bel. Die hangt nu in mijn kamertje onder in de kampeerbus, boven mijn koeienwekker.

Bron: kinderboeken.blog.nl

Naam: _____

- a Zou jij graag bij Itto wonen? Zeg erbij waarom wel of waarom niet. Leg dit zo duidelijk mogelijk uit.

eigen invulling

- b Vul de tabel aan.

naam van de kat	kleur van de ogen	karaktereigenschap
<i>Mik</i>	<i>groen</i>	<i>nieuwsgierig</i>
<i>Roet</i>	<i>goudgeel</i>	<i>gedraagt zich als een echte dame</i>
<i>Bel</i>	<i>blauw</i>	<i>eigenwijs</i>

Naam: _____

De hoofdgedachte van een tekst samenvatten in één zin (vraag 1)
Het hoofdpersonage benoemen (vraag 2a)
Karaktereigenschappen van personages afleiden uit een tekstfragment (vraag 2b)

1 Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

Ze waren in een grote ruimte gekomen waar ze rechtop konden staan. In het midden van de grot lag een gassende vijver als een stinkende soep tussen de steile rotswanden. Grote bellen borrelden omhoog.

Arvin wees opgetogen naar de vijver. "Kijk daar eens!", riep hij.

Ivanne tuurde in het walmende water.

Haar broer stond nog steeds te springen. Hij wees met de zaklamp naar een glinsterende plek in het water.

Ivanne en Hanzi bogen zich zo ver als ze maar durfden naar voren om beter te kunnen kijken. Een aantal meters van de kant, diep onder het stinkende water, leek iets op te lichten.

"Wat ligt daar?", zei Arvin. "Zou het een schat zijn?" Hij trok een gekke bek, schopte zijn schoenen uit en voelde met zijn voet aan het water. "Hmmm, lekker warm!" Met een ruk trok hij ook zijn T-shirt uit en zijn korte broek vloog even later met een boog door de lucht. Zonder nog langer na te denken sprong hij het water in. Meteen ging hij kopje onder. Proestend kwam hij na een paar seconden weer omhoog. "Wow, best diep hier! Kom er ook in, jongens, het water is heerlijk!"

"Ja, voor een varken!", spotte Ivanne.

Arvin spetterde genietend rond. Met een overdreven grimas zoog hij zijn longen vol lucht en dook naar de bodem. Het werd stil.

"Wat blijft hij lang onder." Ivanne keek ongerust naar de plek waar ze haar broer het water in had zien verdwijnen. Ze scheen met de zaklantaarn over de vijver. De vreemde schittering was nu verdwenen.

"Boewaaaaah, arrrrwwggggggg!" Met een knalrode kop en de tong scheef uit zijn mond verscheen Arvin plotseling weer aan de oppervlakte. Zijn rode ogen puilden uit.

Ivanne sprong achteruit van schrik en stootte haar hoofd tegen de rotswand.

Zodra ze haar broer lachend op de kant zag klimmen, werd ze razend. Ze verkocht hem een knallende oorlel. "Doe toch eens normaal, gek! Kun je nou niet eens gewoon doen, ik ben me helemaal rot geschrokken!"

Naam: _____

Ze moest even op de grond zitten om bij te komen van de schrik. Een golf van misselijkheid overspoelde haar en Iwanne voelde zich langzaam draaierig worden. Het laatste wat ze zag, was het bezorgde gezicht van haar broer. Heel in de verte hoorde ze haar naam. Toen werd het donker.

Bron: kinderboeken.blog.nl

a Vat in één zin samen waarover het fragment gaat.

Bv. In de grot duikt Arvin in de vijver. Hij blijft zeer lang onder water om zijn zus te plagen waardoor ze flauwvalt.

b Wie zijn de hoofdpersonages?

Arvin en Iwanne

c Geef een karaktereigenschap van elk hoofdpersonage. Motiveer ook waarom je dat vindt.

Bv. Arvin: plagerig, hij blijft lang onder water
Iwanne: bezorgd of ongerust, ze kijkt met een zaklamp in de vijver

Naam: _____

**Je mening geven over een tekst en die mening motiveren (vraag 2c)
De belangrijkste informatie in een tekst aanduiden (vraag 3a)
Structuur vinden in eenvoudige, informatieve teksten (vraag 3b, c)**

2 Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vraagjes.

Itto's huis is grappig, met vrolijke kleuren en houten versieringen. Hij heeft een rare, gele lamp, in de vorm van een kat, op de rode brievenbus geschroefd. Bij de voordeur is een veranda en aan de zijkant een kelderluik. Maar Itto gaat liever door de keuken naar de kelder. En er is ook nog een parkeerplaatsje.

Itto verhuurt in Pension Kat drie kamers. De Koningskamer op de tweede verdieping is de grootste en heeft een eigen badkamer. Itto heeft in die kamer bijna alles goud geschilderd. Op de eerste verdieping liggen de Landkamer en het Weeskamertje. De Landkamer is half zo groot als de Koningskamer en helemaal groen. Het Weeskamertje verhuurt Itto stiekem, want eigenlijk mag een derde kamer niet van de gemeente. Daarvoor had hij geen vergunning gekregen. Maar Itto wilde toch een kamertje voor mensen die op doorreis zijn.

“Die willen alleen maar een goed bed om in te slapen en een douche”, zei hij. Meer slaapkamers zijn er niet in Pension Kat. Daarom slapen Itto en ik buiten. Niet echt natuurlijk, maar in de laatste bus waarin Itto heeft gereden. Die staat achter een dichte haag. Hij heeft de bus gekocht, want anders zou die naar de schroothoop gaan. En daarna heeft hij hem omgebouwd tot kampeerbus. Van zijn eigen spaargeld. Itto woont daarin van de lente tot en met de herfst. Ik nu dus ook. Voor mij heeft hij onderin een klein slaapkamertje gemaakt. Achter in de bus staat Itto's bed verstopt achter een houten wand. Er zit ook een minikeuken in, maar meestal kookt hij in de keuken van Pension Kat. In de winter is het pension gesloten voor gasten. Dan gaan we gewoon zelf weer in het huis wonen.

Bron: kinderboeken.blog.nl

- a Markeer in de tekst de naam van het pension en de namen van de kamers waarin je kunt logeren. Als je dan naar de tekst kijkt, zie je onmiddellijk hoe het huis heet en in welke kamers je kunt verblijven.
- b Waarvoor heb je nog allemaal een vergunning nodig? Dit vind je niet in de tekst.
meerdere antwoorden mogelijk (bv. om te mogen vissen, om te mogen jagen ...)

Naam: _____

c Teken het grondplan van de eerste verdieping. Gebruik de gegevens uit de tekst!

LANDKAMER (groen)	WEESKAMERTJE
----------------------	--------------

d Zou jij graag wonen zoals Itto? Waarom wel? Waarom niet?

eigen invulling

---

e Waarom zou het pension 'Kat' heten, denk je?

Bv. Omdat Itto van katten houdt.

Naam: _____

3 Lees het fragment.

Hij past niet. Hoe kan dat nou? Het is de grootste maat in deze winkel. Ik heb geen andere keuze, deze broek moet passen. Het móét. Ik houd mijn adem in en trek aan de broekspijpen alsof ik een panty aandoe. Natuurlijk helpt dat niet. De broek is gewoon te klein. Flink te klein, zelfs. Het is zaterdagmiddag en in dit benauwde pashokje met onflatteus licht dringt voor het eerst de afschuwelijke

waarheid tot me door. Ik ben te dik om nog in ‘gewone’ winkels mijn kleren te kopen. Ongelooflijk dat ik het zo ver heb laten komen. Floor steekt haar hoofd langs het gordijn. “En? Past deze wel?” Ik kijk van de broek die halverwege mijn dijen is blijven steken naar mijn vriendin. “Nee, ook niet. Ik snap er niets van.” Ik pak mijn eigen broek van het haakje en laat haar het label zien. “Zie je? Maat 42. Die past me nog wel en nu kan ik niet eens een broek in maat 44 kopen? Hoe kan dat nou?” “Lukt het met passen?” hoor ik de verkoopster vanachter het gordijn vragen. Alsof ik zit te wachten op advies van een superslank meisje van zeventien.

“Het gaat prima!”, antwoord ik. Ik wissel een blik met Floor. Ze houdt het gordijn weer dicht en ik trek vlug mijn oude en vooral versleten broek opnieuw aan. Nog even en hij valt van ellende uit elkaar, denk ik terwijl ik het gordijn opentrek. De verkoopster stort zich haastig op me. “Dat is zo’n mooie broek, vind je ook niet? Ik heb hem zelf ook en hij zit heerlijk. Je kunt hem ook heel mooi combineren. Heb je die brede riem gezien die erbij hangt?” “Nee,” zeg ik, “ik vind hem toch niet zo goed zitten.” Ze kijkt me aan alsof ik niet goed snik ben. “O, anders moet je hem eens een maatje groter proberen. Dat heb ik zelf ook gedaan. Hij valt vrij klein.” Ik onderdruk de neiging om haar toe te snauwen dat alles in deze winkel vrij klein valt wat mij betreft. Alsof ik er zelf niet aan zou denken om een grotere maat te nemen als die bestond. “Laat maar”, antwoord ik en ik duw de broek in haar handen. “Het is gewoon niet wat ik zoek.”

Naar: kinderboeken.blog.nl

Geef je mening over het fragment.
Wil je dit boek lezen? Waarom wel? Waarom niet?

eigen invulling

Naam: _____

Een uitnodiging schrijven (vraag 1)**Hoe schrijf ik een goede uitnodiging?**

Om een goede uitnodiging te schrijven, houd je best rekening met deze tips:

- **Wie** ben ik? Maak een uitnodiging die bij je past!
- **Waarover** gaat het? Verjaardagsfeest? Verrassingsfeest? Doopfeest?
- **Wat** schrijf ik? Alle info moet erin. Zorg er ook voor dat je gasten zin krijgen om te komen.
- **Voor wie** schrijf ik? Je schrijft anders voor een vriend dan voor een onbekende.
- **Hoe** maak ik mijn uitnodiging? Ernstig? Leuk? Verrassend? ...
- **Welke middelen** gebruik ik? En **welke weg**? Welk papier gebruik ik? Handgeschreven of met de computer? Foto erbij? ...
- **Houd rekening met de omstandigheden**. Past de uitnodiging bij je leeftijd? Bij het seizoen? Bij ...?
- **Wat zou de reactie zijn?**

Toon de uitnodiging al eens aan een vriend. Reageert hij zoals je hoopte?

1 Lees eerst aandachtig de taalweter. Maak dan een uitnodiging voor je verjaardagsfeest met behulp van de vragen hieronder.

- a Hoe zorg je ervoor dat de uitnodiging bij jou past?
Je kunt een foto op je uitnodiging kleven. Je schrijft uiteraard je naam op elke uitnodiging.
- b Is het een gewoon verjaardagsfeestje of maak je er iets speciaals van?
Bijvoorbeeld: moeten de gasten zich verkleeden?

eigen invulling

Naam: _____

- c Wat moet er zeker in staan om de genodigden de nodige informatie te geven?
Som dat onder elkaar op.

je naam
waarvoor de uitnodiging is, bv. verjaardag
waar het feest plaatsvindt
de datum
begin- en einduur

_____
_____
_____
_____
_____
_____

- d Wie ga je uitnodigen? Je vrienden en klasgenoten.

- e Hoe wil je dat de uitnodiging eruitziet? Ernstig, leuk, verrassend? Je kunt je uitnodiging een bepaalde vorm geven. Bijvoorbeeld: een voetbal als je een voetballer bent. Je kunt ook gebruikmaken van foto's of tekeningen, speciaal papier ...

eigen invulling

_____
_____
_____
_____

- f Aan wie ga je de uitnodiging eerst tonen zodat je opbouwende commentaar krijgt? Je kunt je uitnodiging aan je leerkracht laten zien. Luister naar zijn of haar tips om je uitnodiging nog beter te maken. Pas daarna je uitnodiging aan.

Naam: _____

En nu aan het werk!

eigen invulling

Naam: _____

Het begin en het slot van een verslag (artikel) schrijven (vraag 2)

Hoe is een verhaal of tekst opgebouwd?

We houden er niet van als iemand iets schrijft zonder inleiding en zonder slot. (Zoals we er ook niet van houden als iemand zomaar met de deur in huis valt.) Daarom begint elke goede tekst met een inleiding. Zo kom je al een beetje te weten waar de tekst over zal gaan. Het midden van de tekst is het belangrijkste deel van het verhaal.

Met het slot neemt de schrijver afscheid. Zo is zijn tekst mooi afgerond. En dat vind je als lezer ook beleefd.

2 Lees eerst aandachtig het artikel. Schrijf er dan zelf een inleiding en een slot bij.

Doe het zo:

Lees eerst het hele artikel.

In de inleiding schrijf je in één of twee zinnen over de hoofdgebeurtenis van het artikel.

Op het einde vat je het artikel in één of twee zinnen samen.

7-jarig voetballertje sterft tijdens training

JETTE – *eigen invulling*

_____

_____

Op woensdagmiddag hebben de spelers van voetbalclub RSD hun wekelijkse training. De speelsessie eindigde deze week met een drama toen de zevenjarige Mehdi plots ineenzakte tijdens de opwarming, zonder aanwijsbare reden. Paramedici werden onmiddellijk op het veld geroepen, maar die konden de kleine voetballer niet meer redden. Hij stierf ter plaatse.

Naam: _____

Albert Jacobs, voorzitter van jeugd van RSD Jette, is zwaar onder de indruk van het gebeuren: “Toen ik aankwam op het veld was de ambulance al vertrokken. Dit is een ware tragedie, zowel voor het gezin als voor de spelers. Mehdi is ineengezakt zonder contact met een andere speler, maar verder weten we voorlopig niet wat de oorzaak is. De jongen had nooit fysieke problemen gekend en het was woensdagmiddag ook geen bijzonder zware training. De vader van Mehdi kwam altijd supporteren voor zijn zoon en hielp ook mee bij evenementen van RSD Jette. Hij kon zijn zoon bijstaan in de laatste momenten.”

eigen invulling

Bron: *Het Nieuwsblad*

Naam: _____

Een uitnodiging schrijven (vraag 1)

1 Maak een uitnodiging voor je verjaardagsfeest. Beantwoord eerst deze vraagjes.

a Hoe zorg ik ervoor dat de uitnodiging bij mij past?

eigen invulling

b Is het een gewoon verjaardagsfeestje of maak je er iets speciaals van?

eigen invulling

c Wat moet er zeker in staan om de genodigden de nodige informatie te geven?
Som dit onder elkaar op.

je naam
waarvoor de uitnodiging is, bv. verjaardag
waar het feest plaatsvindt
de datum
begin- en einduur

d Voor wie is de uitnodiging bestemd? Moet ik met iets rekening houden in verband met de vorm of de inhoud?

eigen invulling

Naam: _____

e Hoe zorg ik ervoor dat de lezer van de uitnodiging met plezier naar mijn feestje komt?

eigen invulling

f Hoe ga ik de uitnodiging eruit laten zien? Ernstig, leuk, verrassend ...?

eigen invulling

g Geef ik mijn uitnodiging een bepaalde vorm? Welk lettertype gebruik ik? Ga ik gebruikmaken van foto's of tekeningen? Gebruik ik speciaal papier? ...

eigen invulling

h Met welke omstandigheden houd ik rekening? Is het seizoen waarin het feestje doorgaat bijvoorbeeld belangrijk voor mijn uitnodiging?

eigen invulling

i Aan wie toon ik mijn uitnodiging zodat ik opbouwende commentaar krijg?

eigen invulling

Naam: _____

En nu aan het werk!

eigen invulling

Naam: _____

Het begin en het slot van een verslag (artikel) schrijven (vraag 2)

2 a Schrijf een passende inleiding bij dit krantenartikel.

Jongetje (5) tijd met hoofd onder water geduwd
eigen invulling

Het incident gebeurde nadat de moeder van het jongetje hem alleen liet in de speeltuin om even boodschappen te gaan doen. Toen ze terugkwam, trof zij haar kind overstuur en nat aan. De moeder zag ook een groepje jongens weglopen.

De politie neemt de zaak erg serieus en onderzoekt of de tieners hebben geprobeerd het jongetje te verdrinken. Het 5-jarige slachtoffer wordt morgen voor het eerst in een speciale setting gehoord, evenals een 5-jarig vriendje dat getuige zou zijn geweest van het incident.

Bron: *De Volkskrant*

b Schrijf een passend slot bij dit krantenartikel.

Bestelwagen rijdt huis binnen in Eizeringen: vier gewonden

In Eizeringen, een deelgemeente van Lennik, was het even schrikken bij de familie Drotis toen een bestelwagen hun woning binnenreed. De Ninoofsesteenweg (N8) werd een tijdlang afgesloten voor alle verkeer.

Bij het ongeval zijn vanochtend vier gewonden gevallen. De bestuurder van het busje viel vermoedelijk achter het stuur in slaap. De chauffeur en zijn drie passagiers, allen werkmannen, raakten gewond. De bestuurder liep zware verwondingen op en verkeerde even in levensgevaar.

eigen invulling

Naar: *Het Laatste Nieuws*

Naam: _____

Een verslag over een gebeurtenis schrijven (een artikel) (vraag 3)

Hoe pak ik een artikel voor de schoolkrant aan?

Wat is er speciaal aan een stukje voor de schoolkrant?

- Het zal door veel mensen gelezen worden. Maak er dus iets moois van.
- Je kent de lezers niet allemaal zo goed. Probeer dus iets te schrijven wat voor veel lezers goed kan zijn.

Neemt men je tekst over zoals jij hem aanbrengt?

- Met jouw illustraties, jouw bladschikking, jouw lettertypes? Zorg er dan voor dat die mooi en verzorgd zijn.

- Verbeter je tekst niet meer? Probeer dan vlot en zonder fouten te schrijven. Twijfel je? Laat hem dan eens nalezen door iemand anders die het minstens zo goed kan als jij.

3 Wat vind je erg leuk op school? Lees eerst aandachtig de taalweter hierboven. Maak dan zelf een artikel voor de schoolkrant.

Kies uit: *een leuke uitstap, een toffe les, een grappige anekdote.*

Denk eraan dat je een inleiding, een midden en een slot moet schrijven!

eigen invulling

Naam: _____

Naam: _____

Verwoorden in welke persoon het werkwoord staat (vraag 1)

Wat betekenen de 1e, 2e en 3e persoon van het werkwoord?

enkelvoud			meervoud		
1e persoon	ik	loop	1e persoon	wij mama en ik ...	lopen
2e persoon	jij / u	loopt	2e persoon	jullie jij en je vriend ...	lopen
3e persoon	hij / zij (ze) / het de man, de koe, het paard ...	loopt	3e persoon	zij (ze) de mannen, de koeien, de paarden ...	lopen

1 Welke werkwoorden staan in het meervoud? Kruis aan.

- De brandweerlui gingen naar de kazernes.
- Werd de bewoner van het appartement gewekt door de sirene?
- De aardbeving kondigde het tsunamialarm aan.
- Helpen alle omstaanders mee met het opruimen van de brokstukken?
- De agenten proberen het verkeer tijdig om te leiden.
- Willen veel kinderen agent worden omdat het beroep zo spannend is?

Naam: _____

2 In welke persoon staat het werkwoord? Vul de tabel aan.

	1e, 2e of 3e persoon?
Ik help graag waar nodig.	1e
Hebben jullie die sirene ook gehoord?	2e
Dat vliegtuig stortte neer in de woestijn.	3e
Bij elke brandoefening moeten zij naar het park gaan.	3e
Wij zullen jullie graag de juiste weg wijzen.	1e
Waarom heeft hij die misdaad gepleegd?	3e
Jij hebt dat ongetwijfeld gezien!	2e

3 In welke persoon staat het werkwoord? Vul de tabel in.

	1e, 2e of 3e persoon?	Enkelvoud of meervoud?
De dieren zijn tijdig in veiligheid gebracht.	3e	meervoud
Gelukkig ging zij mee met de ziekenwagen.	3e	enkelvoud
Het bootje bracht het gezin naar de sporthal.	3e	enkelvoud
Hielpen die honden mee tijdens de reddingsactie?	3e	meervoud
Jij hebt ze daar zeker ontmoet!	2e	enkelvoud
Hebben wij dat ongeval zien gebeuren?	1e	meervoud
Ik heb het alleszins niet gezien!	1e	enkelvoud
Dat zullen jullie aan de agenten moeten uitleggen!	2e	meervoud

Naam: _____

Een werkwoordschema aanvullen (vraag 2)

Ik, jij, je, u, hij, zij, ze, het, wij, jullie ... zijn allemaal verwijswwoorden. We kunnen ze altijd bij een werkwoord plaatsen. Bekijk de taalweter hieronder. Zo weet je welk verwijswoord bij welke persoon hoort.

Wat betekenen de 1e, 2e en 3e persoon van het werkwoord?

enkelvoud			meervoud		
1e persoon	ik	loop	1e persoon	wij mama en ik ...	lopen
2e persoon	jij / u / je	loopt	2e persoon	jullie jij en je vriend ...	lopen
3e persoon	hij / zij (ze) / het de man, de koe, het paard ...	loopt	3e persoon	zij (ze) de mannen, de koeien, de paarden ...	lopen

4 Schrijf telkens een juist verwijswoord bij het werkwoord. Doe zoals in het voorbeeld.

werkwoord: spelen

enkelvoud		meervoud	
1e persoon	Ik speel.	1e persoon	Wij spelen.
2e persoon	Jij speelt.	2e persoon	Jullie spelen.
3e persoon	Hij speelt.	3e persoon	Ze spelen.

Naam: _____

werkwoord: werken

enkelvoud		meervoud	
1e persoon	<i>ik werk</i>	1e persoon	<i>wij werken</i>
2e persoon	<i>jij werkt</i>	2e persoon	<i>jullie werken</i>
3e persoon	<i>zij werkt</i>	3e persoon	<i>zij werken</i>

werkwoord: huilen

enkelvoud		meervoud	
1e persoon	<i>ik huil</i>	1e persoon	<i>wij huilen</i>
2e persoon	<i>jij huilt</i>	2e persoon	<i>jullie huilen</i>
3e persoon	<i>hij huilt</i>	3e persoon	<i>zij huilen</i>

werkwoord: roepen

enkelvoud		meervoud	
1e persoon	<i>ik roep</i>	1e persoon	<i>wij roepen</i>
2e persoon	<i>jij roept</i>	2e persoon	<i>jullie roepen</i>
3e persoon	<i>zij roept</i>	3e persoon	<i>zij roepen</i>

5 Schrijf het werkwoord in de gevraagde persoon. Gebruik het juiste verwijswoord.

meerdere antwoorden mogelijk

In de tuin (3e persoon enkelvoud, stoeien) *stoeit hij*

met zijn vriendjes.

(1e persoon meervoud, rekenen) *Wij rekenen* op zijn

medewerking tijdens die reddingsoperatie.

In het ziekenhuis (2e persoon meervoud, bezoeken)

bezoeken jullie de jongen die tijdens de gymles beide

benen gebroken heeft.

Dat (1e persoon enkelvoud, vinden) *vind ik* nu

eens een goede oplossing!

Naam: _____

**Woorden alfabetisch rangschikken (vraag 3)
De betekenis van woorden en afkortingen opzoeken in een woordenboek (vraag 4)**

Hoe rangschik ik woorden alfabetisch?

We werken met het volgende voorbeeld:

aap – jongen – jeugd – angstig – bijvoorbeeld – magisch – aal

Belangrijk! Ken je het alfabet nog niet goed genoeg? Schrijf het dan hier even op:

a b c d e f g h i j k l m
n o p q r s t u v w x y z

- 1 Je kijkt naar de eerste letter.
- 2 Je groepeer woorden die met dezelfde letter beginnen. Je kunt die onderstrepen of markeren.
Doe het bijvoorbeeld zo:
aap – jongen – jeugd – angstig – bijvoorbeeld – magisch – aal
- 3 Rangschik de woorden nu alfabetisch. Je houdt alleen rekening met de eerste letter. Dan krijg je dit:
aap – angstig – aal – bijvoorbeeld – jongen – jeugd – magisch
- 4 Bij woorden die dezelfde beginletter hebben, kijk je nu naar de tweede letter.
- 5 Je rangschikt die woorden nu ook alfabetisch. Dit is het resultaat:
aap – aal – angstig – bijvoorbeeld – jeugd – jongen – magisch
- 6 In ons voorbeeld hebben aap en aal dezelfde tweede letter. Dan kijk je naar de derde letter en je rangschikt ze opnieuw. Dit is dan het eindresultaat:
aal – aap – angstig – bijvoorbeeld – jeugd – jongen – magisch

Naam: _____

6 Rangschik deze woorden alfabetisch. Je mag een kladblaadje gebruiken.

- lawine – brand – vliegtuigcrash – overstroming – oorlog – tsunami

brand – lawine – oorlog – overstroming – tsunami
– vliegtuigcrash

- leuk – leeuw – gebeurtenis – gedaante – verwarming – terug

gebeurtenis – gedaante – leeuw – leuk – terug –
verwarming

- daarom – dringend – hulp – gedrag – post – pot – mama

daarom – dringend – gedrag – hulp – mama – post
– pot

Hoe zoek ik woorden op in mijn woordenboek?

Het is belangrijk dat je het alfabet goed kent.

Schrijf het hier nog even op:

a b c d e f g h i j k l m
n o p q r s t u v w x y z

Denk eraan! Meervouden, verkleinwoorden en vervoegde werkwoorden vind je niet terug in een woordenboek. Zet eerst de woorden in het enkelvoud en neem altijd de infinitief van het werkwoord!

- 1 Je kijkt naar de eerste letter.
- 2 Die zoek je op in je woordenboek.
- 3 Dan kijk je naar de tweede letter van het op te zoeken woord.
- 4 Je kijkt naar de trefwoorden bovenaan iedere bladzijde van je woordenboek. In sommige woordenboeken vind je maar één trefwoord per bladzijde. Neem dan ook het trefwoord van de volgende bladzijde. Je zoekt totdat je de tweede letter vindt of totdat de tweede letter tussen de twee trefwoorden valt.
- 5 Dan zoek je het woord op. Eventueel moet je ook nog zoeken op de derde letter van het woord.

Naam: _____

7 Welk woord vind je terug tussen deze trefwoorden? Onderstreep het juiste woord.

rail – rechterzijde:	<u>reactie</u> – raad
goochelen – gril :	<u>grens</u> – glanzen – gunst
Spaans – spin:	stallen – sorbet – <u>spijkerbroek</u>
patio – persoonlijk:	<u>perplex</u> – passievrucht
tonic – trauma:	truck – <u>totdat</u> – tobben
kardinaal – kerrie:	kapper – kind – <u>kerel</u>
verbrassen – vergrijzen:	<u>vergoeden</u> – verlet – veraf

8 Zoek de betekenis op in je woordenboek!

VDAB: Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling
en Beroepsopleiding

openbaar: voor iedereen open of toegankelijk,
algemeen, publiek

KB: Koninklijk Besluit

opstandig: oproerig, tegendraads

karpet: los vloerkleed

brij: pap

raadhuis: gemeentehuis

wasstraat: ruimte waar een auto machinaal gepoetst en
gedroogd wordt

Naam: _____

Met behulp van een woordenboek bepalen of het een de- of een het-woord is (vraag 5)

Hoe kan ik weten of een woord mannelijk, vrouwelijk of onzijdig is?

Kijk eens in je woordenboek.

- Vind je er **boek**, *het* en **dak**, *het*? Dan zijn dat **onzijdige woorden**.
- Woorden als **voetballer**, *de (m.)* of **koek**, *de (m.)* zijn **mannelijke woorden**.
- Woorden als **mama**, *de (v.)* of **koe**, *de (v.)* zijn **vrouwelijke woorden**.
- Woorden als **kat**, *de* zijn woorden die als vrouwelijk en mannelijk worden gebruikt.
- Er zijn woorden die **zowel de-woorden als het-woorden** zijn. In het woordenboek vind je dan bijvoorbeeld: *gordijn, de (v.) en het*.

In sommige woordenboeken staat alleen **de** of **het**. Je kunt dan het onderscheid tussen mannelijke en vrouwelijke woorden niet maken.

9 Bekijk deze woorden. Welke woorden zijn de-woorden en welke zijn het-woorden? Zoek op in je woordenboek als je het niet weet! Schrijf elk woord in de juiste kolom.

noorden – stuiter – gijzelaar – brievenbus – rafel – sop – geduld – klapstuk – klaproos

de-woorden	het-woorden
<i>stuiter</i>	<i>noorden</i>
<i>gijzelaar</i>	<i>sop</i>
<i>brievenbus</i>	<i>geduld</i>
<i>rafel</i>	<i>klapstuk</i>
<i>klaproos</i>	

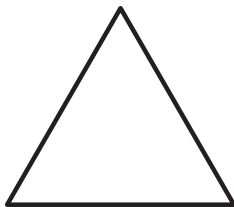
Naam: _____

Synoniemen geven (vraag 7)

In dit thema leerden we de volgende woorden:
exact – fenomeen – historisch – loods – onheilspellend – verbijsterd
Houd ze in het achterhoofd bij het oplossen van de oefeningen!

10 Welk synoniem (= woord dat hetzelfde of ongeveer hetzelfde betekent) past bij het woord bovenaan? Kleur telkens de bijbehorende letter. Welk woord vind je?

geschiedkundig

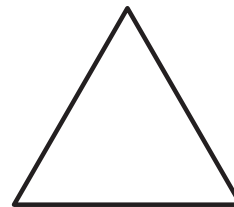
exact

B

historisch

L

dreigend

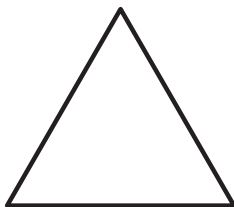
verbijsterd

V

onheilspellend

O

fenomeen

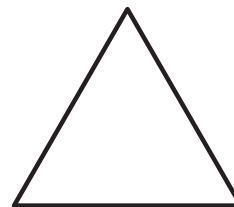
verschijnsel

O

loods

E

verward

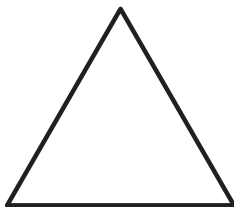
onheilspellend

E

verbijsterd

D

precies

fenomeen

O

exact

S

Ik vind het woord:

L O O D S

Naam: _____

Een omschrijving met één woord benoemen (vraag 8)

11 Van welk woord is hier een rebus gemaakt?

- i   ts = no
fen

- uw
mee

- pe
n

Dit woord heb ik gevonden:

fenomeen

12 Trek een pijltje naar de foto die volgens jou het best bij het woord van oefening 11 past.
Leg uit waarom je dat vindt: ↘

Een tsunami is een fenomeen (natuurverschijnsel).

Naam: _____

Verwoorden in welke persoon het werkwoord staat (vraag 1)

- 1** In welke persoon staat het werkwoord? Schrijf in de eerste kolom 1e, 2e of 3e persoon en in de tweede kolom enkelvoud of meervoud.

	1e, 2e of 3e persoon?	Enkelvoud of meervoud?
De dieren zijn tijdig in veiligheid gebracht.	3e	meervoud
Gelukkig ging zij mee met de ziekenwagen.	3e	enkelvoud
Het bootje bracht het gezin naar de sporthal.	3e	enkelvoud
Hielpen die honden mee tijdens de reddingsactie?	3e	meervoud
Jij hebt ze daar zeker ontmoet!	2e	enkelvoud
Hebben wij dat ongeval zien gebeuren?	1e	meervoud
Ik heb het alleszins niet gezien!	1e	enkelvoud
Dat zullen jullie aan de agenten moeten uitleggen!	2e	meervoud

Naam: _____

2 Schrijf de zin in de gevraagde vorm. Gebruik een verwijswoord. Je zult zinsdelen moeten aanpassen!

- De brandweerman ging snel naar de plaats van het ongeval. (1e persoon meervoud)

Wij gingen snel naar de plaats van het ongeval.

- Daar vond hij een man in de rook. (2e persoon enkelvoud)

Daar vond jij een man in de rook.

- Waarom vroeg hij geen hulp? (3e persoon meervoud)

Waarom vroegen zij geen hulp?

- De bewusteloze man moet kunstmatig beademd worden. (2e persoon meervoud)

Jullie moeten kunstmatig beademd worden.

- Wat heeft hij daar geluk gehad! (1e persoon enkelvoud)

Wat heb ik daar geluk gehad!

Naam: _____

De betekenis van woorden en afkortingen opzoeken in een woordenboek (vraag 4)
Met behulp van een woordenboek bepalen of het een de- of een hetwoord is (vraag 5)

3 De woorden links zijn de trefwoorden die je bovenaan de bladzijde van je woordenboek vindt. Welke van de woorden rechts kun je op die bladzijde terugvinden? Omcirkel.

goochelen – gril:	<u>grens</u> – glanzen – gunst – grondlegger – giftig
Spaans – spin:	sprei – sportvisser – stallen – sorbet – <u>spijkerbroek</u>
patio – persoonlijk:	persoonlijkheid – piekeren – <u>perplex</u> – passievrucht
tonic – trauma:	truck – <u>totdat</u> – toeren – tong – tobben – trouwen
kardinaal – kerrie:	kapper – kinderschoenen – kinderrechter – <u>kerel</u> – klem
rail – rechterzijde :	<u>reactie</u> – raad – regionaal – recreatie – radioactief
verbrassen – vergrijzen:	verschoppeling – <u>vergoeden</u> – verlet – verbijten – veraf

4 In deze tekst komen twee uitdrukkingen voor. Schrijf ze op en schrijf er de betekenis bij. Ken je die niet, zoek ze dan op het internet of in een spreekwoordenboek.

In het bos ging een jongen een eindje wandelen. Jammer genoeg liep hij er vrij snel verloren. Dat overkwam zijn vader ook altijd. De appel valt niet ver van de boom! Na een tijd kon hij zich opnieuw oriënteren. Terug thuisgekomen zag hij dat mama een appeltaart had gebakken. Daar nam hij stiekem een stuk van. Je moet de kat ook niet bij de melk zetten!

De appel valt niet ver van de boom: kinderen lijken dikwijls op hun ouders wat het karakter betreft.

De kat bij de melk zetten: iemand in verleiding brengen.

Naam: _____

- 5** a Zoek in je woordenboek vijf afkortingen die je tot nu toe nog niet kende. Schrijf er ook de betekenis bij!

eigen invulling

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

- b Kies zes zelfstandige naamwoorden uit oefening 3 en schrijf ze op met het passende lidwoord. Gebruik indien nodig je woordenboek!

de grens   *de spijkerbroek*   *de kerel*

de gunst   *de persoonlijkheid*   *de klem*

de grondlegger   *de passievrucht*   *de reactie*

de spreij   *de truck*   *de raad*

de sportwisper   *de tong*   *de recreatie*

de stallen   *de kapper*   *de verschoppeling*

de kinderschoenen   *de kinderrechter*

het verlet   *de sorbet*

Naam: _____

Een omschrijving met één woord benoemen (vraag 8)

- 6** Welk woord past bij deze tekstjes? Maak een rebus van dat woord! Laat de rebussen oplossen door iemand die deze oefening niet maakt.

Kies uit: *exact – fenomeen – historisch – loods – onheilspellend – verbijsterd.*

- Dat verhaal speelde zich af in een winkelcentrum. Een jongetje liep er alleen rond. Hij was zijn moeder kwijtgeraakt. Een man ging snel naar hem toe. Hij vroeg hem om mee te komen omdat hij een snoepje in zijn auto had. Het jongetje nam een verkeerde beslissing en volgde de man. Dat had hij beter niet gedaan ...

Rebus:

onheilspellend
eigen invulling

- Tongeren is een stad in de provincie Limburg. De stad bestaat al lang, want de Romeinen vertoefden er. Door Tongeren liepen wegen zodat de Romeinse legioenen zich snel konden verplaatsen. Nu nog kun je overblijfselen van de Romeinse periode bezichtigen in het Gallo-Romeins museum.

Rebus:

historisch
eigen invulling

- Vorige week ging ik naar de zoo van Antwerpen. Gelukkig was het mooi weer. Opeens zag ik een jongen een steen in de apenkooi gooien. Ik bleef er verdoofd naar kijken. Hoe is het mogelijk dat iemand zich zo gedraagt?!

Rebus:

verbijsterd
eigen invulling

Naam: _____

Een diagram aflezen (vraag 1)
Een tabel interpreteren (vraag 2a)
Een diagram tekenen (vraag 2b)

1 Hieronder vind je een tabel met de populairste voornamen in Vlaanderen.

a Emma en Lucas waren het voorbije jaar de populairste namen! Zij krijgen 10 punten. Vul de tabel aan. Geef de tweede populairste naam 9 punten, de derde populairste naam 8 punten ...

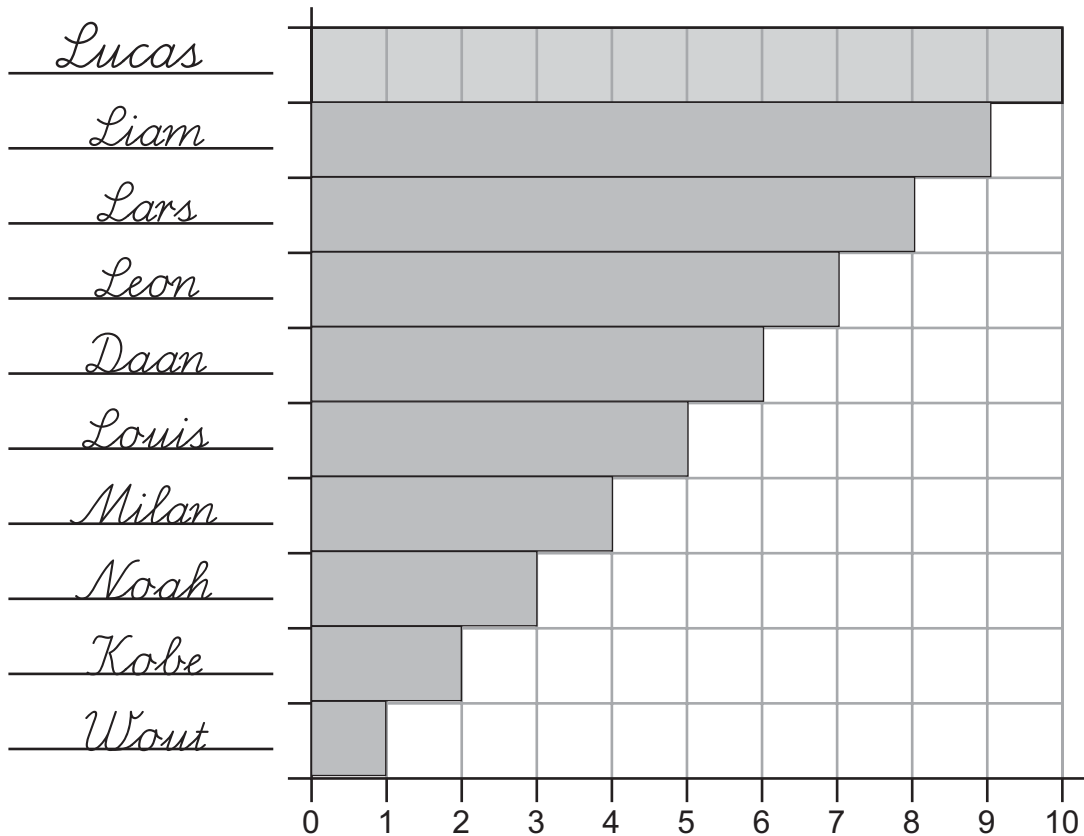
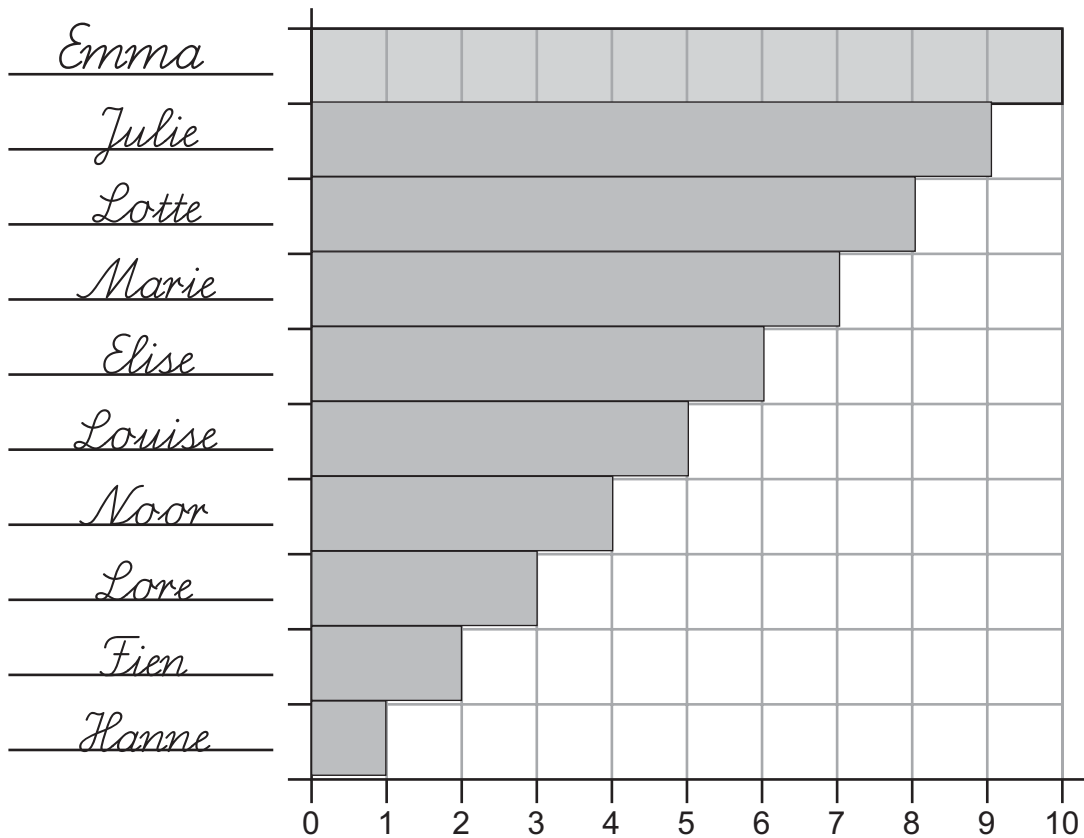
VOORNAMEN MEISJES	aantal baby's	punten
Emma	408	10
Louise	315	<u>5</u>
Lotte	333	<u>8</u>
Lore	298	<u>3</u>
Elise	322	<u>6</u>
Julie	356	<u>9</u>
Hanne	236	<u>1</u>
Marie	332	<u>7</u>
Fien	266	<u>2</u>
Noor	307	<u>4</u>

VOORNAMEN JONGENS	aantal baby's	punten
Lucas	363	10
Liam	325	<u>9</u>
Louis	292	<u>5</u>
Wout	276	<u>1</u>
Daan	293	<u>6</u>
Lars	308	<u>8</u>
Kobe	277	<u>2</u>
Noah	280	<u>3</u>
Milan	287	<u>4</u>
Leon	300	<u>7</u>

Naam: _____

b Maak een staafdiagram. Kijk daarvoor naar de kolommen met de punten.
Gebruik je meetlat!

Naam: _____

c Bekijk de diagrammen die je maakte. Beantwoord deze vraagjes.

- Welke meisjesnaam is het minst populair in de top 10?

Hanne

- En welke jongensnaam?

Wout

- Welke twee meisjesnamen zijn, op één na, even populair?

Marie en Lotte

- Welke jongensnamen zijn, op één na, even populair?

Daan en Louis

Kobe en Wout

- Welke meisjesnaam en jongensnaam uit de top 10, vind jij de mooiste?

meisjes: eigen invulling jongens: eigen invulling

- Later kies ik deze namen voor mijn dochter en zoon:

eigen invulling en eigen invulling

Naam: _____

Een cartoon interpreteren (vraag 3a)
Een cartoon van een passende titel voorzien (vraag 3b)
De betekenis van een woord geven (vraag 4a)

2 Bekijk de cartoon.

a Wat is een cartoon eigenlijk? Schrijf op.

een humoristische tekening

b Wat wil de cartoonist ons duidelijk maken?

*Dat het voor scholen
moeilijk is om te
besparen.*

c Wat vind jij grappig aan deze cartoon?

*De kinderen zwemmen
in de klas op hun
banken. De meester
sproeit water.*

d Is dit een goede oplossing om te besparen op uitstappen? Ja (nee) omdat

je niet echt kunt zwemmen zonder een zwembad.

e Wat kan een haalbare oplossing zijn om geld te besparen? Kruis aan!

- geen schooluitstappen meer maken
- bv.* minder schooluitstappen maken
- goedkopere uitstappen zoeken
- de school laten betalen

f Kun je nog een andere titel bedenken voor deze cartoon?

bv. 'Zwemmen tijdens de crisis'

Naam: _____

**Het woord beeldtaal illustreren (vraag 5)
Een korte strip analyseren (vraag 6)**

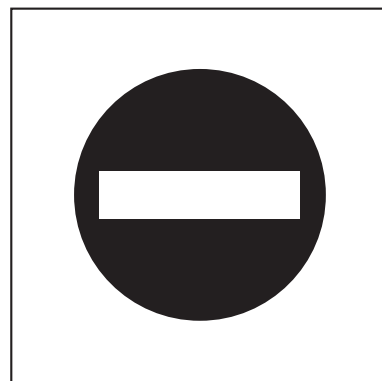
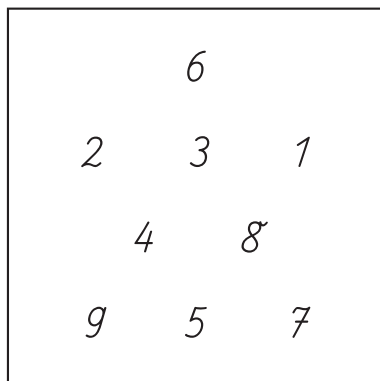
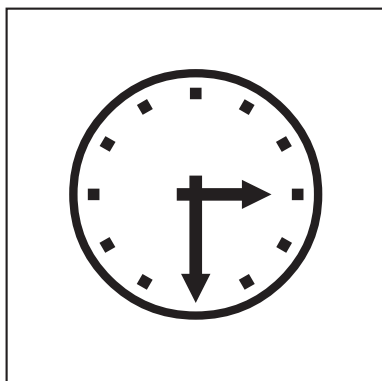
3 Bekijk de korte strip.

- a Waarover gaat de strip?
- Hägar vindt de wereld niet goed.
  - Hägar vertelt hoe hij de controle van zijn vrouw kan ontlopen.
  - Hägar is dronken.
  - Hägar heeft geen vrienden.
- b Het grappige van de strip vinden we: in het plaatje   in de tekst
- c Waarom is dat grappig?
- Omdat Hägar moeilijke woorden gebruikt voor een simpele ruzie.
  - Omdat je denkt dat het over een wereldprobleem gaat, maar het gaat over een ruzie met zijn vrouw.

4 Zet deze woorden om in beeldtaal.

Bv.   klok   cijfers   verkeersbord

Naam: _____

De betekenis van een woord geven (vraag 4a)
De kenmerken van een karikatuur geven (vraag 4b)

5 a Wat is een karikatuur?

een spotprent

b Bekijk deze tekeningen. Is het een karikatuur of niet? Kruis aan.

1

ja neen

2

ja neen

3

ja neen

c Schrijf over een van de tekeningen waarom het een karikatuur is.

Tekening nummer 2 omdat omdat kenmerken overdreven worden, zoals snor en ogen.

OF

Tekening nummer 3 omdat de Bieber-fans voorgesteld worden als een baby.

Naam: _____

Een diagram aflezen (vraag 1)
Een tabel interpreteren (vraag 2a)
Een diagram tekenen (vraag 2b)

1 Hieronder vind je een opsomming van de populairste voornamen in Vlaanderen.

a Vul de tabellen aan. De meest populaire naam schrijf je bovenaan. Die krijgt een 10.

Meisjes

Er werden 408 baby's geboren met de naam 'Emma'. 'Julie' kwam 356 keer voor, Fien 266 keer, Noor 307, Louise 315, Elise 322, Marie 332, Lotte 333, Hanne 236 en Lore 298 keer.

Jongens

Bij de jongensnamen krijg je het volgende resultaat: Lucas 363 keer, Wout 276, Milan 287, Leon 300, Liam 325, Louis 292, Noah 280, Kobe 277, Daan 293 en Lars 308 keer.

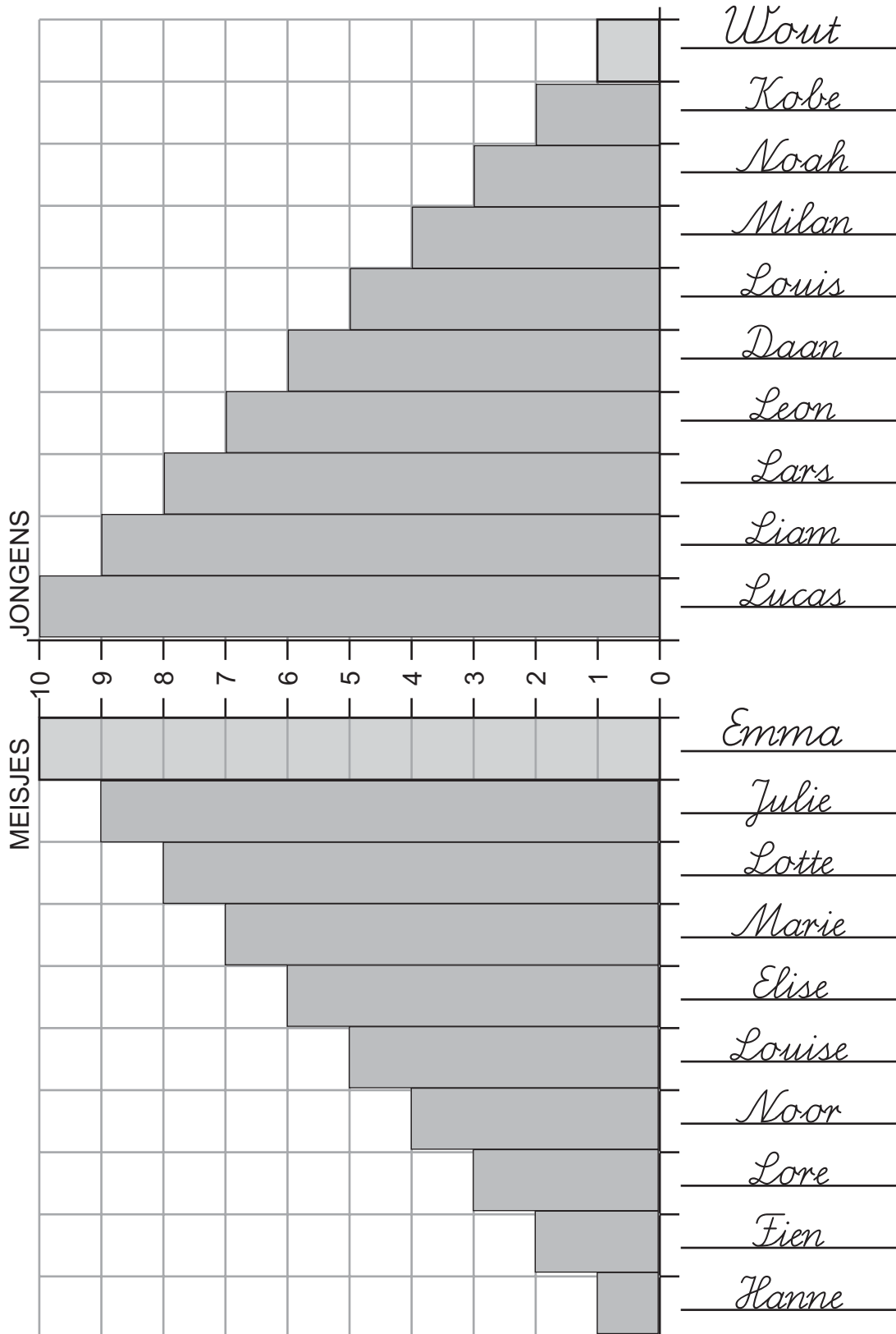
VOORNAMEN MEISJES	aantal baby's	punten
Emma	408	10
Julie	356	9
Lotte	333	8
Marie	332	7
Elise	322	6
Louise	315	5
Noor	307	4
Lore	298	3
Fien	266	2
Hanne	236	1

VOORNAMEN JONGENS	aantal baby's	punten
Lucas	363	10
Liam	325	9
Lars	308	8
Leon	300	7
Daan	293	6
Louis	292	5
Milan	287	4
Noah	280	3
Kobe	277	2
Wout	276	1

Naam: _____

b Maak nu een staafdiagram. Kijk daarvoor naar de kolommen met het aantal punten. Gebruik je meetlat!

Naam: _____

**Een cartoon interpreteren (vraag 3a)
Kenmerken van een karikatuur geven (vraag 4b)**

2 a Wat is waar? Kruis aan.

- Een cartoon gaat vaak over actualiteit en politiek.
- In een cartoon kunnen de figuren als karikatuur getekend zijn.
- Een cartoon is grappig, maar gaat meestal over een probleem.
- Een cartoon dient enkel om mee te lachen.
- Een karikatuur spot met iemands uiterlijk.
- Een karikatuur is bedoeld om iemand te pesten.

b Bekijk deze 'leuke' cartoon. Waarom staat het woord 'leuke' tussen aanhalingstekens?

*Omdat het waarschuwing-
bord vol bloed en fiets-
onderdelen hangt.*

c Vind je de cartoon grappig?

Ja/nee, omdat *eigen invulling*

d Welk probleem wil de cartoonist ons duidelijk maken?

Lees ook dit krantenartikel.

*De cartoonist wijst op de
gevaaren van dit reglement
(op een grappige manier).*

Soms mogen fietsers door het rode licht rijden. Waar dat mag, staat het verkeersbord B22. Dat is een omgekeerde rode driehoek met daarin een gele fiets. Een pijl naar rechts geeft aan dat fietsers die naar rechts moeten, het rode licht mogen negeren. Ze moeten wel voorrang geven aan de andere weggebruikers.

e Is de cartoonist voor of tegen de nieuwe verkeersregel, denk je? Kruis aan.

- voor
- tegen

f Hoe kun je dat op de cartoon zien? *Omdat hij bloed en fiets-
onderdelen aan het bord plakt.*

Naam: _____

Een korte strip analyseren (vraag 6)

3 Bekijk deze korte strip.

ALS JE GROOT BENT EN KRIJGSGEVANGEN WORDT GEMAAKT, MAG JE NOOIT DINGEN VERKLAPPEN WAAR DE VIJAND IETS AAN HEEFT!

a In het eerste plaatje heeft Hägar het over 'de vijand', wanneer ze oorlog voeren. Wie is in het tweede plaatje, 'de vijand' volgens Hägar?

zijn vrouw

b Wat zou je volgens Hägar niet mogen verklappen als je drie uur te laat thuiskomt?

Waar je drie uur bent geweest (op café).

c Het grappige in deze korte strip zit in:

- het plaatje
- de tekst

Lees bij elke vraag eerst de luistertekst voor of laat de leerlingen de track beluisteren.

vraag 1 (cd 1 track 10)

De opwarming van de aarde

'Global Warming' is een Engels woord. Het betekent: opwarming van de aarde. Global Warming is op dit moment een van de meest besproken onderwerpen. Dat komt omdat het grote gevolgen kan hebben voor de mens en de natuur, ja zelfs voor de hele planeet. De voorbije 100 jaar is de temperatuur van de aarde ongeveer met één graad gestegen. De volgende 100 jaar zal de temperatuur tussen 1 en 6 graden stijgen. Niet veel, denk je? Toch heeft dat grote gevolgen.

Hoe komt het dat de aarde opwarmt? De grootste boosdoener is de mens zelf. Bij iedereen rookt de schouw, maar het gebruik van brandstoffen als aardolie en aardgas zorgt voor opwarming van onze aarde. Bomen en planten op de aarde en algen in de zeeën verwerken wat wij uitademen en aan uitlaatgassen uitstoten, tot zuurstof. Maar de mens kapt de bomen en vervuult de zeeën. Daardoor hebben we steeds minder zuurstof om in te ademen.

De uitlaatgassen van auto's en fabrieken vervuilen de lucht en warmen de aarde op.

Dat noemt men het broeikaseffect.

Daardoor komt er een gat in de ozonlaag, dat is de beschermlaag tegen de zon. Dat gat laat de zon toe rechtstreeks op de aarde te stralen met opwarming als gevolg.

Die opwarming heeft grote gevolgen voor ons milieu:

- **Het zeewater stijgt:** De ijsbergen op de Noord- en Zuidpool smelten. Elk jaar stijgt het zeewater met ongeveer 3 mm. Niet veel kun je denken, maar als je bedenkt dat bijvoorbeeld het grootste deel van Nederland lager dan de zeespiegel ligt, dan ken je de gevolgen al.
- **Onze seizoenen vergissen zich:** In de lente krijgen we soms warm zomerweer, in de zomer regenachtig en fris herfstweer en de winters zijn ofwel héél koud ofwel aangenaam fris. Bloemen en bomen bloeien terwijl het winter is.
- **Allerlei ziekten komen op nieuwe plaatsen voor:** Malaria kan zich als het lekker warm is veel beter ontwikkelen. Omdat het in meer landen 'lekker warm' is, ontwikkelt malaria zich dan ook in meer landen. Hierdoor zullen de volgende jaren meer dan 1 000 000 mensen sterven.
- **Er valt zure regen:** De regen wordt zuur door de uitlaatgassen en de giftige stoffen daarin. Daardoor sterven bossen en wouden af. Ook de koralen in zeeën en oceanen gaan dood. Eigenlijk is het helemaal niet logisch dat de aarde momenteel opwarmt. Als je de geschiedenis van de aarde bekijkt, zie je dat het nu eigenlijk tijd is voor een ijstijd, want zo ongeveer om de 11 000 jaar is er een ijstijd. Die komt er omdat de aarde die rond de zon draait niet altijd dezelfde baan volgt. Na 11 000 jaar staat ze verder van de zon af. De aarde krijgt dus minder zonnewarmte waardoor het kouder wordt. Maar omdat de mens nu voor opwarming van de aarde zorgt, komt die ijstijd er niet. De ijstijd is dus over tijd.

Wat kunnen we doen om de opwarming van de aarde te stoppen?

Ten eerste moeten we stoppen met de zee te vervuilen. We mogen geen afval meer in zee laten vloeien. De planten in de zee zorgen voor de meeste zuurstof op onze aarde!

Ten tweede moeten we stoppen met bomen te kappen. Heb je je wel eens afgevraagd hoeveel papier een boom produceert? In een pak papier zitten vijfhonderd vellen. Uit een boom haal je vijftien pakken. Stel dat elke mens tijdens zijn hele leven zo'n vijfenveertig pakken papier opgebruikt. Dat is drie bomen per persoon. Dat vermenigvuldigen we met zeven miljard mensen. Dan kom je uit op eenentwintig miljard bomen die gekapt worden!

Ten derde kunnen we meer windmolens en zonnepanelen plaatsen. Wind- en zonne-energie verkrijgen we zonder brandstof te gebruiken. Die energievormen produceren ook geen uitlaatgassen. Ook thuis kun je actief werken aan het milieu, bijvoorbeeld door energiezuinige apparaten te kiezen.

We halen veel brandstoffen uit de aarde. Dat verarmt onze planeet. Breng oude apparaten naar het containerpark. Als je ze bij het vuilnis gooit, wordt onze aarde nog meer vervuild. Kies ook voor spaarlampen. Die gaan veel langer mee en verbruiken minder energie!

Minder energie verbruik je ook door zoveel mogelijk de fiets te nemen of te voet te gaan. Kun je niet met de fiets gaan? Gebruik dan het openbaar vervoer! Zo zullen er minder files zijn. Ook de uitlaatgassen worden op die manier beperkt. En waarom kopen je ouders geen elektrische wagen? Ten slotte kun je thuis ook eens nagaan hoeveel eten je weggooit. Voeding komt van bedrijven die bijvoorbeeld energie gebruiken om groenten en andere voedingsmiddelen te kweken. Minder voeding is minder energieverbruik! Probeer dus voortaan alleen voeding te kopen die je ook opeet, zonder al te veel weg te gooien. Dat spaart energie!

vraag 2 (cd 1 track 11)

Lees hier ook telkens het nummer van elk tekstdeel voor.

Hoe de dinosauriërs van Bernissart ontdekt werden

Deel 1

Op 28 februari 1878 haalden mijnwerkers in de steenkoolmijn van Bernissart, dicht bij Bergen (Mons), tonnen steenkool van op 322 meter diepte naar boven.

Mijnwerker Jules dacht dat hij een boomtak in een dikke kleilaag zag zitten. Misschien was het wel een versteende tak uit de oertijd. Hij kon zijn geluk niet op toen hij zag dat er kleine goudklompjes in die tak zaten. Algauw werd het duidelijk dat het geen goud was, maar een mineraal dat pyriet heet. Pech voor Jules! Hij was toch niet rijk.

Deel 2

De baas van de mijn, meneer Fages, liet de tak onderzoeken door dokter L'Hour. Die stelde vast dat het om een groot been ging. Meneer Van Beneden, wetenschapper aan de universiteit van Leuven, daalde af in de diepe mijn. Jules leidde hem naar de plek waar hij het been gevonden had. Daar vond de wetenschapper een schedel en tanden van een iguanodon, een dinosauriër die zo'n 125 miljoen jaar geleden leefde.

Deel 3

De directeur van de kolenmijn verwittigde het Museum voor Natuurwetenschappen in Brussel. Een wetenschapper en negen mijnwerkers groeven in de kleilaag en vonden vele skeletten van iguanodons. Men goot gips over de gevonden beenderen, zoals je bij een gebroken arm of been doet. Zo kon men de beenderen vervoeren zonder dat ze beschadigd werden. In het museum werd het gips verwijderd.

Deel 4

De opgravingen werden een tijd onderbroken omdat er instortingen in de mijngang waren. Tussen de iguanodons vond men ook twee krokodillen en enkele schildpadden uit de tijd van de dinosauriërs. Er leefden toen dus krokodillen in ons land. De opgravingen kostten 70 000 frank (€ 1 700). Als de opgravingen nu zouden plaatsvinden, zouden ze allicht meer dan 1 miljoen euro kosten!

Deel 5

Men haalde zo'n dertig skeletten van iguanodons boven. Waarschijnlijk stroomde er op die plek vroeger een rivier en zijn alle dode dieren in de loop der jaren samengespoeld op die ondiepe plaats in de rivier.

Deel 6

Wetenschappers geloofden dat er nog meer skeletten lagen. Maar het werd oorlog en de Duitsers bezetten ons land. Een Duits wetenschapper wilde verder graven, maar onze mijnwerkers verhinderden dat. Ze lieten gangen vollopen met water, legden pompen stil ... en toen was de oorlog voorbij.

Deel 7

De directeur van het Museum voor Natuurwetenschappen wilde de opgravingen verderzetten, maar er was geen geld voor. Als er nog dinogeraamtes liggen, dan blijven ze misschien wel voor eeuwig in de grond zitten.

Naam: _____

Informatie uit teksten halen (vraag 1)**De verhaallijn ontdekken (vraag 2b)****Non-verbale informatie associëren met verbale (vraag 2d)**

- 1** Luister goed naar de tekst 'De opwarming van de aarde'. Beantwoord de vragen waarvan je het antwoord zeker kent. Luister dan een tweede keer aandachtig naar de informatie die je nodig hebt om de andere vragen te beantwoorden.

- a Hoe komt het dat de aarde opwarmt?
Kruis de vier stellingen die juist zijn aan.

- De mens gebruikt te veel brandstoffen.
- De mens ademt te veel zuurstof in.
- De mens vernielt de bossen die ons zuurstof geven.
- De mens ligt te veel in de zon.
- De mens reist te veel naar de ruimte.
- De zeeën worden vervuild.
- Fabrieken en auto's veroorzaken een gat in de ozonlaag door hun uitlaatgassen.
- We gebruiken te veel windenergie en zonnepanelen.

- b Wat zijn de gevolgen van de opwarming?
Omcirkel het juiste woord.

- Het zeewater (stijgt) – daalt omdat de ijsbergen smelten.
- De seizoenen zijn kouder dan anders – (raken door elkaar).
- Er zijn (meer) – minder ziekten door de opwarming.
- De regen is door de uitlaatgassen zoet – (zuur) geworden.

Naam: _____

c Wat kunnen we doen?

Vul aan!

- Stoppen met *de zee te vervuilen*
- Stoppen met *bomen te kappen*
- We plaatsen *meer windmolens* en *zonnepanelen* voor natuurlijke energie.

- We brengen oude elektrische apparaten naar *het containerpark*
- We gaan naar school met de *fiets* of het openbaar *vervoer (of gewoon te voet.)*
- We zijn zuinig met voedsel. We gooien *geen eten weg*

d Je ziet hier foto's die bij het verhaal over de opwarming van de aarde horen. Kruis de drie foto's aan, die een **oorzaak** zijn van de opwarming van de aarde.

Naam: _____

Informatie uit teksten halen (vraag 1)
De verhaallijn ontdekken (vraag 2b)

2 Luister goed naar de tekst 'Hoe de dinosauriërs van Bernissart ontdekt werden'. Om het gemakkelijker te maken, is die netjes verdeeld in tekstdelen. Het nummer van die tekstdelen wordt telkens vermeld.

a Noteer het juiste nummer bij de zinnen hieronder. Let op! De tekstdelen staan door elkaar.

Het is oorlog. De mijnwerkers verhinderen dat de Duitsers nog skeletten kunnen opgraven.

Deze zin hoort bij deel: 6

Een wetenschapper en negen mijnwerkers begonnen aan de opgravingen.

Deze zin hoort bij deel: 3

Mijnwerker Jules vindt een zogezegde boomstronk met goudklompjes.

Deze zin hoort bij deel: 1

Dertig iguanodons liggen bij elkaar waar vroeger een rivier moet zijn geweest.

Deze zin hoort bij deel: 5

De baas van de mijn, meneer Fages, liet de tak onderzoeken door dokter L'Hour. Die stelde vast dat het om een groot been ging. Meneer Van Beneden stelde vast dat het een iguanodon was.

Deze zinnen horen bij deel: 2

De opgravingen lagen stil door instortingen. Men vond twee krokodillen en schildpadden uit de tijd van de dinosauriërs.

Deze zin hoort bij deel: 4

De directeur van het Museum voor Natuurwetenschappen wil verder graven, maar er is geen geld.

Deze zin hoort bij deel: 7

Naam: _____

- b Schrijf nu de deeltjes van de verhaallijn hieronder in de juiste volgorde.
Beluister het verhaal een tweede keer. Controleer of je verhaallijn klopt!

1 Mijnwerker Jules vindt een zogezegde boomstronk met goudklompjes.

2 De baas van de mijn, meneer Fages, liet de tak onderzoeken door dokter L'Hour. Die stelde vast dat het om een groot been ging. Meneer Van Beneden stelde vast dat het een iguanodon was.

3 Een wetenschapper en negen mijnwerkers begonnen aan de opgravingen.

4 De opgravingen lagen stil door instortingen. Men vond twee krokodillen en schildpadden uit de tijd van de dinosaurïers.

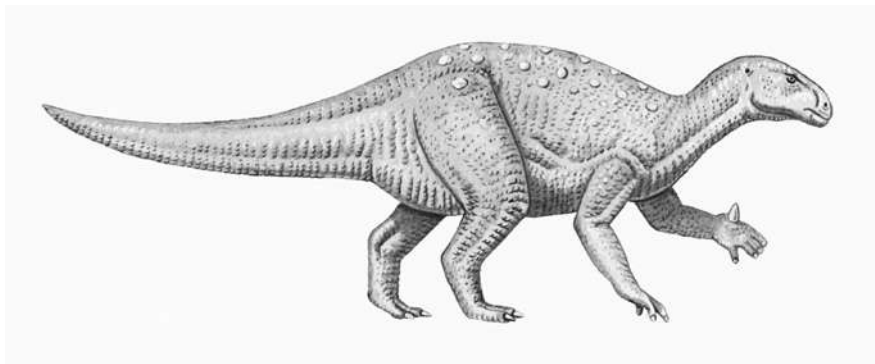
5 Dertig iguanodons liggen bij elkaar waar vroeger een rivier moet zijn geweest.

6 Het is oorlog. De mijnwerkers verhinderen dat de Duitsers nog skeletten kunnen opgraven.

7 De directeur van het Museum voor Natuurwetenschappen wil verder graven, maar er is geen geld.

- c Waar of niet waar! Kruis de twee juiste uitspraken aan.

- Meneer Fages is de baas van de mijn.
- Meneer Jules is een wetenschapper.
- Mijnwerker Jules ontdekte het skelet van een iguanodon.
- Meneer Van Beneden is een wetenschapper uit Gent.

Naam: _____

**Informatie uit teksten halen (vraag 1)
De verhaallijn ontdekken (vraag 2b)**

- 1** Luister goed naar de tekst 'De opwarming van de aarde'. Vul het schema aan.
Gebruik korte zinnen en sleutelwoorden!

1 OORZAKEN

brandstoffen: *gebruik van aardolie en aardgas*

bomen: *kappen van bossen*

zeeën: *vervuilen van zeeën*

uitlaatgassen: *auto's en fabrieken vervuilen de lucht en warmen de aarde op*

2 GEVOLGEN

zeewater: *stijgt*

seizoenen: *vergissen zich / door elkaar*

ziekten: *meer en op andere plaatsen*

regen: *zuur (door uitlaatgassen en giftige stoffen erin)*

3 HOE STOPPEN?

Door de zeeën niet *te vervuilen*

Door de bossen *te sparen*

Door het plaatsen van *windmolens*
en *zonnepanelen*

Apparaten moeten *energiezuinig* zijn.

vervoer: *te voet, met de fiets, openbaar vervoer*

voeding: *geen eten weggoaien*

Naam: _____

- 2** Luister naar de tekst 'Hoe de dinosaurïers van Bernissart ontdekt werden'. Schrijf bij elke vraag een gepast antwoord. Vul eventueel de ontbrekende antwoorden aan na een tweede luisterbeurt. Het mag grappig zijn, maar het moet wel kloppen met het verhaal.

Bv. meerdere antwoorden mogelijk

Deel 1

Wat kan Jules geroepen hebben tegen zijn vrouw toen hij goudklompjes zag?

Schat, we zijn rijk!

Deel 2

Wat kan meneer van Beneden tegen zijn collega-wetenschappers gezegd hebben toen hij zag dat het een iguanodon was?

Dit zal ons land beroemd maken!

Deel 3

Wat kunnen de negen mijnwerkers tegen elkaar gezegd hebben toen ze de skeletten vonden?

Gelukkig dat het onze skeletten niet zijn!

Deel 4

Wat kan Jules tegen zijn vrienden geroepen hebben toen de mijngang instortte?

Oeps! Mijn fortuin kwijt! Zoek dekking!

Deel 5

Stel dat de skeletten van de iguanodons konden praten. Wat hebben ze dan tegen elkaar gezegd toen ze naar boven gehaald werden?

Eindelijk frisse lucht!

Deel 6

Wat hebben de mijnwerkers tegen de Duitsers gefluisterd om de opgravingen tegen te houden?

Een heel leger soldaten wacht jullie op!

Deel 7

Wat kan de directeur van het Museum voor Natuurwetenschappen tegen zijn gidsen gezegd hebben toen hij vernam dat er geen geld was om nog meer opgravingen te doen?

Is mijn loon dan werkelijk zo hoog?

Naam: _____

De betekenis van woorden verklaren (vraag 1)
Woorden vinden bij een verklaring (en een afbeelding) (vraag 2)

1 Weet jij welke woorden bij deze verklaringen horen?

Kies uit: *overzichtigelijk* – *scenario* – *actualiteit* – *stapsgewijs*.

- Onderwerp van de dag actualiteit
- Een tekst en verhaallijn voor film, toneel of strip scenario
- Stap voor stap, niet in één keer stapsgewijs
- Gemakkelijk te overzien overzichtigelijk

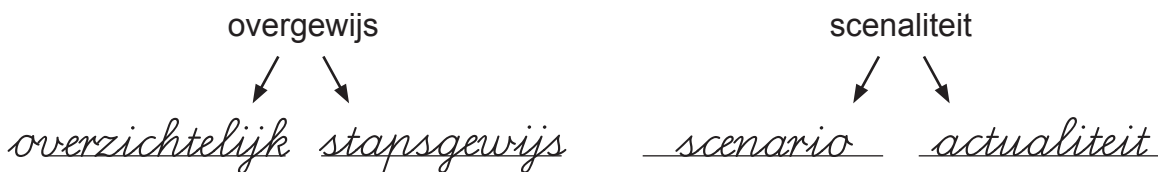
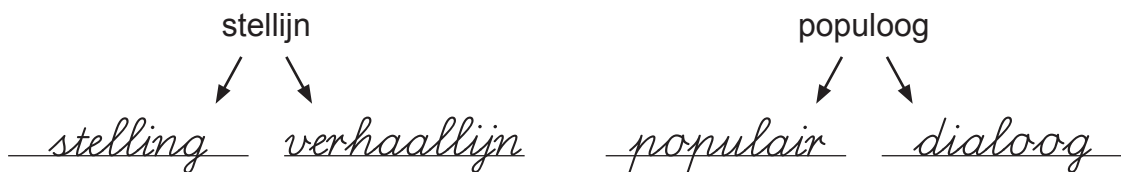
2 a Noteer wat deze woorden betekenen.

- dialoog gesprek (tussen twee mensen)
- populair in trek, geliefd zijn bij veel mensen

b Gebruik de volgende woorden in een goede zin!

- Bv. - overzichtigelijk De tekst is overzichtigelijk ingedeeld.
- stelling Ik ben het niet eens met die stelling.
- verhaallijn Het populaire boek heeft een spannende verhaallijn.

3 Bekijk deze verzonden / onbestaande woorden. Elk woord bestaat uit twee andere woorden die je leerde. Welke twee woorden? Schrijf op!

Naam: _____

4 Welke woorden uit het thema worden hier afgebeeld? Schrijf ze op.

cartoon   karikatuur   beeldtaal

5 Vul de tekst aan.

Kies uit: *actualiteit* – *stelling* – *diagram* – *stapsgewijs* – *populair* – *media*.

Ik ben een fan van Niels Albert. Je kent hem wel. De veldrijder is geliefd bij vele mensen. Ja, hij is heel populair. In de media hoor je over hem praten: op televisie en op de radio. Stel dat ik ook zo beroemd was! Ik weet het, het is maar een stelling, maar ik droom er soms wel van!

Waarschijnlijk moet ik dan elke dag trainen om dan stap voor stap of stapsgewijs een groot renner te kunnen worden!

Als je al zijn overwinningen zou uittekenen op een diagram, dan zou je een heel groot blad nodig hebben. Maar alle dagen in de actualiteit komen is misschien niet altijd even leuk.

Naam: _____

Het onderwerp en de rest van de zin zoeken (vraag 3)
Het onderwerp in een zin aanduiden (vraag 4)

Het zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag 'Over wie of waarover' wordt er in die zin iets gezegd?' noemen we het onderwerp.
Bv. Ik lees de zin.

De rest van de zin vertelt wat er over het onderwerp in die zin gezegd wordt.
Bv. Ik lees de zin.

6 Zoek het onderwerp en wat erover in de zin gezegd wordt.

Kuifje en Bobbie vertrekken op wereldreis.

Over wie of waarover wordt in de zin iets gezegd?	onderwerp: <u>Kuifje en Bobbie</u>
Wat wordt er over het onderwerp gezegd?	rest van de zin: <u>vertrekken op wereldreis</u>

In de oceaan zwemt Anatool naar het drijvende vlot.

Over wie of waarover wordt in de zin iets gezegd?	onderwerp: <u>Anatool</u>
Wat wordt er over het onderwerp gezegd?	rest van de zin: <u>zwemt in de oceaan naar het drijvende vlot</u>

Naam: _____

7 Welke drie zinsdelen kunnen een onderwerp zijn? Omcirkel ze!

In de tuin / achter het schuurtje / (Dokus) / gisteren / morgen / (Lambik en Jerom) /
(de tijdmachine)

Maak er nu een goede zin mee.

- 1 *Dokus doet gek in de klas.*
- 2 *Lambik en Jerom herstellen de Gyronef.*
- 3 *De tijdmachine flitst onze vrienden naar het verleden.*

8 Omcirkel het onderwerp in elke zin van deze grap!

(Krimson) steelt de auto van Lambik.

(Lambik) is erg geschrokken.

(Hij) belt de politie.

Met luide sirene rijdt (de politiewagen) het plein op.

(De agent) luistert naar Lambik zijn verhaal.

Lachend vertelt (hij) over de dief.

(De diefstal) is geen probleem.

(Lambik) schreef de nummerplaat op!

Naam: _____

Zinnen uitbreiden (vraag 6)
Zinsdelen voorop plaatsen (vraag 7)

Wat is een zinsdeel?
Een zinsdeel is een deel van een zin. Een zinsdeel kan bestaan uit één woord of een woordgroep.

Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:

- (aan/voor) wie?
- hoe?
- wanneer?
- waar?
- waarom?
- ...

We kunnen in een zin niet enkel zeggen wat of wie iemand is of wat iemand doet.
Een zin kan ook extra informatie bevatten. Die informatie staat in een zinsdeel.

Bv. *Ik heb gisteren bij onze buren goed voor de baby gezorgd, omdat ...*

↓   ↓   ↓   ↓   ↓
 wanneer?   waar?   hoe?   voor wie?   waarom?

9 Geef meer informatie door zinsdelen toe te voegen. Zo weet je wat er over het onderwerp gezegd wordt. Kijk goed welk deel je moet toevoegen!

Bv.

- De helikopter vliegt (hoe?) snel (waarheen?) naar het eiland
- Jommeke en Filiberke ontdekken (wat?) de vlinder (waar?) op een bloem
- De gevonden schat ligt (waar?) achter de palmboom begraven.
- De bril van Brilsmurf valt (wanneer?) telkens (waar?) op de grond
- (waar?) In de kist liggen honderden goudstaven.

Naam: _____

10 Vul in de eerste kolom de naam van een stripfiguur in. Bedenk dan de rest van de zin.

Over wie of waarover wordt in de zin iets gezegd? Wat doet het onderwerp, of wat gebeurt ermee? Welk zinsdeel geeft antwoord op de vraag 'wanneer' ?
Welk zinsdeel geeft antwoord op de vraag 'waar'?

Over wie of waarover wordt in de zin iets gezegd (onderwerp)?	Wat doet het onderwerp, of wat gebeurt ermee?	Welk zinsdeel geeft antwoord op de vraag wanneer ?	Welk zinsdeel geeft antwoord op de vraag waar ?
Wie? Wiske	speelt	elke vakantie	bij haar vrienden.
Wie? <i>Zommeke</i>	<i>komt</i>	<i>morgen</i>	<i>naar huis</i>
Wat? De mummie	<i>ligt</i>	<i>sinds gisteren</i>	<i>in het museum.</i>
Wat? <i>De kist</i>	<i>viel</i>	<i>plotseling</i>	<i>op de grond.</i>

Bijvoorbeeld

11 Zoek voor elke kolom nog zinsdelen bij!

Onderwerp
een geldkoffertje
het hele dorp

Wanneer?
dadelijk
's avonds

Waar?
in de woestijn
achter de rotsen

de goudstaven

plotseling

onder de vloer

de vlinder

gisteren

op het tapijt

de palmbloom

volgende week

in de garage

Naam: _____

12 Maak goede zinnen waarbij je telkens een ander zinsdeel voorop plaatst.

- Professor Zonnebloem zoekt de kaart op zolder.
- Zoekt professor Zonnebloem de kaart op zolder?
- De kaart zoekt professor Zonnebloem op zolder.
- Op zolder zoekt professor Zonnebloem de kaart.

13 Lees deze zinnen.

a Schrijf de eerste zin opnieuw, begin met het zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag 'waar?'.

Op de Limburgse heide kamperen we drie dagen.

b Schrijf de tweede zin opnieuw, begin met het zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag 'wat stop je in je rugzak?'.

Onze tent stop ik in de rugzak.

c Schrijf de derde zin opnieuw, begin met het zinsdeel dat antwoord geeft op de vraag 'wanneer?'.

Tijdens de wandeling mag jij alles dragen.

Naam: _____

Het onderwerp en de rest van de zin zoeken (vraag 3)
Het onderwerp in een zin aanduiden (vraag 4)

1

a Omcirkel het onderwerp in de genummerde zinnen van het stripverhaal.

b Zoek in het stripverhaal het zinsdeel dat antwoord geeft op de vragen hieronder. Vervolledig de zin, begin met je gevonden zinsdeel!

Zin 1: (wat?) Goudstaven hebben de dieven daarnet gestolen

Zin 2: (hoe?) Heel snel reden ze weg.

Zin 3: (waarmee?) Met mijn gsm kunnen we de politie bellen.

Zin 4: (waarheen?) Naar een bank ga ik de eerste weken niet meer.

Zin 5: (wat?) Een oude garage staat achter de bank.

Zin 6: (wanneer?) Nu ligt daar misschien het goud.

Zin 7: (waar?) In de garage ga ik kijken.

Naam: _____

Zinnen uitbreiden (vraag 6)

- 2** a Hieronder staan titels van albums over Suske en Wiske. Elk bijvoeglijk naamwoord heeft een zelfstandig naamwoord dat met dezelfde letter begint. Ze vormen het onderwerp van je zin. Breid nu het onderwerp uit zoals in het voorbeeld!

Bijvoorbeeld

De brullende berg	brulde	bangelijk	in België .
De schone slaper	snurkte	stevig	onder de sinaasappelboom .

De zwarte zwaan   zwom   zorgeloos in zee.

De vlijtige vlinder   vloog   vlug   over Ulissingen.

De kale kapper   keek   kwaad   naar de kerel.

De vinnige Viking   voer   vervaarlijk door Vlaanderen.

- b Kun je een zin maken waar *elk woord* met dezelfde letter begint?
Urbanus zei ooit: **Zeven Zaventemse zotten zullen zes zomerse zondagen zwemmen zonder zwembroek.**

Nu jij! *Bijvoorbeeld*

Grote groepen gorilla's gaan graag golfen.

- 3** Mocht jij geld te veel hebben ... wat zou jij dan uitstrooien? En waar?
Het mag grappig zijn!

Wat?

een pak frieten

zuiver water

vijf zakjes geld

Bv. vredeboodschappen

sexy lingerie

voedselpakketten

confetti

eigen invulling

Waar?

op de Grote Markt

in de Afrikaanse woestijn

bij de daklozen

in het Midden-Oosten

bij mijn oma

in arme landen

over heel de speelplaats

Naam: _____

- Wanneer zou jij het doen?

eigen invulling

Wat?

Wanneer?

zaaien op de akker

in de lente

bladeren harken

tijdens de herfst

een postzegel kleven

als ik een brief verstuur

een strip lezen

in het weekend

stoppen met snoepen

nooit

een appel eten

tijdens de speeltijd

tv kijken

na mijn huiswerk

op reis gaan

in de zomervakantie

drinken

als ik dorst heb

studeren

tijdens de examens

- Hoe zou jij het doen?

Wat?

Hoe?

huiswerk maken

tegen mijn zin

voetballen

met plezier

naar mijn kamer gaan

heel stilletjes

feesten

als de beesten

fietsen

met hoge snelheid

oplekken in de klas

met veel moeite

een wereldrecord zwemmen

met overtuiging

mijn vriend(in) kussen

met passie

slapen

al snurkend

Naam: _____

Zinsdelen vervangen door andere zinsdelen (vraag 8)

4 Zet elk zinsdeel in het meervoud. Doe zoals in het voorbeeld!

Jommeke	vliegt	naar het eiland	boven de wolk.
Jommeke en Filiberke	vliegen	naar de eilanden	boven de wolken.

- Anatool neemt de eilandbewoner gevangen.
*Anatool en zijn helper nemen de eilandbewoners
 gevangen.*

- In de struik kijkt een gorilla naar onze vriend.
In de struiken kijken gorilla's naar onze vrienden.

- In zijn droom(!) breekt Sus Antigoon de wijnfles.
*In hun dromen breken Sus Antigoon
 en Lambik de wijnflessen.*

Naam: _____

Reclame beoordelen (vraag 1)

Reclame komt langs alle kanten op je af. Daarom is het belangrijk dat je reclame kritisch bekijkt.

- Wat wil de reclamemaker aan me verkopen?
- Welke trucs gebruikt hij allemaal om mij te overtuigen?
- Moet ik alles geloven wat hij schrijft?

het product waarvoor
reclame wordt gemaakt

de slogan

een leuke afbeelding die je
laat vermoeden dat je
van dit water lekker fit wordt

een overtuigende tekst

1 a Wat is de slogan?

Het evenwicht, dat merk je

b Wat heeft de reclamemaker gedaan om de advertentie ook aantrekkelijk te maken voor jongeren?

dansende mensen

c Waarvoor wordt er reclame gemaakt?

voor evian (water)

2 Herken je deze logo's? Waar horen ze bij? Schrijf het op.

*telefonische en online hulpverlening
voor kinderen en jongeren*

*Karrewiet Plus (actualiteitsprogramma
van Ketnet)*

Naam: _____

- 3 Noteer twee andere bedrijven die deze advertentie gebruiken om zelf reclame te maken.

bv. Technopolis, Nieuwsblad

ADVERTENTIE

Hoeveel suiker, vet of zout bevat ons eten? Moet ik meer bewegen als ik vettiger eet? Hoe gebeurt de vertering? En wat zijn de eet- en smaakgewoontes van andere culturen?

De thematentoonstelling *Over de soep en de patatten* in Technopolis® schotelt het thema 'eten' op een smakelijke, ludieke en interactieve manier voor en serveert de uitdagingen rond 'goede voeding'. Zonder het gezellige en plezierige van tafelen te vergeten!

www.overdesoependepatatten.be

Logos for Nieuwsblad.be, Radio 2, njam!, and Technopolis.

Over de soep en de patatten, een thematentoonstelling ontwikkeld en gerealiseerd door

In samenwerking met

RICHTING MORGEN
MET WETENSCHAP, TECHNOLOGIE, CREATIVITEIT & INNOVATIE

Technologielaan • 2800 Mechelen • T 015 34 20 00 • F 015 34 20 01 • mijnbezoek@technopolis.be • www.technopolis.be
Dit project wordt ondersteund binnen het octroplan Wetenschapscommunicatie, een initiatief van de Vlaamse overheid

Naam: _____

Tekstsoorten herkennen (vraag 2a)
De bedoeling van de schrijver achterhalen (vraag 2b)

Als je een tekst leest, is het belangrijk dat je weet met wat voor soort tekst je te maken hebt. Is het fictie of non-fictie? Moet ik alles geloven? Of heeft de schrijver het verhaal gefantaseerd?

Elke schrijver schrijft zijn teksten met een bepaalde bedoeling.

Enkele voorbeelden:

- Ontspannende teksten: een verhaal, een gedicht, een sprookje, een strip ...
- Informatieve teksten: een studieboek, een krantenartikel, een gebruiksaanwijzing ...
- Grappige teksten: een mopje, een cartoon, een grappige anekdote ...
- Overtuigende teksten: reclame, een uitnodiging, een folder ...

4 Noteer boven elke tekst de tekstsoort en kleur het passende bolletje. Soms zijn er meerdere oplossingen mogelijk.

Tekst 1: een gedicht

Het driftige koningszontje

Er was eens een koningszoon.
Hij was heel aardig en gewoon,
maar soms kon hij zo driftig zijn.
Dan sloeg hij alles kort en klein.
De koning en de koningin
gaven hem altijd maar zijn zin
en als je altijd alles mag
is dat niet goed voor je gedrag.

Eens, op een mooie zaterdag,
toen hij nog in zijn bedje lag;
toen riep hij tegen 't keukenmeisje:
"Ik wil onmiddellijk een ijsje!"

- ontspannende tekst
- informatieve tekst
- grappige tekst
- overtuigende tekst

Meer lezen?
Iedereen heeft een staart
Annie M.G. Schmidt
Querido, 1979

Tekst 2: een mop

Moeder: "Ik had drie stukken taart in de kelder
gelegd en nu ligt er maar een meer. Hoe kan dat?"
Jantje: "Wel, het was er zo verschrikkelijk donker
dat ik dat stuk niet heb zien liggen."

- ontspannende tekst
- informatieve tekst
- grappige tekst
- overtuigende tekst

Naam: _____

Tekst 3: een krantenartikel

Ontbijt met chocolade: goed voor de lijn

We leerden het al in de lagere school: het ontbijt is de belangrijkste maaltijd van de dag. Maar er is meer: als u de dag begint met chocolade en vlees, kunt u uw gewicht beter onder controle houden.

Een flinke maaltijd tijdens de ochtenduren - compleet met koolhydraten, mager vlees en chocolade - zorgt ervoor dat u de rest van de dag minder honger lijdt. Dat kan er dan weer voor zorgen dat u minder eet en dus gewicht verliest.

Dat blijkt uit onderzoek door dokter Daniela Jakubowicz van de Virginia Commonwealth University en het Hospital de Clinicas Caracas in Venezuela. Ze liet 47 zwaarlijvige vrouwen twee maanden lang een 'stevig ontbijt' van 600 calorieën nemen. De resultaten vergeleek ze met die van een testgroep: 47 vrouwen die een klassiek dieet met weinig koolhydraten volgden. Het verschil mocht er zijn: de 'ontbijters' verloren vijf keer meer gewicht dan de controlegroep. "We moeten op zoek naar een dieet dat het hongergevoel onder controle houdt", aldus Jakubowicz.

Bron: *Gazet van Antwerpen*

- ontspannende tekst
- informatieve tekst
- grappige tekst
- overtuigende tekst

Tekst 4: een uitnodiging

IK BEN JARIG
DUS HET IS ECHT TIJD VOOR
EEN FEESTJE
DENK AAN TAART
SLINGERS EN BALONNEN
KLINKT GOED TOCH?

KOM JE OOK LANGS?
VEEL LIEFS VAN MIJ

- ontspannende tekst
- informatieve tekst
- grappige tekst
- overtuigende tekst

Naam: _____

Signaalwoorden herkennen (vraag 3)

Signaalwoorden zorgen ervoor dat een tekst netjes aan elkaar hangt. Signaalwoorden geven structuur aan de tekst. Je hebt veel soorten signaalwoorden.

Enkele voorbeelden:

- Signaalwoorden van voorwaarde: als, indien, mits ...
- Signaalwoorden van tegenstelling: maar, hoewel, toch ...
- Signaalwoorden van tijd: eerst, toen, dan, daarna ...

5 Lees deze tekst.

Toen de Mier op reis was, bakte de Eekhoorn elke dag een beukennotentaart.

Als het eerste licht door zijn raam naar binnen viel, sprong hij uit bed en ging aan het werk.

Tijdens het bakken zei hij zachtjes in zichzelf: "Dit is je lievelingstaart, Mier."

Als de taart klaar was, zette hij hem op tafel, deed zijn deur open en riep: "Mier! Mier!"

Hij had ook wel "Taart! Taart" willen roepen, want dan had de Mier misschien wel ergens zijn oren gespist. (Maar) hij was bang dat de Beer zou denken dat hij het tegen hem had en aan zou komen hollen en de taart op had voor hij iets had kunnen zeggen.

Als hij na tien keer roepen niets hoorde en niemand in de verte zag aankomen, ging hij aan tafel zitten met zijn hoofd op zijn handen.

Hij keek naar de taart, snoof de zoete geur op, (maar) raakte hem met geen vinger aan. Urenlang zat hij zo, elke dag, en als hij iets hoorde, vloog hij overeind en riep: "Kom maar binnen, Mier!"

(Maar) het was altijd de wind of een langsdwarrelend blad of iemand die door de top van de beuk heen vloog.

Meer lezen?
Taartenboek
Toon Tellegen
Querido, 2001

Naam: _____

a Vul deze zinnen aan met de gestelde voorwaarde.

- Hij sprong uit zijn bed **als**

het eerste licht door zijn raam naar binnen viel.

- Hij deed zijn deur open **als**

de taart klaar was.

- Hij ging aan tafel zitten met zijn hoofd in zijn handen **als**

hij na tien keer roepen niets hoorde.

- Hij vloog overeind **als**

hij iets hoorde.

b Bij deze zinnen hoort een signaalwoord.

Zoek het signaalwoord in de tekst en schrijf de rest van de zin erbij.

- Hij keek naar de taart, snoof de zoete geur op ...

maar raakte hem met geen vinger aan.

- Hij had ook wel "Taart! Taart!" willen roepen ...

*maar hij was bang dat de Beer zou denken dat hij
het tegen hem had.*

OF

dan had Mier misschien wel ergens zijn oren gespist.

Naam: _____

Oorzaak-gevolgrelaties geven (vraag 4)

Als er iets gebeurt, dan heeft dat een oorzaak.
 Als er iets gebeurt, dan heeft dat ook een gevolg.
 We spreken van **oorzaak en gevolg**.

Oorzaak: *Ik heb niet op het eten gelet.*
 → Gevolg: *Het eten is aangebrand.*

Oorzaak: *Het eten is aangebrand.*
 → Gevolg: *Ik moet een nieuwe maaltijd klaarmaken.*

Oorzaak: *De kok heeft veel aandacht aan het eten besteed.*
 → Gevolg: *Het eten is lekker.*

Oorzaak: *Het eten is lekker.*
 → Gevolg: *De klanten zijn tevreden.*

6 Vul de ontbrekende oorzaak of het gevolg aan. Haal je antwoorden uit de tekst.

oorzaak	gevolg
<i>De taart is klaar.</i>	De Eekhoorn roept: "Mier! Mier!"
De Eekhoorn denkt iets te horen.	<i>Hij vliegt overeind en roept: "Kom maar binnen, Mier!"</i>
De Mier gaat op reis.	<i>De Eekhoorn bakt elke dag een beukennotentaart.</i>

Naam: _____

Bedenk nu zelf een oorzaak of gevolg.

Eigen invulling

oorzaak	gevolg
Ik lust geen spruiten.	_____ _____
_____ _____	We gaan op restaurant.

Naam: _____

Reclame beoordelen (vraag 1)

1 Bekijk aandachtig deze reclame.

Delacre
DEPUIS 1891

Ontdek de verschillen
Découvre les différences

Bekijk deze twee tekeningen goed en probeer de zes verschillen te vinden.
Observe bien ces deux images et essaye de retrouver les six différences.

Ouvrir ici
Hier openen

© Peyo - 2010 - Licensed through I.M.P.G. (Brussels)
www.schtroumpf.com - www.smurf.com

de SMURFEN™
les **SCHTROUMPFS™**

Koekjes met melkchocolade
Biscuits au chocolat au lait

6x2 Biscuits Koekjes

de SMURFEN™
les **SCHTROUMPFS™**

6x2 Biscuits Koekjes

Per/par biscuit
energie
64Kcal
3%

Koekjes met melkchocolade
Biscuits au chocolat au lait

ees opereis surrommeis journaure. * van de doepelijke voedingsrijke

Naam: _____

a Wat wil men jou doen kopen?

Smurfenkoekjes

b Hoe probeert de reclamemaker het product aantrekkelijk te maken voor kinderen?

*Bv. Hij gebruikt afbeeldingen van Smurfen.
Er staat een spelletje op de verpakking.*

c Wie is de maker van het product?

Delacre

d Je kunt de informatie terugvinden in twee talen. Welke talen? Verklaar waarom precies deze twee talen op de verpakking staan.

*Nederlands en Frans
Die twee talen worden veel gesproken in België.*

- 2** Regelmatig worden er campagnes opgestart om mensen ervan te overtuigen iets wel of niet te doen. Dat is ook een vorm van reclame.

GEVONDEN

Esthetisch gevormde prop papier

Met veel gevoel samengedrukt middelgroot stuk papier. Rood-wit geruit en voorzien van een breed gamma aan etensresten waaronder een uniek patroon van saus, type 'Martino'. De prop werd gevonden op het grasveld van het Dorpsplein. De rechtmatige eigenaar kan zich wenden tot www.indevuilbak.be.

ZWERFVUIL IS NIET MEER VAN DEZE TIJD.

Iemand moet dit prachtexemplaar verloren zijn. Wij zijn in ieder geval blij dat we kunnen helpen en we hopen dat u nooit zelf een peuk, blikje, klokhuis, kauwgom of papertje verliest.

ZWERFVUIL is INDEVUILBAK.BE EN NERGENS ANDERS

Vlaamse overheid

Naam: _____

a Wat wil de reclamemaker bereiken?

Dat er geen zwerfvuil meer is.

b Wat is de slogan?

Gevonden Zwerfvuil is niet meer van deze tijd.

c Wie is de opdrachtgever van de campagne?

De Vlaamse overheid

d Welke middelen gebruikt de reclamemaker om zijn reclame te laten opvallen?

bv. grote letters, afbeelding, spreekballon ...

e Geef je mening over deze affiche. Wat vind je er goed en minder goed aan?

eigen invulling

Naam: _____

De bedoeling van de schrijver achterhalen (vraag 2b)

- 3 a Soms is het niet eenvoudig om te achterhalen met welke bedoeling een tekst geschreven is. De schrijver van deze tekst wil ons informatie geven en ontspannen. Hoe doet hij dat?

info geven: Hoe je warme chocolademelk moet maken.

ontspanning: Het is leuk om te koken!

Bron: Vivian den Hollander & Natascha Stenvert, *Wie kookt er mee?*, Uitgeverij Van Hokema & Warendorf, 2006

- b Welke middelen gebruikt de schrijver om zijn informatie zo duidelijk mogelijk over te brengen?

Hij geeft alle informatie in stappen. Hij plaatst er passende illustraties bij.

Naam: _____

Signaalwoorden herkennen (vraag 3)

4 Lees dit tekstje. Noteer waar de verwijswwoorden naar verwijzen.

Erwtjes van de prinses

Nu vindt Liesbet een erwtje op de keukenvloer. En Ploep, daar heeft ze het erwtje in haar neus gepropt. Alleen maar om te weten of het erin kan. Ja hoor, het lukt! Het gaat er een heel eind in. Daarna wil Liesbet het erwtje er weer uit halen. Maar dat wil het erwtje niet. Het zit waar het zit. Liesbet vraagt Madieke om haar te helpen. Madieke probeert het ook. Maar nee, het erwtje wil er niet uit.
“Misschien heeft het wel wortels gekregen”, zegt Madieke. “Dan zul je eens zien. Dan komen er opeens stengels uit je neus tevoorschijn. Met bloemetjes.”

Bron: Rianne Buis, *Koken*, Uitgeverij Ploegsma, 2007

- **Het gaat er een heel eind in.**

Het: het erwtje

er ... in: in haar neus

- **Madieke probeert het ook.**

het: het erwtje uit de neus van Liesbet halen

- **Dan zul je eens zien.**

je: Liesbet

Naam: _____

5 Vul deze tekst aan met de juiste signaalwoorden.

Kies uit: *ten eerste* – *bijvoorbeeld* – *maar* – *terwijl* – *dan* – *vervolgens* – *als* – *zo* – *ten slotte*.

Een schone keuken en een schone kok

Koken is heel leuk,   *maar*   niet in een rommelige keuken.

Zorg daarom   *ten eerste*   dat de keuken schoon en

opgeruimd is.   *Vervolgens*   maak je het aanrecht

leeg.   *Dan*   was je je handen goed met water en zeep.

      Ten slotte   moet je een schort voordoen om schoon te
blijven.

Alles klaarzetten

Zet alle ingrediënten en keukenspullen die je nodig hebt, klaar.

      Als   alles voor je neus staat, gaat het koken veel prettiger.

      Zo   hoef je   *bijvoorbeeld*   niet naar een pan te zoeken,

      terwijl   je net gehakt staat te kneden.

Naam: _____

Een recept uitschrijven en daarbij rekening houden met de vormkenmerken van een goed recept (vraag 1)

Een goed leesbaar recept heeft de volgende vormkenmerken:

- een duidelijke titel
- kopjes die de verschillende onderdelen weergeven (benodigdheden, werkwijze, kooktijd, moeilijkheidsgraad ...)
- tekens (of cijfers) die de verschillende stappen opsommen
- illustraties die de tekst verduidelijken
- informatie die verdeeld is in tekstblokken
- verschillende lettertypes en lettergroottes

- 1** Knip de delen van het recept uit. Kleef de tekstblokken in de juiste volgorde. Schrijf er een passend kopje boven. Schrijf boven je recept ook een passende titel.

Kies voor de kopjes uit: *Zo maak je het – Benodigdheden – Keukengerei – Tips.*

Naam: _____

<i>Bv. Choco maken</i>	
<i>Benodigdheden</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • 200 ml volle melk • 100 gram pure chocoladekorrels (chocolate chips) • 10 eetlepels witte suiker • 250 gram hoeveboter op kamertemperatuur	
<i>Keukengerei</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • een pannetje • een spatel • een blender • een eetlepel	
<i>Zo maak je het</i>	
Doe 200 ml melk in een sauspannetje en verwarm op het vuur.	
Smelt 100 gram pure chocoladekorrels in de melk.	
Blijf roeren met een spatel tot je een donkere chocolademelk krijgt.	
Als alle chocola gesmolten is, giet je de warme chocolademelk in de blender. Voeg 10 eetlepels kristalsuiker toe. Doe de zachte boter in kleine blokjes erbij.	
Doe het deksel op de blender en mix alles door elkaar tot de boter volledig gesmolten is en de suiker volledig is opgelost.	
Giet je zelfgemaakte chocopasta in een kommetje en roer met een eetlepel nog even om.	
Zet de chocopasta in de koelkast en laat minstens een half uur opstijven.	
Neem een sneetje brood. Smeren en smullen maar!	
<i>Tips</i>	
Het is heel belangrijk om de melk, de chocolade en de boter exact af te wegen! Als je meer boter toevoegt, wordt de pasta moeilijk smeerbaar.	
De chocopasta bewaart even goed in de ijskast als chocopasta die je in de winkel koopt.	

Naam: _____

_____

_____

_____

_____

- 200 ml volle melk
- 100 gram pure chocoladekorrels (chocolate chips)
- 10 eetlepels witte suiker
- 250 gram hoeveboter op kamertemperatuur

Doe 200 ml melk in een sauspannetje en verwarm op het vuur.

Als alle chocola gesmolten is, giet je de warme chocolademelk in de blender. Voeg 10 eetlepels kristalsuiker toe. Doe de zachte boter in kleine blokjes erbij.

Zet de chocopasta in de koelkast en laat minstens een half uur opstijven.

Blijf roeren met een spatel tot je een donkere chocolademelk krijgt.

Neem een sneetje brood. Smeren en smullen maar!

Doe het deksel op de blender en mix alles door elkaar totdat de boter volledig gesmolten is en de suiker volledig is opgelost.

Giet je zelfgemaakte chocopasta in een kommetje en roer met een eetlepel nog even om.

Smelt 100 gram pure chocoladekorrels in de melk.

- een pannetje
- een spatel
- een blender
- een eetlepel

Het is heel belangrijk om de melk, de chocolade en de boter exact af te wegen! Als je meer boter toevoegt, wordt de pasta moeilijk smeerbaar.

De chocopasta bewaart even goed in de ijskast als chocopasta die je in de winkel koopt.

Naar: www.jeroenmeusdagelijksekost.com

Naam: _____

Een recept beoordelen (vraag 2)

Een goed opgebouwd recept herken je aan de volgende vormkenmerken:

- een duidelijke titel
- kopjes om de verschillende onderdelen weer te geven (benodigdheden, werkwijze, kooktijd, moeilijkheidsgraad ...)
- tekens (of cijfers) om de verschillende stappen op te sommen
- illustraties die de tekst verduidelijken
- informatie die verdeeld is in tekstblokken
- verschillende lettertypes en lettergroottes

2 Beoordeel dit recept. Ja, je mag zelfs punten geven!

Drankjes

60

Chocolademelk met slagroom

Meneer Nilsson had zijn kopje leeg en zette het ondersteboven op zijn hoofd. Toen Pippi dat zag, deed ze het ook, maar omdat ze het nog niet helemaal leeg had, liep er een straaltje chocolademelk langs haar neus, wat Pippi met haar tong oplikte.
'Niets mag er verloren gaan', zei ze.

Uit: Pippi Langkous

Bereiding: 25 minuten

Dit heb je nodig

- 8 dl melk
- 1/2 vanillestokje
- 175 g pure chocolade
- 125 ml slagroom
- ongeveer 5 eetlepels suiker
- kaneel of cacao om te bestrooien

Dit zet je klaar

- maatbeker
- steelpan
- houten lepel
- eetlepel
- kom
- mixer
- 4 bekers
- 4 ijslepels

Zo maak je het

1. Doe de melk met het vanillestokje in de pan. Breng de melk op laag vuur aan de kook. Let goed op, want als ze kookt, komt de melk razendsnel omhoog! Neem de pan van het vuur en laat het vanillestokje 15 minuten in de melk trekken. Vis dan het stokje eruit.
2. Breek intussen de chocolade in kleine stukjes. Doe de slagroom en een volle eetlepel suiker in een kom. Klop de slagroom stijf met de mixer.
3. Breng de melk opnieuw aan de kook en doe de chocolade erbij. Laat de chocolade smelten in de melk, terwijl je goed roert met de houten lepel. Neem de pan van het vuur zodra de melk kookt.
4. Roer 4 eetlepels suiker door de chocolademelk. Proef of je er nog iets meer suiker in wilt.
5. Schenk de hete chocolademelk in 4 bekers. Schep er een toef slagroom op en bestrooi met wat kaneel (of cacao). Geef er lange (ijs)lepels bij om de slagroom op te eten.

Bron: Buis Rianne en Astrid Lindgren, *Spaghetti met een schaar*, Uitgeverij Ploegsma, 2004

Naam: _____

a Schrijf je punten in deze tabel.

eigen invulling

Ik beoordeel een recept. _____ /10	
Het recept is voorzien van een duidelijke titel. Ik weet wat ik ga klaarmaken.	_____ /1
De kopjes maken duidelijk waar ik alle informatie snel kan vinden.	_____ /2
De schrijver van het recept maakt gebruik van tekens zodat ik de juiste volgorde ken.	_____ /1
De illustraties maken duidelijk hoe mijn gerecht er in de verschillende fases moet uitzien. Dat maakt het voor mij makkelijk om te controleren of ik goed bezig ben.	_____ /2
De informatie staat in duidelijke tekstblokken. Dat maakt het recept zeer overzichtelijk.	_____ /2
De schrijver van het recept maakt gebruik van verschillende lettertypes en lettergroottes zodat ik een duidelijk overzicht heb.	_____ /1
Het recept is goed opgebouwd. Ik kan makkelijk de verschillende stappen volgen om tot een goed resultaat te komen.	_____ /1

b Noteer enkele tips die het recept nog duidelijker maken.

eigen invulling

Naam: _____

Een verhaallijn bedenken bij een gegeven stripverhaal (vraag 3)

3 Bekijk de strip. Meneer Spaghetti gaat vissen. Wat gebeurt er? Schrijf de tekst in de juiste tekstballonnen.

Kies uit: *En nog een, en nog een ... een hele stapel!* – *Ik ga vissen!* – *Ha, daarom dus ...* – *Een schoen ... wat een flauwe grap.* – *Ik stop ermee. Ik ga naar huis.* – *En nog een schoen ...*

Naam: _____

Een verhaallijn bedenken bij een gegeven stripverhaal (vraag 3)

1 Maak zelf een strip. Volg de instructies.

- > Titel: Picknick valt in het water
- > Dit zijn de personages:

- > Beantwoord de volgende vragen vooraleer je het verhaal uitwerkt.
Zo verzamel je eerst de nodige informatie.

a Wie zijn de hoofdpersonages?

Karel, Femke en Bella, de gekke koe

b Waar speelt het verhaal zich af?

op het platteland

c Wat is het plan van de hoofdrolspelers?

Ze gaan picknicken op het platteland.

Naam: _____

d Wat loopt er mis?

eigen invulling (Laat je fantasie maar de vrije loop!)

e Hoe loopt het verhaal af? (Dat mag best grappig zijn.)

eigen invulling

f Je krijgt zeven tekstvakken. Werk uit wat je in de verschillende tekstvakken gaat tekenen en schrijven. Schrijf wat je tekent in het groen en wat de personages zeggen in het blauw.

eigen invulling

1 _____

2 _____

3 _____

4 _____

5 _____

6 _____

7 _____

Naam: _____

g Werk de tekeningen uit met potlood. Schrijf ook de tekst eerst in potlood. Schrijf netjes. Kleur de tekeningen in. Ga dan over de tekst met een fijne zwarte of blauwe stif.

1	2	3
---	---	---

4	5
---	---

6	7	Einde
---	---	--------------

Naam: _____

De betekenis van woorden opzoeken (vraag 2)

Als je een tekst goed leest, kun je de betekenis van woorden die je niet kent soms uit de tekst afleiden. Lukt dat niet, dan zoek je het woord op in een woordenboek. Zo begrijp je de tekst helemaal.

Hoe ga je te werk?

Je weet al dat de woorden in het woordenboek alfabetisch geordend staan.

- Kijk naar de eerste letter van je woord.
- Zoek deze letter op in je woordenboek.
- Kijk naar de trefwoorden die bovenaan iedere pagina in je woordenboek staan tot het woord dat je moet opzoeken tussen het trefwoord op de linkerbladzijde en het trefwoord op de rechterbladzijde past.
- Kijk op de linker- of rechterbladzijde naar de tweede, derde ... letter tot je het woord gevonden hebt.

Naam: _____

1 Lees eerst deze tekst. Beantwoord dan de vragen.

ZELF KWEKEN Van tot in 12-28 weken Zet aardappelen in de volle zon.

Aardappel Onzichtbaar en langzaam groeien aardappelen aan de aardappelplant. Het zijn stengelknollen; dat betekent dat ze onder de grond aan de plantstengel groeien. Je kunt kiezen uit vier groepen – vroege, halfvroege, halflate en late rassen – afhankelijk van wanneer je wilt planten en vooral: oogsten!

- 1** Koop aan het eind van de winter pootaardappelen. Leg ze met hun 'ogen' omhoog op een koele, droge, lichte plek of vensterbank. Na ongeveer 6 weken lopen ze uit.
- 2** Laat een volwassene gaatjes maken in de bodem van een grote emmer of vuilnisbak, of neem een grote pot. Leg er wat potscherven, grind of stenen in en vul op met een 10 cm dikke laag grond.
- 3** In de lente, als de aardappelen korte scheuten hebben, kun je ze planten. Leg voorzichtig vijf aardappelen op de grond, met de scheuten naar boven gericht.
- 4** Voeg nog wat grond toe: bedek de aardappelen met een 2,5 cm dikke laag.
- 5** Zodra de scheuten boven de grond uit komen, schep je er weer wat grond overheen, zodat ze net bedekt zijn ('aanaarden'). Doe dit tot de pot of bak vol is.
- 6** Hou de grond goed vochtig, vooral bij droog weer. Haal als dat nodig is het onkruid weg. Dien elke paar weken een geschikte meststof toe.

Naam: _____

7 Als de planten bloeien, hebben de aardappelen al een mooi formaat. Je kunt er dan al een paar uit de grond halen.

8 Of wacht tot de herfst, als het blad afsterft. Hou de pot of bak dan op z'n kop, en zoeken maar: de aardappelen zitten goed verstopt in de grond.

Bron: Deborah Lock, *Kinderkookboek, zelf kweken, zelf koken*, Uitgeverij Kluitman, 2009

a Zoek de verklaring van deze woorden in de tekst.

- stengelknollen: Aardappelen die onder de grond aan de plantstengel groeien.
- aanaarden: Zodra de scheuten boven de grond uit komen, schep je er weer wat grond overheen, zodat ze net bedekt zijn.

b Zoek deze woorden op in je woordenboek. Noteer achter elke woord de juiste betekenis.

- grind: het steengruis, de kiezel
- scheut: de spruit van een plant
- formaat: vorm, afmeting
- onkruid: gewassen die andere gewassen (of mensen) schade of last bezorgen

c Schrijf hieronder nog twee woorden die je niet begrijpt. Zoek hun betekenis op in je woordenboek. eigen invulling

- _____

_____

- _____

_____

Naam: _____

Synoniemen geven (vraag 2)

Wat zijn synoniemen?

Soms bestaan er meerdere woorden om eenzelfde voorwerp, persoon, handeling ... te omschrijven.

Anna loopt naar de woonkamer.

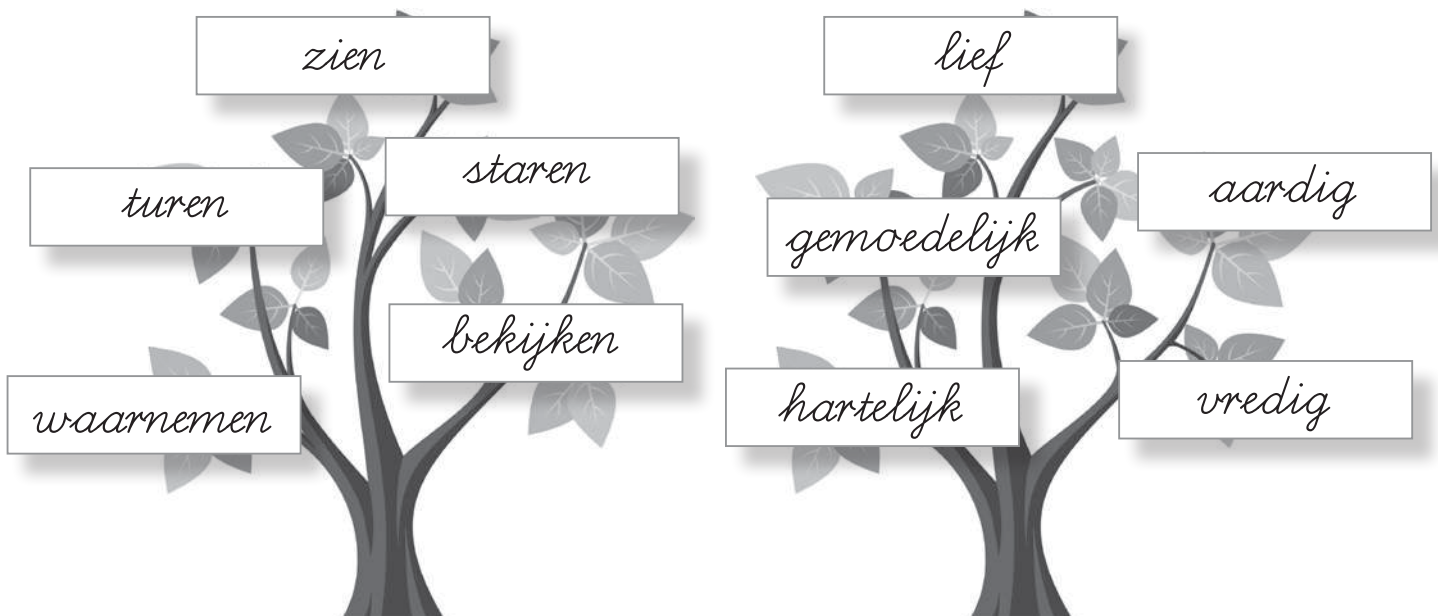
Simon rent naar het salon.

Eigenlijk doen ze allebei hetzelfde. Woorden die ongeveer hetzelfde betekenen, noemen we **synoniemen**.

Gebruik af en toe eens een synoniem in je tekst. Zo wordt je verhaal echt boeiend!

2 We maken synoniemenbomen. Schrijf de woorden in de juiste boom.

Kies uit: *zien* – *turen* – *lief* – *aardig* – *gemoedelijk* – *staren* – *bekijken* – *hartelijk* – *vredig* – *waarnemen*.

Naam: _____

- 3** Ga nu zelf op zoek naar synoniemen. Vind je er niet voldoende, zoek dan op het internet of in je woordenboek.

eigen invulling

Naam: _____

Het bovenliggende en onderliggende begrip geven (vraag 3, 4)

✚ Een **bovenliggend begrip** is een verzamelnaam voor verschillende voorwerpen samen. De verschillende voorwerpen worden **onderliggende begrippen** genoemd.

<u>bovenliggend begrip</u>	fruit	muziek
<u>onderliggend begrip</u>	appel, peer, kiwi, banaan, sinaasappel ...	jazz, disco, reggae, hiphop ...

4 Lees de tekstjes.

a Zoek de onderliggende begrippen.

Parmezaan is een harde, droge kaas die vaak wordt geraspt. De blauwe schimmelkaas gorgonzola heeft een sterke smaak. Roquefort wordt gemaakt van schapenmelk en rijpt in ondergrondse grotten.

ijs
<i>bevroren room</i>
<i>vruchten</i>
<i>vanille</i>

kaassoorten
<i>parmezaan</i>
<i>gorgonzola</i>
<i>roquefort</i>

Ijs werd ongeveer 500 jaar geleden uitgevonden door de Italianen. Traditioneel bestaat ijs uit bevroren room die op smaak is gebracht met vruchten en vanille.

Naam: _____

b Zoek de bovenliggende begrippen.

Leden van de uienfamilie vormen onder aan de plant verdikte delen of bollen. Gewone uien, lente-uien, sjalotten, knoflook en zelfs prei behoren allemaal tot de familie van de bolgewassen.

uienfamilie / bolgewassen

gewone ui, lente-ui, sjalotten, knoflook, prei

c Kun je dit ook?

zuivelproducten

kaas, room, yoghurt, boter

Naam: _____

Zinnen onderzoeken (vraag 5, 6)

Soms vertellen werkwoorden in de rest van de zin wat het onderwerp **doet** of wat **ermee gebeurt**.

Enkele voorbeelden:

- > **De aardappel** groeit langzaam.
- > **Je** moet gaatjes in de bodem maken.

Soms vertellen werkwoorden en andere woorden in de rest van de zin wat of hoe het onderwerp **is** of **wordt**.

Enkele voorbeelden:

- > Door het zonlicht wordt **de aardappel** groen en giftig.
- > **De aardappel** is lekker.

- 5** Onderzoek de zinnen en plaats de letters die ervoor staan in de juiste kolom.
- A De aardappel groeit langzaam aan de aardappelplant.
  - B Door het zonlicht wordt de aardappel giftig.
  - C Aardappelen zijn lekker en gezond.
  - D Aardappelen oogst je in de herfst.
  - E Zitten de aardappelen goed verstopt in de grond?

Zinnen waarin gezegd wordt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.	Zinnen waarin gezegd wordt wat of hoe het onderwerp is of wordt.
A D E	B C

Naam: _____

6 Onderzoek deze zinnen.

Ze groeien langzaam onder de grond.

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	<u>Ze</u> _____
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat er mee gebeurt ?	<u>groeien</u> _____
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt ?	_____ _____

Aan het einde van de winter koop je pootaardappelen.

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	<u>je</u> _____
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat er mee gebeurt ?	<u>koopt</u> _____
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt ?	_____ _____

Naam: _____

Onder de grond wordt de aardappel groter.

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	<u>de aardappel</u> _____
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat er mee gebeurt ?	<u>wordt groter</u> _____
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt ?	_____

Bij droog weer is water noodzakelijk.

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	<u>water</u> _____
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat er mee gebeurt ?	<u>is noodzakelijk</u> _____
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt ?	_____

Naam: _____

De betekenis van woorden opzoeken (vraag 1)**1** Lees aandachtig deze tekst.**Waar komt ons voedsel vandaan?**

Graangewassen – tarwe, rijst, haver, gerst, maïs en rogge – voorzien voor ongeveer de helft in de totale voedselenergie die we nodig hebben. Dieren eten ook graangewassen en wij eten weer het vlees van die dieren. Ze vormen samen met groenten en fruit de basisbestanddelen van ons dieet.

Hoe van wilde planten gewassen worden gemaakt

Tienduizenden jaren geleden begonnen de eerste boeren met het kweken van tarwe. Ze hadden ontdekt dat ze van de tot meel gemalen graankorrels brood konden bakken. Ze kozen steeds de zaden van de productiefste planten uit. Zo werd de oogst steeds groter. Eeuwenlang werden zo planten geselecteerd, en langzaam ontstonden er gewassen die nauwelijks meer op hun wilde voorouders leken.

Het kweken van planten

Om tot betere en meer verschillende gewassen te komen, kruisten de boeren verschillende gewassen met elkaar. Zo kregen ze een kruising die het beste van alle planten in zich verenigde. Dat noem je kruisbestuiving. Voorwaarde voor een geslaagde kruisbestuiving is dat beide planten een zekere verwantschap vertonen. Op die manier worden heel vruchtbare planten en gewassen gekweekt.

Landbouw en samenleving

Door betere gewassen en irrigatie (bevloeiën van land) is de voedselproductie overal ter wereld toegenomen. Maar in sommige arme landen zijn de landbouwtechnieken nauwelijks veranderd en is ook de opbrengst vrijwel niet toegenomen.

Bron: Nigel Hawkes, *Genetisch gemanipuleerd voedsel*, Uitgeverij Corona, 2004

Naam: _____

a Verklaar de volgende woorden. Zoek in de tekst.

kruisbestuiving:

Verschillende planten mengen om er het beste van te verenigen

irrigatie:

bevloeien van het land

vrijwel:

bijna

b Zoek de betekenis van deze woorden op in je woordenboek.

productief:

veel voortbrengend

selecteren:

uitzoeken naar bekwaamheid of geschiktheid

verwantschap:

het familie zijn van

c In sommige landen is de voedselproductie bijna niet toegenomen, terwijl dit toch noodzakelijk is om de bevolking te kunnen voeden. Zoek de verklaring daarvoor in de tekst.

De landbouwtechnieken zijn in sommige arme landen nauwelijks veranderd. Daardoor neemt de voedselproductie niet toe.

Naam: _____

Het bovenliggende begrip geven (vraag 3)

2 Lees de onderliggende begrippen. Noteer het juiste bovenliggende begrip.

- tarwe – rijst – haver – gerst – maïs

graangewassen

- amandelnoot – tamme kastanje – hazelnoot

vruchten

- melk – boter – kaas – yoghurt

zuivelproducten

- kaneel – kruidnagel – nootmuskaat – vanille

kruiden

- Earl Grey – jasmijn – Darjeeling

thee

Naam: _____

Synoniemen geven (vraag 3)

3 Los de synoniemenpuzzel op. Je krijgt enkele synoniemen cadeau:
gieter – schrijven – ongeduldig – boek – verdrietig – slapen – smeersel – vertrek – jaloers – schilder – wijnkan – gelukkig – donker

- Horizontaal
- 4 bos
  - 6 karaf
  - 8 mantel
  - 9 boter
  - 11 gieren
  - 15 tevreden
  - 16 verver
  - 17 sproeier
  - 18 klaarmaken

- Verticaal
- 1 pennen
  - 2 reinigen
  - 3 zwart
  - 5 rusteloos
  - 7 zoenen
  - 8 afgunstig
  - 10 roman
  - 12 kamer
  - 13 pitten
  - 14 droevig

Naam: _____

Zinnen onderzoeken (vraag 5,6)

4 Onderzoek deze zinnen.

a Omcirkel het onderwerp.

b Kleur het werkwoord en de woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt *geel*

OF

kleur de werkwoorden die vertellen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt *groen*.

c Zet de persoonsvorm tussen schuine strepen.

- Overal ter wereld/~~eten~~/dierengraangewassen.
groen

- Graangewassen/~~zijn~~/*geel* heel belangrijk in onze voeding.
geel

- De eerste boeren/~~kweekten~~/*groen* tienduizenden jaren geleden tarwe.

- Van gemalen graankorrels/~~kun~~/te brood bakken.
groen *groen*

- De oogst/~~werd~~/*geel* groter.
geel

- Door kruisbestuiving/~~heeft~~/men vruchtbare planten en gewassen gekweekt.
groen *groen*

- In arme landen/~~zijn~~/goede landbouwtechnieken noodzakelijk.
geel *geel*

Naam: _____

De betekenis van een woord achterhalen door het op te zoeken in de tekst (vraag 1b)**Hoe kun je de betekenis van een woord achterhalen door het op te zoeken in de tekst?**

Je zoekt het woord op in de tekst.

Je leest de zinnen die over dat woord gaan.

Ofwel wordt het woord uitgelegd, ofwel probeer je de betekenis af te leiden uit de zinnen die over dat woord gaan.

- 1** Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vraagjes. Zoek de antwoorden in de tekst!

Summer Games vol unieke sporten

Wat is er nou zo leuk aan de Summer Games? Naast de relaxte sfeer (niks moet, veel mag) hebben de sportleraars unieke sporten aangeboden. Wie kan zeggen dat hij tijdens de turnles wel eens een vis heeft gevangen, op een paard heeft gezeten, geschoten heeft met een groot geweer of op skates heeft rondgescheurd? Ook voor de sportverenigingen is dit een unieke kans om hun bijzondere sport te profileren bij de jeugd.

Zo komen er enkele unieke sporten aan bod.

Freerunning combineert verschillende sportelementen. Er is niet één 'soort' freerunning, en dat is juist het mooie aan deze sport: je doet het precies op de manier die jij wilt! Het idee is dat je je verplaatst (door de zaal of, zoals oorspronkelijk bedoeld, buiten) en dat je tijdens dat rennen hindernissen neemt. Freerunning is voortgekomen uit parkour, een discipline waarbij je je zo snel mogelijk van A naar B verplaatst: over de daken, bankjes en muren heen dus. Bij freerunning is snelheid minder belangrijk, en gaat het vooral om het 'mooi' nemen van hindernissen en het uitvoeren van trucjes.

Capoeira is een spel, vaak omschreven als een Braziliaanse vechtdans (dança-luta). Twee mensen spelen het capoeiraspel in een door mensen gevormde cirkel, waarvan het hart een rij muzikanten is. Het spel is een uitwisseling van

Naam: _____

aanvals- en verdedigingstechnieken op muziek, waarbij de 'verdedigende' partij laag gebukte, ontwijkende bewegingen maakt. Kenmerkende bewegingen van het spel zijn de ginga; een 'waggelende' basisstap van waaruit alle mogelijke bewegingen voortvloeien. Capoeira ziet eruit als een combinatie van vele acrobatische bewegingen, zoals vanuit de handstand met twee benen gemaakte, hoog schoppende bewegingen.

a Wat betekenen deze woorden? Leg uit.

ginga:

een waggelende basisstap van waaruit alle mogelijke bewegingen voortvloeien

relax:

niets moet, veel mag

parkour:

een discipline waarbij je je zo snel mogelijk van A naar B verplaatst

b Zeg in één woord hoe het spel Capoeira vaak omschreven wordt.

dança-luta (vechtdans)

Naam: _____

**Structuur vinden in eenvoudige, informatieve teksten (vraag 1c)
Sleutelwoorden in een schema plaatsen (vraag 1a, 1d)**

Structuur vinden in teksten

Je leest een deel van de tekst en je vertelt de tekst, zonder de details (= wat niet echt belangrijk is) met je eigen woorden na. Wat je naverteld hebt, markeer je in de tekst.

Sleutelwoorden in een schema plaatsen

Je kunt gegevens die je in de tekst terugvindt in een schema plaatsen. Je moet geen zinnen schrijven, je mag woorden of woordgroepen gebruiken. Als je daarmee klaar bent, probeer je kort te vertellen wat er in je schema staat.

- 2** Lees eerst aandachtig deze tekst. Beantwoord dan de vragen.
Zoek de antwoorden in de tekst!

Summer Games vol unieke sporten

Wat is er nou zo leuk aan de Summer Games? Naast de relaxte sfeer (niks moet, veel mag) hebben de sportleraars unieke sporten aangeboden. Wie kan zeggen dat hij tijdens de turnles wel eens een vis heeft gevangen, op een paard heeft gezeten, geschoten heeft met een groot geweer of op de skates heeft rondgescheurd? Ook voor de sportverenigingen is dit een unieke kans om hun bijzondere sport te profileren bij de jeugd.
Zo komen er enkele unieke sporten aan bod.

Freerunning combineert verschillende sportelementen. Er is niet één 'soort' freerunning, en dat is juist het mooie aan deze sport: je doet het precies op de manier die jij wilt! Het idee is dat je je verplaatst (door de zaal of, zoals oorspronkelijk bedoeld, buiten) en dat je tijdens dat rennen hindernissen neemt. Freerunning is voortgekomen uit parkour, een discipline waarbij je zo snel mogelijk van A naar B verplaatst: over de daken, bankjes en muren heen dus. Bij freerunning is snelheid minder belangrijk, en gaat het vooral om het 'mooi' nemen van hindernissen en het uitvoeren van trucjes.

Naam: _____

Capoeira is een spel, vaak omschreven als een Braziliaanse vechtdans (dança-luta). Twee mensen spelen het capoeiraspel in een door mensen gevormde cirkel, waarvan het hart een rij muzikanten is. Het spel is een uitwisseling van aanvals- en verdedigingstechnieken op muziek, waarbij de 'verdedigende' partij laag gebukte, ontwijkende bewegingen maakt. Kenmerkende bewegingen van het spel zijn de ginga; een 'waggelende' basisstap van waaruit alle mogelijke bewegingen voortvloeien. Capoeira ziet eruit als een combinatie van vele acrobatische bewegingen, zoals vanuit de handstand met twee benen gemaakte, hoog schoppende bewegingen.

a Wat is het verschil tussen freerunning en parkour?

Bij parkour is snelheid belangrijk, bij freerunning gaat het vooral om het 'mooi' nemen van hindernissen en het uitvoeren van trucjes.

b Leg in één zin uit wat Capoeira is.

een spel, vaak omschreven als een Braziliaanse vechtdans

3 Lees eerst aandachtig dit fragment. Vul dan het schema in.

Tien bizarre Records uit het Guinness Book of World Records

De grootste, meeste, duurste, langste ... Alle records staan in het grote Guinness Book of World Records. Van de volgende tien records vragen we ons af of er iemand zo gek is een poging te doen om het record te verbeteren.

Snelste 100 meter horden, met flippers!

Hoe verzin je het, zo moet toch iedereen in dat boek kunnen komen? Dit record staat op naam van de Duitser Christopher Irmscher. Hij legde de 100 meter horde op zijn flippers af in 14.82 seconden.

Meeste ballonnen opblazen met de neus

Dit record staat op naam van de Amerikaan Andrew Dahl. In 2010 blies hij met zijn neus, in 3 minuten, 23 ballonnen op.

Naam: _____

Meeste toiletbrillen gebroken met het hoofd

Kevin Shelley moet een gigantische hekel hebben aan toiletbrillen. Hij is de recorderhouder met 46 gebroken houten toiletbrillen in 1 minuut.

Meeste rotaties in 1 minuut, hangend aan een drillboor

141 rondjes draaien in een minuut klinkt misschien niet zo moeilijk, maar probeer het maar eens terwijl je aan een drillboor hangt.

Meeste schaaltes gebroken met één vinger

Uiteraard staat dit record op naam van een Chinees, Fan Weipeng om precies te zijn. In 1 minuut wist hij 102 schaaltes te vermorzelen met 1 vinger.

Grootste gewicht aan de oogleden

Er zijn veel records met gewichten die men aan allerlei lichaamsdelen hangt. Het meest bizarre is misschien wel het record van Chayne Hultgren die 411,65 kg kan voortrekken aan zijn oogleden.

Meeste mensen in een zeepbel

De familie Yang is geobsedeerd door bubbels, in 2011 hebben ze een zeepbel geproduceerd waar 118 mensen in pasten.

Ogen uitpoppen

Mr. Pinto kan zijn ogen 4 cm uit zijn hoofd 'poppen', een wereldrecord.

Naam: _____

Meeste t-shirts tegelijk aan

David Alexander is de man die de meeste T-shirts tegelijk aan had, 121 om precies te zijn. Hij was meer dan 2 uur bezig om de shirts aan te krijgen, die samen bijna 40 kg wogen.

Langste nagels

De vrouw met de langste nagels in de wereld was Lee Redmond. Sinds 1979 heeft ze haar nagels niet geknipt, en ondertussen is de langste nagel 80 cm. In 2009 zijn haar nagels afgebroken toen ze betrokken was bij een auto-ongeluk.

Welk bizar record?	aantal, hoeveelheid ...	recordhoud(st)er
<i>Snelste 100 meter horden, met flippers!</i>	<i>14.82 seconden</i>	<i>Christopher Irmscher</i>
<i>Meeste ballonnen opblazen met de neus</i>	<i>23 ballonnen in 3 minuten</i>	<i>Andrew Dahl</i>
<i>Meeste toiletbrillen breken met het hoofd</i>	<i>46 toiletbrillen in 1 minuut</i>	<i>Kevin Shelley</i>
<i>Meeste rotaties in 1 minuut, hangend aan een drillboor</i>	<i>141 rondjes</i>	<i>/</i>
<i>Meeste schaaltes breken met één vinger</i>	<i>102 schaaltes in 1 minuut</i>	<i>Fan Weipeng</i>
<i>Grootste gewicht aan de oogleden</i>	<i>411,65 kg</i>	<i>Chayne Hultgren</i>
<i>Meeste mensen in een zeepbel</i>	<i>118 mensen</i>	<i>familie Yang</i>
<i>Ogen uitpoppen</i>	<i>4 cm</i>	<i>Mr. Pinto</i>
<i>Meeste T-shirts tegelijk aan</i>	<i>121 T-shirts</i>	<i>David Alexander</i>
<i>Langste nagels</i>	<i>80 cm</i>	<i>Lee Redmond</i>

Naam: _____

Gevoelens beschrijven (vraag 2)

Gevoelens beschrijven

Elk personage in je verhaal heeft uiteraard gevoelens. Het is niet altijd gemakkelijk om die te achterhalen.

Lees elke zin die met een personage te maken heeft. Probeer nu in eigen woorden de gevoelens die je tegenkwam te beschrijven.

Je kunt hetzelfde doen met een gebeurtenis.

Probeer nu in eigen woorden de gebeurtenissen die je tegenkwam te beschrijven.

4 Lees aandachtig deze tekst.

Wat is er met mijn been?

“Geen pijn?”, vraagt een van de zusters.

Hij kijkt naar papa. “Wat doen ze?”

Papa knijpt in zijn hand. “Het verband moet verwisseld worden. Weet je nog? Het verband om je been.”

Het verband om zijn been ...

Hij knijpt zijn ogen half dicht. Zijn been ...

Hij heeft gedroomd ...

Hij moet het weten. “Pap? Wat is er met mijn been?”

Papa buigt zich naar hem over. “Vic ... Weet je nog van het ongeluk? Weet je nog van Monty? Dat je voet in het touw verstrikt raakte?”

Hij slikt. “Het water ...”

“Ja. Monty heeft je over de weg getrokken. Door het bos. En toen is hij het meer ingegaan. En jij zat vast.”

Het dreunende geluid van de helikopter. De koude wind die over zijn gezicht strijkt. Het gezicht van een man. Pijn.

“Maar wat is er met mijn been!”

Hij is bang voor het antwoord. Hij wil het niet horen.

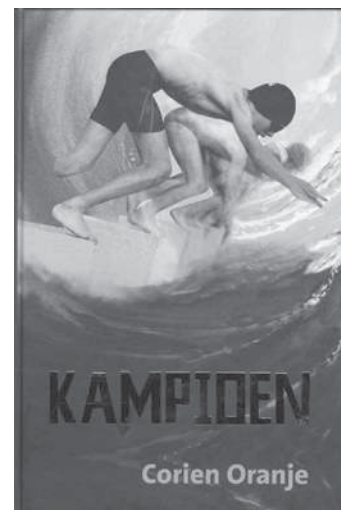
“Je voet”, zegt papa zacht. “De dokters hebben je voet niet kunnen redden.”

Hij schudt zijn hoofd. Nee. Nee, niet zijn voet.

“Ze hebben geprobeerd hem te redden. Ze hebben alles gedaan wat ze konden. Ze hebben een ader uit je been gehaald, en die naar beneden getrokken, zodat ...”

Papa is even stil. “Ze hebben je zes keer geopereerd. Ze hebben alles geprobeerd. Maar het ging niet. Je bent heel, heel erg ziek geworden. Ze konden niet anders dan amputeren. Maar Vic ...”

Hij valt papa in de rede. “Maar hij kan toch nog wel groeien!”

Naam: _____

“Wat? Bedoel je ...”

“Dat mijn been weer aangroeit. En mijn voet. Ik groei toch nog?”

Papa schudt zijn hoofd. Hij ziet er verdrietig uit. “Ach, kerel. Nee. Dat kan niet. Een voet kan niet meer aangroeien. Maar je krijgt een prothese. Een kunstbeen. Als je daar eenmaal aan gewend bent ...”

Victor probeert de tranen weg te dringen, maar het lukt niet. “Ik kan niet meer zwemmen.”

“Jawel, ja, je kunt straks weer zwemmen. Zodra de wond dicht is, gaan we weer zwemmen. Jij en ik. Net als vroeger. Gaan we weer trainen. Zorgen we dat je weer de beste wordt. Goed?”

Hij trekt zijn hand weg en draait zijn gezicht naar de muur.

Nee. Niet goed. Het wordt niet meer zoals vroeger.

Nooit meer.

Meer lezen?

Kampioen

Corian Oranje

Uitgeverij Jongbloed, 2011

Noem twee gevoelens van Vic die je in de tekst terugvindt. Noteer bij elk gevoel een zinnetje uit de tekst.

gevoel 1:

angst: Hij is bang voor het antwoord.

---

gevoel 2:

verdriet: Victor probeert de tranen weg te dringen, maar het lukt niet.

Naam: _____

**Je mening geven over een uitnodiging en die mening motiveren
(vraag 3)**

5 Lees eerst deze uitnodiging. Beantwoord dan de vraagjes.

Alice Van Camp, de vrouw van Jef, wordt 65 jaar!

*Dat vieren we op 6 juni in CC Ter Dilft in Bornem.
We verwelkomen jullie daar graag vanaf 14.00 uur.
We voorzien een hapje en een drankje.*

*Graag een seintje voor 15 mei
als jullie aanwezig kunnen zijn.*

Wij kijken er erg naar uit. Graag tot dan!

a Vinden jullie dit een goede uitnodiging? Waarom wel/niet?

eigen invulling

---

b Som drie dingen op die jij goed vindt aan de uitnodiging.

1 *eigen invulling*

2 _____

3 _____

Naam: _____

c Som twee dingen op die beter moeten.

1 *Waar gaat het door? → juiste adres*

2 *Wie moet je verwittigen dat je komt en naar welk telefoonnummer moet je bellen?*

d Som twee dingen op die beter kunnen.

1 *meerdere antwoorden mogelijk*

2 _____
_____

Naam: _____

De betekenis van een woord achterhalen door het op te zoeken in de tekst (vraag 1b)
Sleutelwoorden in een schema plaatsen (vraag 1a, 1d)

1 Lees aandachtig deze tekst.

Niets is wat het lijkt – 10 verhalen

1 De Zwaardenkast

Fred wilde altijd al illusionist worden. Het gaat steeds beter, hij wordt al bekend. Maar zijn concurrent Hans Kozijn wordt nog veel sneller bekend. Daar moet hij iets aan doen. Als hij nu eens een spectaculaire truc had ...

2 Stephan de Messenwerper

Ronan zou het liefst bij een circus werken. Als messenwerper. Dan krijgt hij de kans om les te krijgen van de beroemde Stephan de Messenwerper. Maar een goeie artiest word je niet zomaar.

3 Voodoo voor beginners

Anita is het zat! Ze mag nooit iets van haar ouders. Bij een feestje komt haar vader haar al om 2 uur 's nachts ophalen en hij zeurt nog ook. Richard, haar nieuwe vriendje, weet wel een oplossing.

4 De lus

Bart zit altijd achter zijn computer. Hij maakt zelf programma's, maar vergeet altijd de tijd. Zelfs zijn judoles vergeet hij. Nog net op tijd springt hij op de fiets en sprint naar de sportschool. Onderweg gebeurt iets onverwachts.

5 De Dodenrots

Jorrit is op geschiedeniskamp, waar de leraar vertelt over de Dodenrots. Een steile, gevaarlijke rots is het. Straks gaan ze hem met de hele klas beklimmen.

6 De zwarte klimop

Martijn en David spelen in een bandje. Nou ja, ze oefenen alvast in gitaarspelen. De buurman komt al snel klagen over de herrie. De jongens krijgen hulp uit een onverwachte hoek.

7 Belle

Ooit een poes gezien die niet eigenwijs is? Belle is niet gewoon eigenwijs, ze is supereigenwijs. En wie moet haar weer eten gaan geven? Leon natuurlijk. Daar heeft hij totaal geen zin in. Belle trouwens ook niet.

Naam: _____

8 De caviahemel

Waar gaan cavia's eigenlijk heen als ze dood gaan? De cavia van Ratwine overlijdt. Ze wenst dat ze nog één keertje met hem mag praten. Okee dan ...

9 Filomenia

Jari werkt bij de slager. Hij moet wel erg veel vlees brengen bij de familie van Dooren. Eten die mensen zo veel?

10 U bent toe aan een Degoe

Weet je wat een Degoe is? Een klein knaagdier met hele scherpe tanden. Laura en Aline merken hoe scherp ...

Bron: www.nicovoskamp.com/docs/Niets_is_wat_het_lijkt.pdf

- a Tracht de betekenis van dit woord te achterhalen door het juiste tekstdeel grondig te lezen.

concurrent: iemand die hetzelfde nastreeft als een ander

- b Onderstreep in de tekstdelen 1, 5, 7 en 10 telkens één of twee woorden (niet de titel) die duidelijk maken waarover de tekst gaat.

- c Vul dit schema aan. Doe zoals bij het eerste verhaal.

	titel van het verhaal	Wat gaat men volgens jou doen in het verhaal?
1	<i>De Zwaardenkast</i>	<i>een spectaculaire truc uitvoeren</i>
2	<i>Stephan de Messenwerper</i>	<i>messenwerper worden</i>
3	<i>Voodoo voor beginners</i>	<i>ouders doen schrikken</i>
4	<i>De lus</i>	<i>een onverwachte gebeurtenis ondergaan</i>
5	<i>De Dodenrots</i>	<i>een rots beklimmen</i>
6	<i>De zwarte klimop</i>	<i>buurman overtuigen</i>
7	<i>Belle</i>	<i>een eigenzinnige poes eten geven</i>
8	<i>De caviahemel</i>	<i>praten met een overleden cavia</i>
9	<i>Filomenia</i>	<i>vlees bezorgen</i>
10	<i>U bent toe aan een Degoe</i>	<i>gebeten worden door een Degoe</i>

Naam: _____

Gevoelens beschrijven (vraag 2)

2 Lees aandachtig deze tekst.

Stunts & shows

Moto X Freestyle Show

Jet Ski Show

Acapulco Water Show

Action Events movie

Stunts en Shows

Action Events was in de jaren 1980 de eerste aanbieder van spectaculaire shows en stuntteams voor evenementen.

Nog altijd bieden de show- en stuntteams van Action Events de ongeëvenaarde mogelijkheid om uw evenement net datgene te geven wat het verdient: een onuitwisbare indruk maken op uw bezoekers! Het grote voordeel van dit segment is de capaciteit van de shows. Duizenden mensen tegelijk kunnen grote extreme stuntshows zien en beleven. De stunts en shows zijn voor de lokale en landelijke pers interessant om uw evenement op de kaart te zetten of te houden.

Het aanbod van de Stunts en Shows is door Action Events zorgvuldig voor u geselecteerd en staat borg voor spektakel van nationale en internationale extreme sporters. Klaar voor een onvergetelijke ervaring?

Stunts en Shows huren

Op onze website vindt u het complete stunt- en showoverzicht van Action Events. Voor het huren van onze stunt- en showteams kunt u via de pagina van de activiteit een vrijblijvende offerte aanvragen. Heeft u interesse in het huren van meerdere stunts en shows op 1 dag, of wilt u een show of stunt voor meerdere dagen? Dan maken wij graag een offerte op maat.

Naam: _____

a Welke gevoelens wil de tekst bij de lezer opwekken?

*De mensen warm maken om spectaculaire shows
en stuntteams te boeken voor evenementen.*

Welke woorden of zinnen uit de tekst bewijzen dat? Noteer er drie.

1 *meerdere antwoorden een onuitwisbare indruk maken*

2 *mogelijk staat borg voor spektakel*

3 *onvergetelijke ervaring*

b Zou jij een show- of stuntteam willen boeken bij Action Events? Waarom wel?

Waarom niet? *eigen invulling*

Naam: _____

Je mening geven over een uitnodiging en die mening motiveren (vraag 3)

3 Lees aandachtig deze uitnodiging voor een verjaardagsfeestje.

Lieve allemaal

*Op zondag 9 mei is het zover, ik word 10 jaar!
Vanaf 13.00 uur staat er voor jullie een gebakje klaar.
Ik zal mijn feestje dit jaar bij de chirolokalen
in Deurne vieren.
Ik hoop dat je erbij kunt zijn.
Dat vind ik heel fijn!
Het feest is van 13.00 tot 17.00 uur.
En als je niet kunt, bel dan even.*

*Tot dan!
Dikke kus, Joppe*

a Vind je dit een goede uitnodiging?
Waarom wel/niet?

eigen invulling

Naam: _____

b Som drie dingen op die jij goed vindt aan de uitnodiging.

1 *eigen invulling* _____

2 _____

3 _____

c Som twee dingen op die beter moeten.

1 *het juiste adres vermelden* _____

2 *het telefoonnummer vermelden* _____

d Som twee dingen op die beter kunnen.

1 *meerdere antwoorden mogelijk* _____

2 _____

Naam: _____

Samenstellingen en afleidingen rubriceren (vraag 1)

Wat is een samenstelling?

We bedenken niet voor elk nieuw ding een nieuw woord. Soms plakken we twee of meer bestaande woorden aan elkaar. Zo krijgen we een nieuw woord.

We noemen zo'n woord een samenstelling.

Bijvoorbeeld voetbal, handdoek, politiekantoor ...

Samenstellingen kunnen ook uit meerdere woorden bestaan.

Bijvoorbeeld: **Hottentotententententoonstellingen** ...

Samenstellingen schrijven we meestal aan elkaar.

Tenzij het dan moeilijk te lezen is. Bijvoorbeeld: na-apen, zo-even ...

Wat is een afleiding?

Sommige woorden bestaan uit een woord waaraan een klein stukje is toegevoegd.

Je leidt ze af van een bestaand woord.

Bijvoorbeeld: Ik heb honger, dus ben ik hongerig.

Soms staat het toegevoegde stukje vooraan.

Dat noemen we een **voorvoegsel**.

Veel voorkomende voorvoegsels zijn:

- *be-* (*belonen*)
- *on-* (*onbeleefd*)
- *ver-* (*verkopen*)
- *ge-* (*geloven*)
- *her-* (*herbeginnen*)
- *oer-* (*oerstom*)
- *hyper-* (*hypernervus*)
- *aarts-* (*aartsmoeilijk*)
- *ont-* (*ontdekken*)
- ...

Soms staat het toegevoegde stukje achteraan.

Dat noemen we een **achtervoegsel**.

Veel voorkomende achtervoegsels zijn:

- *-je* (*kindje*)
- *-er* (*langer*)
- *-ster* (*loopster*)
- *-achtig* (*kinderachtig*)
- *-heid* (*eerlijkheid*)
- *-ig* (*zielig*)
- *- ...*

Naam: _____

- 1** Splits de woorden in hun verschillende delen. Schrijf er dan bij of het een afleiding of een samenstelling is. Doe zoals in het voorbeeld.

onjuist = *on* + *juist* → *afleiding*

woonwagen = *woon* + *wagen* → *samenstelling*

tekentafel = *teken* + *tafel* → *samenstelling*

wanorde = *wan* + *orde* → *afleiding*

dokteres = *dokter* + *es* → *afleiding*

wereldrecord = *wereld* + *record* → *samenstelling*

aandachtig = *aandacht* + *ig* → *afleiding*

ezelsbruggetje = *ezels* + *bruggetje* → *samenstelling*

verkopen = *ver* + *kopen* → *afleiding*

Naam: _____

Voor- en achtervoegsels aanduiden (vraag 2)

⊕ Sommige woorden bestaan uit een woord waaraan een klein stukje is toegevoegd. Je leidt ze af van een bestaand woord. Bijvoorbeeld: Ik heb honger, dus ben ik hongerig.

Soms staat het toegevoegde stukje vooraan. Dat noemen we een **voorvoegsel**.

Veel voorkomende voorvoegsels zijn:

- *be-* (belonen)
- *on-* (onbeleefd)
- *ver-* (verdienen)
- *ge-* (geloven)
- *her-* (herbeginnen)
- *oer-* (oerstom)
- *hyper-* (hypernervus)
- *aarts-* (aartsmoeilijk)
- *ont-* (ontdekken)
- ...

Soms staat het toegevoegde stukje achteraan. Dat noemen we een **achtervoegsel**.

Veel voorkomende achtervoegsels zijn:

- *-je* (kindje)
- *-er* (langer)
- *-ster* (loopster)
- *-achtig* (kinderachtig)
- *-heid* (eerlijkheid)
- *-ig* (zielig)
- *- ...*

2 Onderstreep de achtervoegsels.

gevaarlijk – waterachtig – verkoopster – gemenerik – genietbaar

3 Sommige afleidingen hebben voor- en achtervoegsels. Verdeel de woorden in deeltjes en onderstreep de voor- en achtervoegsels.

Doe het zo: verhuurbaar = ver + huur + baar

gevoelig = ge + voel + ig

bespreekbaar = be + spreek + baar

ongelooflijk = on + geloof + lijk

bespottelijk = be + spot + telijk

4 En nu alles door elkaar! Onderstreep de voor- en achtervoegsels.

wanordelijk – ontwapenen – beschrijving – lerares – onrustig

Naam: _____

Zelf samenstellingen en afleidingen maken (vraag 3)

Hoe maak ik nu zelf samenstellingen en afleidingen?
Bij **samenstellingen** zorg je ervoor dat je twee bestaande woorden samenvoegt, bv. *tafel + poot = tafelpoot*
Bij **afleidingen** gebruik je een voorvoegsel (bv. *bedienen*) of een achtervoegsel (*treurig*).
Sommige afleidingen hebben een voor- en een achtervoegsel (bv. *verhuurbaar*).

5 Maak samenstellingen. Kies uit elke kolom een woord.

		samenstelling
koop	jongen	<i>koopwaar</i>
loop	teller	<i>loopjongen</i>
druppel	sport	<i>druppelteller</i>
speel	waar	<i>speelgoed</i>
top	goed	<i>topsport</i>

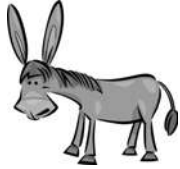

6 Zet voor elke tekening een voorvoegsel en maak zo een afleiding.
Je mag elk voorvoegsel maar één keer gebruiken.

Kies uit: ver-, ge-, be-				afleiding
<i>ver</i>	+		=	<i>verhuis</i>
<i>be</i>	+		=	<i>beluisteren</i>
<i>ge</i>	+		=	<i>gebed</i>

Naam: _____

7 Zet achter elke tekening een achtervoegsel en maak zo een afleiding. Je mag elk achtervoegsel maar één keer gebruiken.

		Kies uit: <i>-je, -ster, -baar, -achtig, -ig, -er, -heid ...</i>		afleiding
	+	<i>in</i>	=	<i>ezelin</i>
	+	<i>achtig</i>	=	<i>schaapachtig</i>
	+	<i>ig</i>	=	<i>waterig</i> <i>(evt. nattig(heid))</i>

8 Maak met elk woord een samenstelling en een afleiding. *eigen invulling, bv.*

	samenstelling	afleiding
dag	<i>dagboek</i>	<i>dagelijks</i>
hand	<i>handdoek</i>	<i>handig</i>
wacht	<i>wachthok</i>	<i>verwachting</i>

Naam: _____

Zinnen onderzoeken (vraag 4, 5)

Soms vertellen werkwoorden in de rest van de zin wat het onderwerp **doet** of wat **ermee gebeurt**.

Enkele voorbeelden:

- > **De aardappel** groeit langzaam.
- > **Je** moet gaatjes in de bodem maken.

Soms vertellen werkwoorden en andere woorden in de rest van de zin wat of hoe het onderwerp **is** of **wordt**.

Enkele voorbeelden:

- > Door het zonlicht wordt **de aardappel** groen en giftig.
- > **De aardappel** is lekker.

9 Schrijf de letters van de zinnen in de juiste kolom.

- A Hij bezorgt hem morgen een geschenk.
- B Hij is verpleger.
- C Dat zal hij morgen zeker begraven.
- D Daarna wordt hij dokter.
- E Heeft hij hem een opdracht gegeven?
- F Was hij gisteren ook braaf?

het onderwerp zegt wat de persoonsvorm doet of wat ermee gebeurt	het onderwerp zegt wat of hoe de persoonsvorm is of wordt
<i>A - C - E</i>	<i>B - D - F</i>

Naam: _____

10 Schrijf de zinsdelen op de juiste plaats in het schema.

Hij heeft het wereldrecord gebroken.

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	<i>Hij</i>
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt ?	<i>heeft gebroken</i>
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt ?	
stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	<i>het wereldrecord</i>
	Aan of voor wie?	
stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	
	Wanneer?	
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	
	Met wie?	
...		

Naam: _____

Ik hielp mijn buurmeisje met haar huiswerk.

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	<i>Ik</i>
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt?	<i>hielp</i>
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt?	
stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	<i>mijn buurmeisje</i>
	Aan of voor wie?	
stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	
	Wanneer?	
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	<i>met haar huiswerk</i>
	Met wie?	
...		

Naam: _____

Gisteren vroeg hij een voetbal aan mijn broer.

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	<i>hij</i>
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt ?	<i>vroeg</i>
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt ?	
stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	<i>een voetbal</i>
	Aan of voor wie?	<i>aan mijn broer</i>
stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	
	Wanneer?	<i>gisteren</i>
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	
	Met wie?	
	...	

Naam: _____

Synoniemen geven (vraag 6)

11 In dit thema leerde je deze woorden:

balen – digitaal – ezelsbruggetje – champer – soortgelijk – tablet.

Houd ze steeds in het achterhoofd bij het beantwoorden van de vragen.

Welk woord wordt er bedoeld?

- Hierin kan ik een grote hoeveelheid rijst bewaren of vervoeren.

balen

- Tegenwoordig vind je niet veel klokken meer met wijzers. De tijdsaanduiding gebeurt meestal

digitaal

- Dit hulpmiddel zorgt ervoor dat ik alles gemakkelijker onthoud.

ezelsbruggetje

- Medicijnen hoeven niet altijd vloeibaar te zijn. Dikwijls vind je ze ook in capsules of in de vorm van een plat pilletje.

tablet

- Soms zijn twee voorwerpen helemaal niet vergelijkbaar. Dan zijn ze niet

soortgelijk

Naam: _____

Samenstellingen en afleidingen rubriceren (vraag 1)
Voor- en achtervoegsels aanduiden (vraag 2)
Zelf samenstellingen en afleidingen maken (vraag 3)

- 1** a Maak een afleiding en een samenstelling met elk woord. *meerdere antwoorden mogelijk*

	samenstelling	afleiding
geluk	<i>geluksbrenger</i>	<i>gelukkig</i>
hand	<i>handgebaar</i>	<i>handig</i>
haar	<i>haarlak</i>	<i>harig</i>

- b Onderstreep de voor- en of achtervoegsels in de afleidingen van oefening 1a.

- 2** Maak zoveel mogelijk samenstellingen met 'hand'. Je krijgt daarvoor 1 minuut!
 Vraag aan je juf of meester of je een wedstrijd met je buur mag houden. Controleer daarna met je woordenboek!

Bv. handdoek, handboek, handbal, handbagage,
handcrème, handdruk, handdouche, handgel,
handlanger, ...

_____

_____

Naam: _____

Zelf samenstellingen en afleidingen maken (vraag 3)
Zinnen onderzoeken (vraag 4, 5)

3 Maak met de gegeven woorden een afleiding of samenstelling. Elk woord moet in het zinsdeel (de rest van de zin) staan dat een antwoord geeft op de vraag 'Wat?' of 'Wie?' Ben je zeker dat je zin juist is? Schrijf hem dan in het schema.

- geluk: _____ *eigen invulling*

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt ?	
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt ?	
stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	
	Aan of voor wie?	
stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	
	Wanneer?	
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	
	Met wie?	
...		

Naam: _____

- hand: *eigen invulling* _____

stappen	vragen	zinsdelen
stap 1	Over wie of waarover wordt er in de zin iets gezegd? Wat is het onderwerp ?	
stap 2	Denk na wat er in de zin over het onderwerp wordt gezegd.	
stap 3	Welk zinsdeel zegt wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt?	
	Welk zinsdeel zegt wat of hoe iets of iemand is of wordt?	
stap 4	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Wat of wie?	
	Aan of voor wie?	
stap 5	Welk zinsdeel in de rest van de zin geeft een antwoord op de vraag:	
	Waar(in)?	
	Wanneer?	
	Hoe?	
	Naar wie?	
	Waarmee?	
	Met wie?	
...		

Naam: _____

- 4** Maak eerst een zin waarin 'het horloge' het onderwerp is.
Maak dan een zin waarin 'het horloge' een antwoord geeft op de vraag 'Wat?'.
Maak ook een zin waarin 'het horloge' antwoord geeft op de vraag 'Waar?'.

Onderwerp: *eigen invulling*

_____

Wat?

_____

Waar?

_____

Naam: _____

Een omschrijving met één woord benoemen (vraag 7)

5 Maak zelf de vragen voor een quiz. De antwoorden krijg je! *eigen invulling*

1 _____
_____?

balen

2 _____
_____?

ezelsbruggetje

3 _____
_____?

soortgelijk

4 _____
_____?

tablet

5 _____
_____?

schamper

6 _____
_____?

digitaal

Vraag aan de juf of meester of je deze quiz mag spelen met een andere leerling die al klaar is met zijn werk!

Stel de vragen in een willekeurige volgorde.

